

A. Taheri: Päť omylov pápeža
Vo veci sekularizmu **str. 11**
Zápas o duše **str. 32**

D. Pollock: Nediplomatické správanie sa
Svätej stolice **str. 13**
Náboženské falzifikáty **str. 23**

Ročník VI. č. 4/2010

Prometheus

Časopis pre občiansku spoločnosť a humanizmus

www.slovakia.humanists.net

Téma čísla:
ZPOZ na Slovensku
Občianske obrady

str. 4

M. Horácky: Pod zorným uhlom
večnosti **str. 3**
Test: Ste humanista? **str. 18**

J. Čelko: Ako zanikol časopis
ATEIZMUS **str. 22**
Ponuka z nových kníh **str. 29**

OBSAH ČÍSLA: CONTENTS:

- 3**
Pod zorným uhlom večnosti
From the perspective of eternity
M. Horácky
- 4**
Predstavujeme Združenie zborov pre občianske záležitosti Človek človeku v SR
Introducing the Slovak association of non-governmental organizations Human to human
L. Čelková
- 5**
Prejavy pri občianskych sobášoch
Speeches during civil weddings
A. K.
- 7**
Z tvorby P. Koyša - slovenského humanistického básnika „Už“
Already
P. Koyš
- 8**
Sekulárny štát a pluralitná spoločnosť
A secular state and pluralist society
P. Prusák
- 11**
Päť omylov pápeža vo veci sekularizmu
The pope's five mistakes on the matter of secularism
A. Taheri
- 12**
Nediplomatické správanie sa Svätej stolice
Undiplomatic behavior of the Holy See
D. Pollock
- 15**
Zo života Spoločnosti Prometheus
Activities of the Prometheus society
Redakcia
- 16**
Dvojaký meter pápežstva
Double standards of the pope
S. Floundersová
- 17**
Poučenie z dejín voľno-myšlienkarstva
The lesson from the history of free-thinking
H. Jestrabek
- 18**
Ste humanista?
Are you a Humanist?
- 19**
Poľskí racionalisti o etickej výchove v Poľsku
Polish rationalists about ethic edu-

- cation in Poland*
P. Gliński
Vyučovanie náboženstva vo Švajčiarsku
Religious education in Switzerland
Redakcia
- 20**
Genocidy a zločiny proti ľudskosti spáchané (zväčša) katolíckou cirkvou – 2. časť
Genocides and crimes against humanity committed (mostly) by the Catholic Church, Part 2
A. Reháč
- 22**
Ako zanikol časopis ATEIZMUS
The magazine ATHEISM and its demise
J. Čelko
- 23**
Náboženské falzifikáty
Religious falsifications
A. K.
- 25**
Sú humanisti naozaj agresívni?
Are humanists truly aggressive?
B. Bury
- 26**
Alexander Matuška - slobodomyselný umelec a vedec
Alexander Matuška – free-thinking artist and scientist
J. Čelko
- 28**
Boj o myslenie detí – 9. časť
The War for Children's Minds, Part 9
S. Law
- 29**
Z nových kníh
Book recommendations
M. Horácky, L. Čelková.
- 32**
Zápas o duše
Battle for souls
J. Hašek
- 35**
VZOR VYHLÁSENIA o poukázaní sumy do výšky 2% zaplatenej dane
Redakcia
- Na prvej strane obálky: Ilustratívna koláž fotografií z činnosti Združenia zborov pre občianske záležitosti Človek človeku v SR. Prevzaté zo stránky obce Štrba www.strba.sk**

PROMETHEUS

Časopis pre občiansku spoločnosť a humanizmus

VI. ročník, číslo 4/2010

Vydáva:

Spoločnosť Prometheus, združenie svetských humanistov

Adresa spoločnosti i redakcie:

Pod Bánošom 14,
974 11 Banská Bystrica

Predseda Spoločnosti Prometheus:
Roman Hradecký

Telefón:

+421 48/429 99 22

Elektronická pošta:

casopis.prometheus@pobox.sk

Internetové stránky:

<http://prometheus.unas.cz/>

<http://slovakia.humanists.net/>

Blog Spoločnosti Prometheus:

<http://spolprom.blogspot.com/>

Šéfredaktor:

Matej Beňo, poverený vedením redakčnej rady

Redakčná rada:

Matej Beňo

Ladislav Hubenák

František Jedinák

Bohumír Kvasnička

Ivan Poljak

Peter Prusák

Rastislav Škoda

Názory jednotlivých autorov nie sú vždy súhlasné s názormi redakcie.

Registračné číslo: EV 1943/08

ISSN: 1336 – 6424

Elektronické vydanie

Pod zorným uhlom večnosti, čiže keď naprší a uschne

M. Horácky: *From the perspective of eternity*

The author comments on the decision of the new Prime Minister of Slovakia not to open a discussion about the separation of church and state, thus showing interest in the political support from the Catholic hierarchy.

Abstract:

Tak sa teda ani vláda Ivety Radičovej nechystá otvárať diskusiu o odluke cirkvi od štátu. Pri všetkom hromžení na predošlú vládu ani ona nehodlá riskovať sympatie nábožensky veriacich voličov a „diskrétnu“ politickú podporu najmä katolíckej hierarchie a jej poslušného kňazstva.

Pokračuje obojstranne dobrý politický obchod, ktorý, akože ináč, zaplatia všetci občania Slovenska vrátane aj

nemálo tých neveriacich. Mimochodom: koľko (a či vôbec?) „škrta“ táto vláda cirkvám?

Do zboru nariekajúcich nad „zložitou“ tematikou a realizácii zmien vo financovaní cirkví sa zapojili aj rôzni odborníci - ako keby ešte nikde na svete nebol problém vzťahu štátu a cirkví právne i finančne vyriešený. Zdá sa, že vrcholné politické orgány Slovenskej republiky sa aj tu usilujú „objavovať Ameriku“ - podobne ako trebárs v otázke poslaneckej imunity, umiestňovania billboardov, ochrany národných parkov atď.

V prípade financovania cirkví štátom u nás by napríklad stačila seriózna a slušná zmluva o postupnom znižovaní štátneho príspevku počas dohovoreného počtu rokov a zároveň dohoda o spoločnom pomernom financovaní údržby a ochrany národne a kultúrne významných cirkevných objektov a pamiatok.

Ale to by sme nesmeli byť na Slovensku, kde už je „je to skrátka tak“! Vrcholom všetkého je totiž informácia, že zmluvy Slovenskej republiky, s cirkvami a Vatikánom sú vraj nezrušiteľné, pričom **o zmenu financovania by musela požiadať sama cirkvev!**

Tak si teda predstavte, že by ste sa vy zaviazali niekomu pravidelne vyplácať nemalú a časom ešte zvyšujúcu sa sumu, a to až dovedy, kým o zrušenie tohto záväzku **on sám nepožiadá!** Prosím vás, už ste niekedy niečo také a niekoho takého videli?

Ale rovnako je to so zmluvami Slovenskej republiky s tou Svätou stolicou, ktorá pochopiteľne uvažuje „pod zorným uhlom večnosti“.

Takže sa teda načakáme. A zaplatíme, vážení!

Miroslav Horácky

Prehľad o financovaní cirkví zo štátneho rozpočtu za roky 2000 – 2009 (Zdroj MK SR)

Cirkvi a náboženské spoločnosti	POSKYTNUTÉ PROSTRIEDKY ZO ŠTÁTNEHO ROZPOČTU (v tis. Sk)									v eurách
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Apoštolská cirkev	5 840	6 026	6 136	6 584	6 568	9 132	9 483	9 524	10 516	369 916
Cirkev bratská	4 163	4 342	4 385	5 055	4 732	6 304	6 606	7 222	8 268	317 929
Bratská jednota baptistov	3 318	3 592	3 628	3 920	4 048	5 193	5 424	5 740	6 910	286 781
Evanjelická cirkev a. v.	54 837	59 897	62 786	67 932	69 771	93 181	95 862	97 384	107 026	3 679 129
Evanjelická cirkev metodistická	2 245	2 383	2 642	2 989	3 014	5 498	6 040	6 506	7 290	265 506
Pravoslávna cirkev	23 909	26 446	31 140	36 531	36 332	40 521	43 594	44 967	50 258	1 699 615
Reformovaná kresťanská cirkev	26 286	31 239	31 651	33 434	35 644	45 117	45 856	49 943	54 439	1 980 740
Cirkev československá husitská	514	690	1 076	1 261	1 386	2 066	2 389	2 413	2 546	101 841
Židovské náboženské obce	2 442	2 802	2 908	3 188	3 232	3 437	3 450	3 461	3 539	124 540
Starokatolícka cirkev	622	949	1 456	1 928	1 770	2 085	2 203	2 283	2 601	102 897
Rímskokatolícka cirkev	299 302	333 699	372 730	381 855	388 481	503 673	504 943	521 091	576 312	21 268 133
Gréckokatolícka cirkev	46 289	51 105	57 516	60 479	60 623	84 571	87 750	91 606	100 866	3 765 623
Konferencia biskupov Slovenska	2 359	2 824	3 280	3 694	3 646	3 876	3 856	3 956	3 947	146 517
Ekumenická rada cirkví	981	1 177	1 500	1 760	1 760	1 890	1 881	1 971	1 968	69 707
Slovenská katolícka charita	43 000	55 500	57 500	60 375	60 375	63 375	63 375	63 775	66 124	2 337 848
Diakonia Evanjelickej cirkvi a. v.	3 500	4 700	5 300	5 588	5 495	5 558	5 563	5 991	6 522	208 658
Ústredie diakonie Reformovanej kresťanskej cirkvi									700	26 555
Konferencia vyšších predst. ženských reholí							9 883	10 583	11 831	420 939
Cirkev adventistov siedmeho dňa							550	550	545	19 087
Spolu	519 607	587 371	645 634	676 573	686 877	875 477	898 708	928 966	1 022 208	37 191 961

Na rok 2011 je pre Cirkvi a náboženské spoločnosti pripravených 37 211 961 Eur. Rovnaké sumy sa plánujú i na roky 2012 a 2013. Podľa skúsenosti s minulých rokov sa dá očakávať, že realita bude určite iná a sumy sa budú zvyšovať.

Predstavujeme Združenie zborov pre občianske záležitosti Človek človeku v SR

L. Čelková: *Introducing the Slovak association of nongovernmental organizations Human to human*

Interview with Dr. Dušan Gallo, member of the Board and spokesman of the association about its activities. The association was founded in 1991 and provides support to local authorities in preparation and implementation of civil ceremonies.

Vznik združenia: 1991
 adresa: Československej armády 26,
 Banská Bystrica
 tel.: 048/4161003
 fax: 048/4161103
 e-mail: zpoz@zpoz.sk
www.zpoz.sk
 predseda : Mgr. Anna Ťureková

Zameranie: metodická pomoc miestnej samospráve v oblasti rozširovania a rozvoja občianskych obradov a slávností pri významných životných udalostiach, podpora sociálno-charitatívnej činnosti so zameraním na starých aj osamelých ľudí a rozvoj kultúrno-spoločenského života v obciach, mestách, ako aj činností, ktoré pomáhajú vyjadrenie úcty človeka človeku, svojmu okoliu, upevňovanie priateľských vzťahov a vzájomného porozumenia medzi ľuďmi.

V ostatných rokoch sa o zboroch pre občianske záležitosti píše i hovorí pomenej. Napriek tomu aj po politických a hospodárskych zmenách v spoločnosti existujú. Bližšie o tom, ako zbory fungujú, čím sa zaoberajú, som sa porozprávala s PhDr. Dušanom Gallom, členom ÚR a hovorcom združenia.

L. Č: Od vzniku vášho združenia uplynie onedlho dvadsať rokov. Čo podnietilo jeho vznik a na čo vo svojej činnosti nadväzujete?

D. G.: ZPOZ-y predstavujú po formálnej stránke aj v súčasnosti dobrovoľné zoskupenia ľudí, ktoré pôsobia v súlade so zákonom o obecnom zriadení ako komisie zastupiteľstiev v jednotlivých mestách a obciach. Doplnenie ich názvu (po roku 1991) na Človek - človeku výstižne charakterizuje podstatu ich vzniku a celkovú činnosť. Na jednej strane pomáhajú zapájať občanov do verejného diania a zároveň poskytujú príležitosť na ich sebarealizáciu v rôznych oblastiach kultúry. V mnohých, najmä malých obciach, ide často

o jednu z mála funkčných foriem miestnej kultúry. Dokumentujú vzťah starostu a zastupiteľstva ku svojim občanom. Prostredníctvom organizovaných obradov a slávností otvárajú vzájomný vzťah občan – štát, občan – obec a naopak. Svojimi aktivitami vytvárajú pocit hrdosti občanov na svoj štát a obec, kde žijú. Na strane druhej – ľudia sa rodia, sobášia, prežívajú významné udalosti v živote a v takýchto

Dušan Gallo

situáciách nikto nechce byť sám. Žijú v určitom spoločenskom prostredí a nie je im ľahostajné, aký vzťah majú k nim tí ostatní. Výrazne pociťujú nutnosť, aby si ich niekto všimol, vyjadril uznanie za to, čo urobili, poďakoval im a ocenil. A práve organizované obrady a slávnosti sú prejavom takéhoto spoločenského uznania, ocenenia a spolupatričnosti zo strany obce vo forme úprimného slova, spevu, hudby ľudského podania ruky.

L. Č: Aké sú základy vašej činnosti?

D. G.: Základom činnosti Združenia ZPOZ Človek človeku v Slovenskej republike je zastupovanie a presadzovanie záujmov svojich členov, vytváranie platformy na vzájomné stretávanie, výmenu skúseností a poskytovanie servisu služieb a informácii. To všetko v symbióze vzťahu človeka k človeku a vzájomného pocitu spolupatričnosti, súdržnosti a tolerance ľudí, ktorým nie

sú ľahostajné životné príbehy a osudy iných. Organizujeme metodické podujatia k rôznym občianskym obradom a slávnostiam, celoslovenské prehliadky programov ZPOZ, vydávame zborníky scenárov, príhovorov, poézie i hudby k občianskym obradom a slávnostiam a štvrťročne metodicko-informačný bulletin Človek človeku, v ktorom informujeme o činnosti Združenia ZPOZ a zborov pre občianske záležitosti v obciach a mestách a sprostredkujeme vzájomnú výmenu skúseností.

L. Č: Ktoré kroky a výsledky považujete za úspech?

D. G.: Za úspech v tomto smere považujeme predovšetkým organizáciu celoslovenských podujatí ako sú festivaly a prehliadky programov ZPOZ tematicky zamerané na rôzne oblasti ich činnosti. Z týchto podujatí vydávame zborníky scenárov programov a venujeme sa metodike organizovania občianskych obradov a slávností. Práve takéto aktivity naši členovia najviac požadujú a oceňujú.

L. Č: Čo sa vám nevydarilo?

D. G.: ZPOZ sa svojimi aktivitami od roku 1989 až doteraz podarilo postupne dokázať, že ich podstata nie je postavená na konfrontácii s cirkevnými obradmi. Nepodarilo sa im však získať pre svoju činnosť rozsiahlejšiu priazeň a podporu štátu prostredníctvom rôznych inštitúcií a ústredných orgánov. Nepodarilo sa nám získať za členov združenia všetky obce a najmä väčšie mestá, ktoré pre svojich občanov zabezpečujú občianske obrady a slávnosti, ale do nášho združenia sa z rôznych dôvodov neprihlásili. Dôležitá je však skutočnosť, že občianske obrady sa v určitom rozsahu realizujú aj u nich.

L. Č: S kým spolupracuje na Slovensku, resp. v zahraničí?

D. G.: Na Slovensku sa nám postupne darí rozvíjať spoluprácu so samosprávnymi krajinami. Niektoré krajské rady ZPOZ Človek – človeku majú dokonca uzavreté zmluvy o spolupráci. Prostredníctvom samosprávnych krajov postupne, aj keď nie všade rovnako, rozvíjame spoluprácu s osvetovými a kultúrnymi strediskami v jednotlivých okresoch. Tam, kde túto činnosť majú v náplni práce, nachádzame spoločný priestor na organizovanie podujatí

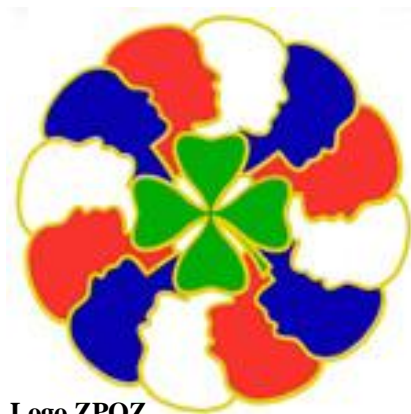
a výmenu skúseností. Určité formy spolupráce sú realizované s partnermi v Českej republike, ktorú rozvíja napríklad Krajská rada Združenia ZPOZ Trenčianskeho kraja. Ústredná rada združenia nemá rozvinutú spoluprácu so zahraničnými partnermi a nepovažuje to vo svojej činnosti za rozhodujúce.

L. Č.: Nad čím uvažujete perspektívne, resp. čo plánujete v najbližšom období?

D. G.: Nachádzame sa v závere volebného obdobia predstaviteľov miestnych samospráv. Toto obdobie je totožné aj s

volebným obdobím nášho združenia a našich ústredných orgánov, čo znamená, že aj nás čaká konferencia a voľba nových orgánov. Ešte predtým však chceme na celoslovenskej úrovni, ako aj na úrovni krajských a regionálnych rád pripraviť podujatia pre odchádzajúcich primátorov a starostov. O ďalšom smerovaní združenia rozhodne celoslovenská konferencia na budúci rok. Dôležité budú aktivity, smerujúce k propagácii a ďalšiemu zviditeľneniu združenia na verejnosti pri príležitosti 20. výročia svojho vzniku.

Za rozhovor ďakuje L. Čelková

Logo ZPOZ

Prejavy pri občianskych sobášoch

Speeches during civil weddings

Abstract:

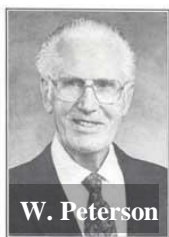
Translation of speeches and addresses at civil weddings.

Prejavy pri občianskych sobášoch nie sú ovplyvnené náboženstvom. Sústreďujú sa na samotnú podstatu sobáša a otázky vzťahov medzi manželmi. Občiansky obrad znamená, že sa nekoná na mieste náboženského kultu, ale zároveň to neznamená, že musí byť v budove radnice.

Nasledujúce prejavy vytvorili občianski celebranti a sú určené snúbencom, ktorí si neželajú náboženský sobáš, ale uprednostňujú občiansky obrad.

Malé veci sa často stávajú veľkými

Wilferd A. Peterson

Nikdy nie je neskoro na to, aby si muž a žena podali ruky a nepovedali si aspoň raz denne: "milujem ťa".

A nikdy nejdú spať večer rozhnevaní, avšak lásku svojho druhu netreba brať nikdy za zaručenú.

Dvoreníe nemá končiť po skončení „me-

dových týždňov“, má pokračovať po všetky roky spolužitia.

Znamená to mať spoločný zmysel pre hodnoty a spoločné ciele.

Znamená to stáť po boku jeden druhého a tak čeliť svetu.

Znamená to vytvoriť okruh lásky, ktorý sa rozšíri na celú rodinu.

Znamená to robiť veci pre svojho druhu

Nie však v duchu povinnosti a sebaobetovania sa, ale v duchu radosti.

Znamená to vyjadrovať slová uznania a prejavovať vďaka premysleným spôsobom.

Netreba si myslieť že váš partner má svätožiariu okolo hlavy alebo že žena má krídla ako anjel.

Znamená to nehľadať dokonalosť u svojho druhu.

Je to správanie sa s trpezlivosťou a pružnosťou, pochopením a so zmyslom pre humor.

Je to schopnosť odpúšťať a zabúdať.

Znamená to poskytnúť jeden druhému atmosféru, v ktorej možno rásť.

Je to spôsob ako nachádzať priestor pre duchovnosť.

Je to spoločné hľadanie dobrého a krásneho.

Je to vytváranie vzťahu, v ktorom je rovnaká miera nezávislosti oboch,

a závislosť je vzájomná a povinnosti sú obojstranné.

Neznamená to teda len zosobášiť sa s tým pravým partnerom, ale ostať aj naďalej správnym partnerom.

Dnes som sa zosobášil s najlepším priateľom

Dnes som sa zosobášil s najlepším priateľom, s takým, s ktorým sa smežeme keď spolu prežívame korenie života,

keď nachádzame nové radosti a skúsenosti - všetko čo je pre nás najlepšie.

S takým, s ktorým žijem preto, že sa mi s ním svet zdá krajší a naše šťastné chvíle sú krajšie a ťažkosti sa zdajú ľahšie,

s takým, ktorého milujem každým kútikom svojej duše.

Predtým sme sa cítili neúplnými, teraz sa cítime spolu ako jeden celok.

Sľub

Dorothy R. Colgan

Sľubujem dávať Ti to najlepšie čo mám
a žiadať od Teba iba čo môžeš dať.
Sľubujem, že Ťa budem rešpektovať
a uznávať, že Tvoje záujmy, žiadosti a potreby
nie sú menej dôležité než moje.
Sľubujem Ti, že sa s Tebou budem deliť o môj čas
a vnášať radosť, silu a predstavivosť do našich vzťahov.
Sľubujem Ti, že budem voči Tebe otvorená,
že Ti dovoľm nahliadnuť do môjho sveta,
do mojich najskrytejších obáv, pocitov, tajomstiev a snov.
Sľubujem Ti, že budeme rásť spolu,
že budem ochotná čeliť zmenám, aby som udržala
náš vzťah živý a vzrušujúci.
Sľubujem Ti milovať Ťa v dobrých i zlých časoch,
so všetkým čo môžem dať a čo cítim
tak, ako to dokážem
úplne a navždy.

Nikdy sa nesobáš pre niečo iné ako pre lásku

William Penn

Nikdy sa nesobáš pre niečo iné ako pre lásku,
ale dbaj, aby si miloval niekoho kto je krásny.
Takého, čo sa stará o telo a nie len o dušu
a nevyužívaj iba tú lepšiu stránku nášho vzťahu.
Nič iné by nemalo riadiť veci medzi manželmi iba láska.
Rovnako ako ich láska zblížila, mala by ich aj udržať spolu.
Muž a žena, ktorí sa milujú sú príkladom pre deti, aby boli
rovnaké,
vzájomné neuznávajúce vedie ku strate autority v rodine
a je zlým príkladom pre deti.
Nech vaše radosti neutíchajú, ale nech sa množia,
láska je najzákladnejší pocit.
Mali by ste vyhľadávať spoločné radosti,
veď možností je veľa a sú rozmanité,
často aj trvalé.
Choroba, chudoba a nemilosť nech neotrasú vaše manželstvo,
ktoré by nemalo podliehať svetskej náhodnosti.
Nič nemôže byť ucelenejšie a bezvýhradnejšie,
nič viac zápaliste a úprimnejšie,
než život v takomto manželskom spojení

Manželstvo spája dvoch ľudí do okruhu lásky

Edmund O'Neill

Manželstvo je záväzok pre život,
je to najlepšie čo dvaja ľudia môžu nájsť a dostať.
Poskytuje možnosti pre súčasné užívanie a rast,
aké nemôže poskytovať žiaden iný vzťah.
Je to fyzické a citové spojenie, ktoré sa sľubuje na celý život.
Vo svojom okruhu lásky, manželstvo zahŕňa všetky najdôle-
žitejšie vzťahy.
Manželka a manžel sú najlepší priatelia,
dôverníci, milenci, učители, poslucháči a kritici.
Môže sa stať, že jeden z partnerov je na dne alebo je chorý
a láska jeho partnera je porovnateľná
s nežnou starostlivosťou o dieťa jeho rodiča.
Manželstvo prehlbuje a obohacuje každú stránku života.
Šťastie je hlbšie, spomienky sú čerstvejšie,
záväzky sú silnejšie, dokonca aj hnev sa pociťuje silnejšie,
a pomíňa rýchlejšie.
Manželstvo chápe a odpúšťa omyly, ktorým sa život nevie
vyhnúť.
Povzbudzuje a vychováva k novému životu, novým skúse-
nostiam,
novým spôsobom vyjadrovania lásky, ktorá je silnejšia ako
život.
Keď dvaja ľudia sľúbia svoju lásku jeden druhému v manžel-
stve,
vytvárajú v sebe duchovnú jednotu, ktorá ich viaže bližšie,
než
hocaké vyslovené alebo napísané slovo.
Manželstvo je sľub,
je to napätie vytvorené v srdciach dvoch ľudí, ktorí sa milujú
a trvá celý život, kým sa naplní.

Manželstvo je najbližší spôsob priateľstva

Manželstvo je najbližší spôsob priateľstva.
Dlhé roky premávky derú koľajnice.
Medzi dvoma bytosťami podobne mysliacimi.
Končí v jednote viac než v akomsi príbuzenstve.
Jednotliví herci v ňom hrajú odlišnú úlohu.
Musia byť spútaní nutnosťou.
Pod touto zemou semeno vyklíči
a ostane húževnato v ich srdciach.
V láske sa skrýva dôvera, ktorá sa nedá opísať.
Každý nachádza mier vo svojom partnerovi.
Ako svetlo potrebné pre pokoj v noci
Hlbšie než možno počuť v tísine.

George Eliot

Byť blízkym jeden druhému

George Eliot

Čo môže byť viac pre dve ľudské bytosti než pocit, že sú zviazaní preto, aby boli silnejší v každej práci, aby pomáhali jeden druhému v jeho starostiach, spolunažívať v plnej spokojnosti, byť zjednotení v tichých nevyslovených spomienkach?

Láska

Láska je ako priateľstvo, ktoré vzplanulo ohňom. Je to pokojné vzájomné porozumenie, dôvera, spoložitie a odpúšťanie.

Je to vernosť v dobrom i zlom.

Uspokojuje sa s menším údelom než dokonalosť a zohľadňuje ľudské slabosti.

Láska vedie ku spokojnosti s prítomnosťou.

Má nádej v budúcnosti a neuvažuje o minulosti.

Je to každodenne sa opakujúca kronika problémov, kompromisov, malých rozčarovaní, veľkých víťazstiev a práce smerujúcej k spoločnému cieľu.

Ak pocítite v živote lásku, môže vám to nahradiť množstvo z toho čo nemáte.

Ak nepocítite v živote lásku, bez ohľadu na to čo máte, treba ju nájsť.

Podľa <http://www.plan-your-wedding-ceremony.com/readings-for-civil-ceremonies.html>

Voľne preložil A. K.

Z tvorby Pavla Koyša – slovenského humanistického básnika

Pavel Koyš: *Already*

Abstract:

A poem from a Slovak poet.

Slovenský básnik narodený 8. januára 1932 v Ladcoch, zomrel roku 1993 v Bratislave.

Pôsobil ako mládežnícky funkcionár, novinár, šéfredaktor literárneho časopisu *Mladá tvorba*, riaditeľ vydavateľstva *Smena*.

Pracoval vo Zväze slovenských spisovateľov, bol riaditeľom Slovenského filmu, Námetníkom ministra kultúry SR a napokon ministrom kultúry Slovenskej Republiky.

P. Koyš

Už vo svojej prvotine *Hviezdy na zemi* (1959) sa predstavil mladý básnik ako osobnosť. Od prekrásnych básní o domove vlasti, rodine a láske sa dostáva aj k rozsiahlej publicistike. I keď tematických okruhov básni Pavla Koyša bolo veľa ostáva ľubostná poézia, ktorá uchvátila najmä mládež. V ďalších rokoch vychádzajú zbierky veršov *Čakám ťa láska moja* (1963), *Srdce* (1965), *Rozmrazovanie srdca* (1967), *Ukradnutá vernosť* (1968), *Koľko krokov je od úsmevu* (1970). Za mimoriadne úspešnú zbierku sa pokladajú *Ľúbostné variácie* (1972) a *vyznanie lásky* (1975).

Už

Pavel Koyš

Už som usnul. Už som s dobou vyrovnaný
v príkrom rade roduverných priateľov.
Do červene srdca d'obú čierne vrany.
Duša moja málo dbala na telo.
Rozprávka sa končí. Dobro nevíťazi.
Bol som kvapkou človečieho riečiska.
Ba možno len vzduchom, kamaráti kňazi.
Váš Rozhodca občas čestne nepíska.
Priznám sa Vám: Niektorých aj spánok bolí.
Akomak som mal aj rokov radostných.
(Žil som kvôli vášmu šťastiu, bol som kvôli...)
Ale bolo málo, bolo málo z nich,
čo by boli okom slnka posvätené,
čo by splňali sny v splne mesiaca.
Všetko stratí sa s'á po súmraku tiene.
Iba blikot lásky svetlo nestráca.
Iba láska. Panna hriešnych milovaní.
Iba reťaz citov spútať, upútať!
Rád som žil tu, ale to už bolo vlani.
Jama prázdna, viem, že dávno kopú ťa.
Som však s vami. Zostal som vám zadlžený
po májovej, po bzučiacej oslave.
Príďte a pohľadte ruky mojej ženy,
bozkajte jej oči krásne slzavé.

Pozn. red.: Báseň je vhodná na humanistickú resp. občiansku poslednú rozlúčku.

Sekulárny štát a pluralitná spoločnosť

P. Prusák: *A secular state and pluralist society*

The author analyzes the content and conditions of secularism in a pluralist society, differentiating between secularization of state and secularization of society. The connection of state and church in Slovakia is to the detriment of both the state and the church. He sees the problem in Slovakia also in the fact, that religious fundamentalists do not consider the era of social changes also to be the time of pluralism; they are not tolerant of a secular worldview. On the other hand, one cannot debate with those who do not have freedom of thought, those who are faithful blindly and compulsorily.

Peter Prusák

Na Slovensku sme vždy mali strach pred šírením nových ideí, myšlienok a bránili sme sa ich prijatiu, napríklad osvietených (strach z jeho materializmu a ateizmu). Aj dnes sa stretávame s tendenciou, že náboženská a konzervatívno-pravicová fundamentalisti znevažujú a potláčajú osvietené idey - slobodomyselnosť, racionalizmus, sekularizmus. Osobitným terčom ich útokov je sekularizmus.

Sekularizmus a sekulárny štát

Dopátrať sa pravdy predpokladá vyjasniť si samotný **pojmem sekularizmu** (sekulárny = svetský; sekularizmus = úsilie, **snaha** o zosvetštenie). Čo chápu pod pojmom sekularizmu jeho oponenti a čo chápeme my, humanisti? Čo je a čo nie je pravda?

Niet pochýb, že odporcovia sekularizmu zámerne prekrucujú a spochybňujú pojem sekularizmu. Podľa nich má protináboženský zámer a tým je aj protiduchovný a protiludský. Kardinál J. Ch. Korec nebezpečenstvo sekularizmu (a odluky cirkvi od štátu) vidí v tom, že smeruje k odduchovneniu a odľudšteniu Slovenska. Literátka M. Bátorová považuje sekularizmus za nebezpečný a zákerný, pretože strháva na svoju stranu hľadajúcich, najmä

mladých ľudí (Literárny dvoj- týždenník 27. 1. 2010). Jeho protivníci ho obviňujú aj z toho, že odlukou cirkvi od štátu vytvára neobmedzený priestor na vstup štátu do súkromného života občana a v takto vytváraných nových podmienkach veriaci môžu prísť o slobodu svojho vierovyznania; stane sa nástrojom štátu na vytlačenie náboženstva z verejného priestoru.

Aká je teda podstata, zmysel a cieľ sekularizmu?

Sekularizmus nie je záležitosťou jedného národa (francúzskeho), jednej kultúry (západnej Európy); je univerzálnym princípom, akým je napr. sloboda. Už z vyššie povedaného vyplýva, že sekularizmus nie je filozofia, svetonázor, nemožno si ho pliesť či stotožňovať s materializmom a ateizmom, i keď má filozofický aspekt, napr. v tom, že morálka a vzdelanie nemajú byť založené na náboženstve. Sekularizmus je vo svojej podstate princíp, podľa ktorého štát nie je náboženský, ale ani protináboženský, nie je náboženský, ale ani ateistický. Z hľadiska náboženského a ideologického je neutrálny, nepodporuje ani nediskriminuje nijaké náboženstvo, neuprednostňuje nijakú filozofiu, svetonázor, práva ateistov. A tak cirkevní hodnostári zbytočne strašia svojich veriacich, že sekularizmus sa má stať nejakým smerom „štátnej filozofie“, nejakým „štátnym náboženstvom“ bez Boha.

Sekularizmus je systém (právny), ktorý vymedzuje náboženstvo ako striktné súkromnú záležitosť, oddeľuje ho od štátu a politiky, garantuje neutralitu štátu, aby zabezpečil ľudské a občianske práva a slobody, rovnosť pred zákonom pre všetkých občanov bez ohľadu na ich vierovyznanie a svetonázor.

Odluka cirkvi od štátu (sekulárny štát) je v podstate oddelením súkromného života občanov od štátu, stanovenej hranice medzi štátom a náboženstvom a vytváraním nevyhnutných podmienok pre rovnoprávnosť všetkých občanov. Ináč povedané, **sekulárny štát nemá právo ani dôvod zasahovať do súkromia občanov, ich svedomia a presvedčenia. Jeho povinnosťou je im ich garantovať.**

Slobodu svedomia nemôže zabezpečiť a garantovať štát, v ktorom dominuje náboženstvo, náboženstvo či ideológia jednej skupiny ľudí, lebo zápas za duchovnú emancipáciu človeka nemožno oddeliť od boja za demokratické slobody vôbec. Práve **sloboda svedomia vyžaduje jasne rozlišovať medzi verejnou sférou a sférou súkromného života jednotlivca**. Ak má sekulárny štát záujem niečo povýšiť, tak v prvom rade práve slobodu svedomia, vrátane práva občana vyjadriť svoj názor na činnosť cirkvi a náboženstvo (bez hrozby obvinenia z bohorúhačstva). Takéto poňatie slobody svedomia nie je zamerané proti veriacim. Naopak, má sa stať spoločnou hodnotou ateistov i veriacich, a môže byť vybojovaná len spoločne. Ide o všeludskú, univerzálnu hodnotu, ktorá nie je všeobecne rešpektovaná (dokonca ani v rozvinutých západných krajinách). Je hodnotou, za ktorú sa viedol, vedie a bude viesť ešte dlhú dobu boj vo všetkých krajinách na všetkých kontinentoch sveta.

Sekulárny štát a sekulárna spoločnosť

Z hľadiska predmetu našej úvahy je dôležité rozlišovať sekulárny štát a sekulárnu spoločnosť pokiaľ ide o ich pôvod, proces a cieľ.

Sekulárny štát je výsledkom politického rozhodnutia, legislatívy, zákona. Vzniká na základe odluky cirkvi od štátu a politiky, odluky školy od cirkvi. Jeho cieľom je zabezpečiť a garantovať absolútnu slobodu svedomia a rovnosť všetkých občanov pred zákonom nezávisle od ich rasy, viery, sociálneho postavenia, pohlavia, vzdelania a pod.

Sekularizácia štátu a spoločnosti je zložitá a protirečivý proces, ovplyvňujú ho mnohé faktory, vrátane tradície. Pre lepšiu orientáciu v problematike uvádzame stručný prehľad zápasu za sekulárny štát.

Prvá odluka cirkvi od štátu (zakotvená v ústave) bola vyhlásená v USA v r.1789.

Druhá odluka bola uskutočnená v Mexiku v r.1859.

Tretiu odluku urobili vo Francúzsku v r.1905 (po neúspešných pokusoch v r.1795 a Parížskej komúny v r.1871).

Štvrtá odluka bola vyhlásená v Sovietskom zväze v r.1918.

Piata (ostatná) odluka cirkvi od štátu bola realizovaná v Turecku (Mustafa Kemal v r.1937).

Uvedený prehľad ukazuje, že ideály osvietenstva nie sú ani zďaleka realizované. Treba urobiť ešte veľa na ich povznesenie, rozšírenie a uskutočnenie v samotných krajinách EÚ. Osobitne na Slovensku, lebo Slovensko v porovnaní s inými krajinami, utvára svoju prítomnosť (i budúcnosť) na väčšej závislosti na minulosti, na kresťanskej tradícii, na hľadaní a nachádzaní vo svojej histórii len jedného zmyslu - kresťanského, len jednej pravdy - náboženskej. Na Slovensku prevládá, hovoril A. Matuška, teologický rozum nad rozumom filozofickým (aj u národných obrodárov), viera, často len pobožnosť (pobožnosťárstvo, mravokárstvo) nad myšlienkou, lebo nechceme zahynúť na myšlienku, chceme byť spasení. Ináč povedané, slepá viera nebola vyvážená, hovorí spisovateľ J. Tužinský, racionalitou, t. j. slobodným myslením, vôľou a teda voľbou.

Toto jednostranné (slepé) zotrvávanie na kresťanskej tradícii bráni rozvoju slobodného ducha, slobodomyselnosti, racionalizmu, sekularizmu, má byť základom utvárania kresťanského štátu (A. Král: Renovatio spiritualis. Bratislava : Lúč, vydavateľské družstvo, 2003). Táto snaha náboženských fundamentalistov v súčasnosti vyústila do prijatia Základnej zmluvy medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou (2001), ktorá zabezpečila dominantné postavenie katolíckej cirkvi a sťažila uskutočnenie odluky, odsunula ju na dlhšie obdobie.

Paradoxy sekulárneho štátu a spoločnosti

Už sme konštatovali, že sekulárny štát spočíva na odluke cirkvi od štátu a politiky na základe zákonov, administratívnych opatrení ako predpokladu absolútnej slobody svedomia a vylúčenia politického klerikalizmu z verejného priestoru. Takéto administratívne vylúčenie náboženstva zo spoločnosti nie je možné, takže veriaci sa nemajú čo obávať sekularizmu. A to aj preto, že viera je záležitosťou citu, presvedčenia, vnútorného života jednotlivca a ako taká nemôže byť záležitosťou politiky štátu, nepodlieha jeho zákonom, predpisom. **Nijaké administratívne opatrenie štátu nemôže pridať ani ubrať ani gram na váhe viery a náboženského života veriacich.**

Prebieha aj sekularizácia spoločnosti, ktorá nie je výsledkom administratívnych opatrení štátu. Je výsledkom prirodzeného vývoja spoločnosti, civilizačného pokroku, duchovného vyspievania, rastu sebedovania a sebadôvery človeka. V dôsledku rozdielnej histórie a tradície má u jednotlivých národov a štátov protirečivý charakter a rozličné formy a výsledky. Uvedieme niektoré príklady.

Už sme konštatovali, že v USA je úplná odluka, je to sekulárny štát. Tento princíp zakotvený v ústave potvrdil aj prezident Barack Obama vo svojej inauguračnej reči. Hoci je veriaci, neprípúšťa, aby jeho krkom krútili kňazi, odmieta zaťahovať náboženstvo (a seba) do politiky a naopak. Vyslovil názor, že ani politika ani náboženstvo sa nesmú premietat' do zákonov, že legislatíva má zostať sekulárnou. B. Obama sa teda prejavil ako racionalista aj humanista, nedemonštroval svoje náboženstvo a nechce ho nanucovať ostatným. Bez akýchkoľvek výhrad jednoznačne podporil sekularizmus. Keby aj chcel preferovať nejaké náboženstvo, napr. kresťanstvo, mal by problém.

Ako racionalista sa pýta: aké, či kresťanstvo by mal preferovať? Ved' aj kresťanstvo je diferencované na viac cirkví, konfesií. Ktoré hodnoty a princípy by sa mali stať základom verejnej politiky, či a koho kresťanstvo by sa malo učiť v školách? Ďalej sa pýta, o ktoré pasáže Biblie by sa mali v USA oprieť? O pasáž, ktorá považuje otroctvo za spravodlivú vec, alebo o pasáž, podľa ktorej deti čo zanechali vieru treba ukameňovať? Či sa treba držať

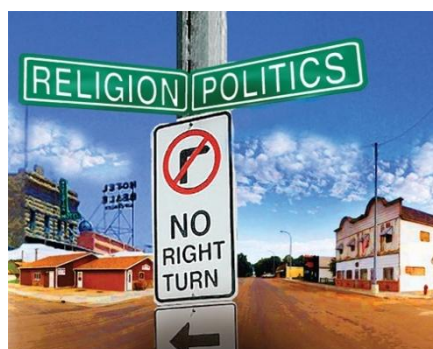
Kázne na hore, ktorej niektoré príkazy a zákazy sú natoľko radikálne, že ich aplikáciu by neprežilo ani ministerstvo obrany?

Podľa B. Obamu demokracia spočíva na univerzálnych hodnotách, nie na špecifických náboženských hodnotách jednej skupiny. Dnes v USA musia čeliť mnohým náboženským aktivitám, sektárskym hnutiam. Aj ateisti naďalej stoja pred mnohými závažnými problémami. Ich riešenie predpokladá, súhlasne s B. Obamom, byť otvorený a prístupný argumentom a rozumu.

Porovnanie religiozity v USA s religiozitou v západnej Európe nám pomôže lepšie pochopiť sekularizmus. Čo vyplýva z tohto porovnania?

V USA majú odluku, sekulárny štát. Na druhej strane, niektoré štáty západnej Európy (Anglicko, Dánsko, Fínsko) majú štátnu cirkev. Iné západoeurópske štáty (Nemecko, Belgicko, Taliansko, Portugalsko, Španielsko) majú kvázi polo- odlukový systém, vytvárajú vzťahy s cirkvami na základe spoločných záujmov a úloh, financujú náboženské organizácie, náboženstvo sa vyučuje vo verejných školách, preferujú jedno náboženstvo pred druhými. Čo sa týka religiozity je zaujímavé, že je silnejšia, rozšírenejšia (nové náboženské spoločnosti, sekty) v USA ako sekulárnym štátom, než v nesekulárných štátoch západnej Európy. Potvrdzujú to aj údaje zo štúdií v Science Magazine: 14 % dospelých Američanov si myslí, že evolučná teória je nezvratne potvrdená a pravdivá, zatiaľ čo v Dánsku, Švédsku a Francúzsku evolučnú teóriu akceptuje až viac než 80 % dospelých občanov. Iný výskum uvádza, že okolo 70 % Američanov verí v nejakú nadprirodzenú bytosť, no v prípade Talianov je to 60 %, Nemcov 40 % a Francúzov 30 %.

Tieto údaje ukazujú, že **treba rozlišovať sekularizáciu štátu od sekularizácie spoločnosti**, nie sú to totožné pojmy, jeden nie je nevyhnutne pod-

mieňovaný druhým. Potvrďuje to fakt, že kým napr. USA sú sekulárnym štátom, americká spoločnosť je nesekulárna (resp. menej sekulárna). V západných krajinách Európy je to naopak, tam kde nie je formálna odluka, spoločnosti sú sekulárnejšie. To svedčí aj o tom, že sekularizácia štátu nemá protináboženský charakter, nie je zámerne vedená proti veriaci. Naopak, poskytuje jednotlivému občanovi možnosť slobodne voliť to alebo oné náboženstvo, meniť ho alebo byť bez náboženského vierovyznania, zabezpečuje rovnosť pred zákonom pre všetkých občanov nezávisle od ich náboženstva a svetonázoru. História i súčasná prax ukazujú, že **spojenie štátu s cirkvou je nakoniec na škodu oboj** (štátu i cirkvi).

Náboženský fundamentalisti nemajú pravdu keď tvrdia, že sekulárny štát si odľukou vytvára neobmedzený priestor na zmocnenie sa súkromného života občanov, že ich chce pripraviť o slobodu vierovyznania, že sekularizmus sa stane nástrojom štátu na vytlačanie náboženstva z verejného priestoru. V tomto ohľade sa zásadne mylia. Veriaci či už ako jednotlivci alebo zjednotení v rôznych organizáciách a spoločnosti majú plné a nesporné právo súčasťovať sa verejného života, vyjadrovať sa ku všetkým otázkam činnosti a rozvoja štátu a spoločnosti, a to nielen v zmysle rovnakého občianskeho práva, ale i ako veriaci (kresťania, židia, islamisti a i.). Na druhej strane sami veriaci by mali dbať o to, že ich viera nebude využívaná a zneužívaná na politické ciele (politický klerikalizmus). Neutrálne sekulárneho štátu tieto občianske práva a ľudské slobody plne zabezpečuje a garantuje. Politický systém, ktorý nie je neutrálny, hovorí český sociológ V. Bělohorský, núti občanov, aby v rámci svojej občianskej identity vyznávali nejaké náboženstvo, nemôže plodiť legalitu, ale len moc jedných nad druhými.

Pluralitná spoločnosť

Je Slovensko kresťanské? Kedysi bolo, keď zo spoločnosti vylučovalo inovercov (husitov, židov, ateistov a i.), napr. na cintorínoch vyhradzovalo sa miesto pre ateistov len na ich okrajoch, pri plotoch.

Za posledné desaťročia sa slovenská spoločnosť radikálne zmenila (ekonomicky, sociálne i duchovne). Dnešná spoločnosť je pluralitná, všetky jej

verejné oblasti majú pluralitnú štruktúru, v ktorej majú svoje miesto rôzne skupiny, politické strany a názory, rôzne vierovyznania, filozofické smery, idey. Aj dnes sa slovenská spoločnosť ďalej diferencuje, demokratizuje a modernizuje.

Ak nechceme nijaké znásilňovanie vedomia a svedomia občanov, tak musíme rešpektovať túto zmenu, akceptovať princíp plurality a tolerancie a cestou dialógu hľadať a nachádzať spoločné záujmy a hodnoty, vzájomné pochopenie, rešpekt a harmonické spolunažívanie ľudí s rozdielnymi náboženstvami a ľudí bez náboženskej viery. To o. i. znamená, že nijaká skupina, z rešpektu a úcty k občianskym právam a ľudským slobodám ostatných občanov, si nemôže dovoliť povyšovať jedno (svoje) náboženstvo, jednu filozofiu, svetonázor nad ostatné a riadiť verejný život v štáte. Pre jednotlivca alebo skupinu ľudí zakladať svoj život na vieroučných článkoch toho či onoho náboženstva môže byť pocitom blaženosti a povznesenosti, no zakladať na nich politiku, verejný život spoločnosti je nebezpečné a neprijateľné. Náboženstvo je miestom, hovorí anglický kulturológ Eaglenton, kde sa ľudia najmenej dohodnú, je miestom zúrivých svárov

(dejiny i súčasnosť to plne potvrdzujú).

Náboženský fundamentalizmus nedáva nijakú možnosť alternatív, kompromisov, voľby spoločných cieľov a hodnôt vyplývajúcich z reality, na ktorej spočíva život ľudí s rozdielnymi presvedčeniami. Preferencie kresťanských politických strán vo voľbách potvrdzujú, že aj veriaci sú znechutení z využívania a zneužívania náboženstva na politické ciele a rozdeľovanie spoločnosti. To protirečí ich chápaniu a prežívaniu ich viery, jej miesta v ich živote.

Slovensko sa stalo súčasťou euroamerického civilizácie. Jej ústredným problémom je schopnosť modernizovať sa, prekonávať neblahé tradície o predsudky.

Vyššie uvedené názory B. Obamu treba vnímať v kontexte s americkou tradíciou a súčasťou skutočnosťou. Nemožno ich automaticky preniesť do našich podmienok. Ak Obama povedal, že nedovolí kňazom krútiť svojim krkom, že považuje za nesprávne vnášať náboženstvo (aj svoje) do politiky a nanucovať ho ostatným, tak tento demokratický a univerzálny princíp by si mali osvojiť aj predstavitelia štátnej moci na Slovensku, ktorí sa hlásia k západnej civilizácii. Politici a vlády SR tento princíp však neakceptujú a preferujú privilegované postavenie katolíckej cirkvi. Svedčí o tom už aj fakt, že terajšia premiérka vlády SR si za poradcu vzala kňaza (teológa) Ján Krstiteľ Balázsa. Bude jej osobným spovedníkom a ochraňovať ju pred hriechmi, bude okiadať jej úrad a vyháňať zlých duchov, démonov, alebo bude krútiť jej krkom? Bude robiť aj personálnu politiku?

Harmonický rozvoj pluralitnej spoločnosti predpokladá toleranciu a dialóg. Z pohľadu našej úvahy ide o toleranciu a dialóg medzi náboženským a svetským myslením, medzi kresťanstvom a sekulárnym svetom. Aké šance má dialóg v súčasných podmienkach svetonázorovej plurality spoločnosti na Slovensku? Situácia je zložitejšia ako sa na prvý pohľad môže zdať. Problém je v tom, že náboženský fundamentalisti nepovažujú dobu spoločenských premien aj za dobu pluralizmu, neprejavujú toleranciu voči sekulárnemu svetonázoru. Keď hovoríme o dialógu s veriaci, tak netreba zabúdať, že dialóg je možný len medzi slobodnými duchmi, medzi ľuďmi, ktorí rozmýšľajú slobodne a samostatne, hovorí poľský filozof prof. A. Nowicki. Nemožno diskutovať s človekom, ktorému je sloboda myslenia odopretá, kto je povinný slepo veriť v to, čo mu predkladajú.

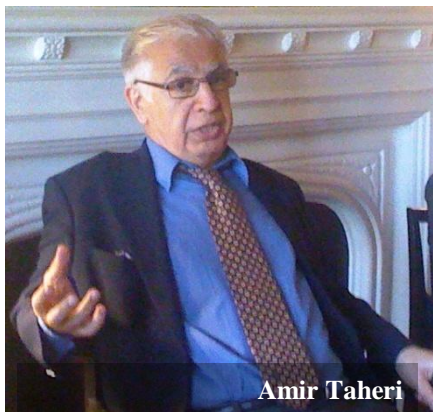
K téme bližšie pozri: International Humanist News. November 2008, August 2009.

Peter Prusák

Päť omylov pápeža vo veci sekularizmu

A. Taheri: *The pope's five mista-kes on the matter of secularism*

Translation of an article where the author reflects on the mistakes of pope Benedict XVI. about secularism arising during his latest visit to the United Kingdom.

Amir Taheri

Je sekularizmus základnou príčinou súčasných problémov Západu? Posledné dva týždne zaberala táto otázka časť politických debát vo Veľkej Británii. Debatu spustil pápež Benedikt XVI. na začiatku jeho historickej štátnej návštevy Británie. Naznačoval, že sekularizmus je zodpovedný za to čo, on považuje za spoločenský, hospodársky a morálny neuduh západnej spoločnosti. Pápež svojich poslucháčov vyzval, aby sa vrátili k náboženským hodnotám. Niektorí kritici pápeža neodolali pripomenúť, že škandál katolíckych kňazov s pohlavným zneužívaním detí, ktorý dlhé roky otriasal katolíckou cirkvou, nebol zapríčinený sekularizmom. Je to azda trochu lacná kritika, a preto diskusia spustená pápežom si zaslúži serióznejší prístup.

Pápež, ale aj niektorí ďalší, sa vo veci sekularizmu dopúšťa piatich omylov.

Prvý omyl

Možno k nemu zvädza prípona -izmus v pojme „sekularizmus“. Táto prípona vedie k predstave, že ide o ideológiu - ako napríklad socializmus, komunizmus, nacionalizmus. **Sekularizmus však nie je ideológia**, lebo nepredkladá celkový pohľad na ľudskú existenciu a nezastáva stanoviská k špecifickým politickým, hospodárskym, kultúrnym a morálnym otázkam.

Druhý omyl

Stotožňuje sekularizmus s ateizmom. Tieto dva -izmy nie sú však

totožné. Ateizmus je ideológia založená na odmietaní akéhokoľvek náboženského vysvetľovania našej existencie. Sekularizmus je však neutrálny k minulému, súčasnému a budúcemu náboženskému vysvetľovaniu. Ateisti majú často svoje vlastné „analógie cirkvi“, často uctievať osobnosti podobajúce sa na prorokov a propagujú zásady, ktoré sú blízke dogmám. Lenže **sekularizmus nemá svoje organizácie, ani „prorokov“, ani dogmy.**

Tretí omyl

Sekularizmus, podľa pápeža, predstavuje odmietanie potreby morálneho kódexu. Neexistujú však empirické dôkazy podporujúce toto tvrdenie. Mohli by sme tu vymenovať stovky zástancov sekularizmu v dejinách, ktorí sú známi a obdivovaní pre ich príkladnú morálnu poctivosť.

Štvrtý omyl

Je ním tvrdenie, že **sekularizmus chce držať náboženstvo mimo politiky.** Ide o rovnako nepravdivé obvinenie. Sekularizmus si uvedomuje, že nikto nemôže kontrolovať a tým menej zamedziť osobnú vieru ľudí. Uvedomuje si aj, že osobná viera ľudí nevyhnutne ovplyvňuje, dokonca niekedy diktuje ich politické rozhodnutia. V krajinách s voľbami nikto cudzí nevie, aký **volebný** lístok vkladá volič do volebnej urny. Nútiť ľudí, aby sa politicky rozhodovali proti svojmu náboženskému presvedčeniu je formou diktatúry. Avšak sekularizmus je ďaleko od toho aby takto tyransky niekoho nútil.

Piaty omyl

Tento omyl je azda najvážnejší. Je to názor, že **sekularizmus a náboženstvo sú nekompatibilné.** Inými slovami, ak ste raz sekulárny, nemôžete mať náboženskú vieru. V praxi však stretávame denne ľudí obhajujúcich sekularizmus a pritom majú hlboké náboženské presvedčenie.

Sekularizmus nevynašli krstní otcovia francúzskej revolúcie. Oni mali

svoje vlastné „pseudonáboženstvo“ obsahujúce doktríny, dogmy a rituály. V istom zmysle boli rovnako fanatickí ako tí kňazi, ktorí boli v Paríži každý deň popravovaní.

Ak teda sekularizmus nepatrí do vymenovaných kategórií, čo je to vlastne a prečo ho máme **rešpektovať**? Odpoveď je, že **sekularizmus napriek svojej klamnej koncovke -izmus nie je ideológia, ale metóda organizovania verejného priestoru.** Keďže tento verejný priestor patrí každému, nemožno ho organizovať ani podľa náboženského presvedčenia časti občanov, ani podľa náboženského presvedčenia väčšiny občanov.

Záverom zhŕňame:

Sekularizmus ponecháva miesto i pre vieru aj pre rozum. Kým viera sa zakladá, ako to povedal perzský básnik Roumi „na videní neviditeľných vecí“, rozum sa zaoberá viditeľnými vecami. Sekularizmus nikomu nebráni, aby videl „neviditeľné“ tak, ako sa mu páči. Naopak, sekularizmus zabezpečuje priestor a ochranu pre všetky spôsoby videnia „neviditeľného“.

Ľudia často definujú sekularizmus ako odluku štátu od cirkvi. Táto **definícia** nie je celkom primeraná. Lepšia definícia by bola, že ide o uznanie spoločného vlastníctva celého verejného priestoru. To znamená robiť politické rozhodnutia v súlade s politickými imperatívmi, namiesto pridržovania sa náboženských imperatívov. Sledovať záujmy väčšiny, no chrániť aj práva menšín. To neznamená, že náboženské skupiny nemôžu vyjadrovať svoje názory na všetky otázky a robiť kampane na ovplyvnenie politických rozhodnutí.

Prečo si teda máme vážiť sekularizmus?

Odpoveď znie, lebo celková politická scéna sa má organizovať v súlade so záujmami národov a ich kultúry. Inými slovami, politický priestor má byť neutrálny, **ale** rešpektujúci všetky náboženstvá (prekladateľ dodáva: rovnako ako aj nenáboženské presvedčenia!). Iné alternatívy vedú k náboženským vojnám.

Samotná návšteva pápeža v Británii bola umožnená sekularizmom.

Anglicko po celých 800 rokov od ustanovenia svojej vlastnej štátnej cirkvi, pokladalo katolícku cirkev za svojho nepriateľa. Stotisíce katolíkov bolo **zabitých** pre svoju vieru. Ešte viac ich

bolo deportovaných do kolónií. Len donedávna nebolo povolené opravovať alebo stavať katolícke kostoly. Iba pred desiatimi rokmi by sa pápežova návšteva bola pokladala za nepodarený vtip. Pred dvadsiatimi rokmi navštívil pápež Ján Pavol II. Spojené kráľovstvo ako súkromný turista, pretože britský protokol a prax vedená nepriateľstvom voči Rímu by nebola dovolila štátnu návštevu. To všetko zmenila tá sekularizácia, ktorú pápež Benedikt kritizoval. Benedikt bol prvý pápež, ktorý porušil toto tabu a v súlade s novou koncepciou, podľa ktorej verejný priestor v Spojeného kráľovstva sa už neorganizuje v súlade s výhradne prijatou vierou a záujmami anglikánskej cirkvi, na čele ktorej stojí britský kráľ.

Bol to teda sekularizmus, ktorý umožnil pápežovi Benediktovi celkom slobodne a verejne kritizovať sekularizmus a iné aspekty britského života. Na jednej strane pápež vyzýva k obmedzeniu slobody iných v mene katolíckej doktríny, sám si však užíva plnú slobodu presvedčenia, konania i propagácie, a to všetko vďaka sekularizmu.

Amir Taheri sa narodil v Ahvazi, na juhozápade Iránu, študoval v Teheráne, Londýne a Paríži. Bol hlavným zodpovedným redaktorom denníka Kayhan v Iráne (1972-79). V rokoch 1980-84 bol redaktorom pre záležitosti Stredného východu v Sunday Times. V rokoch 1984-92 bol členom Výkonného výboru Medzinárodného inštitútu pre tlač (International Press Institute - IPI). V období rokov 1980 a 2004 prispieval do International Herald Tribune. Písal články aj do Wall Street Journal, The New York Post, The New York Times, The London Times, do francúzskeho magazínu Politique Internationale a nemeckého týždenníka Focus. V intervale rokov 1989 - 2005 prispieval do nemeckého denníka Die Welt. Taheri napísal 11 kníh, z ktorých niektoré boli preložené až do dvadsiatich jazykov. Od roku 1987 bol prispievateľom do Asharq Alawsat. Jeho poslednú knihu „Perzská noc“ (The Persian Night) vydalo vydavateľstvo Encounter Books v Londýne a New Yorku.

Podľa

<http://aawsat.com/english/news.asp?section=2&id=22422>

preložil MUDr. Alexander Reháč

Nediplomatické správanie sa Svätej stolice

Prejav prezidenta Európskej humanistickej federácie (EHF) na konferencii OBSE

David Pollock: Undiplomatic behavior of the Holy See.

The address of the president of EHF at the conference of The Organization for Security and Co-operation in Europe.

Abstract:

Translation of the EHF president's address at the conference on 28. September 2010.

David Pollock

Jedným zo základných princípov OBSE (Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe) by mala byť obhajoba platnosti zákona podľa zásady: „Nepovyšuj sa, zákon stojí nad tebou“. Druhý taký princíp je nezasahovanie do vnútorných záležitostí suverénnych štátov. To sa definovalo v októbri 1970, keď valné zhromaždenie OSN prijalo deklaráciu o „Princípoch medzinárodného práva, týkajúcich sa priateľských vzťahov a spolupráce medzi štátmi v súlade so zakladajúcou listinou OSN“. Táto listina vyhlasuje, že žiaden štát alebo skupina štátov nemá právo zasahovať priamo alebo nepriamo, zo žiadnych príčin, do vnútorných záležitostí iných štátov. Listina tiež vyhlasuje, že štáty majú spolupracovať pri dodržiavaní všeobecného rešpektovania ľudských práv a základných slobôd pre všetkých. Ešte viac to potvrdil Viedenský dohovor o diplomatických vzťahoch z r. 1961, ktorý v čl. 41 (1) vyhlasuje: „Bez zaujatosti k ich privilegiami a imunite, je povinnosťou každého, kto požíva tieto výhody a imunitu, rešpektovať zákony a pravidlá platné v štáte, kde sa zdržujú. Majú aj povinnosť nezasahovať do vnútorných záležitostí tohto štátu.“ Nanešťastie jeden zo štátov OBSE – ten, ktorý si osvojuje morálnu nadradenosť a vyhlasuje, „že jeho úlo-

hou v spoločenstve národov je predstavovať hlas o tom, čo diktuje ľudské svedomie“, **ustavične porušuje tieto princípy** tým, že:

- Aktívne marí uplatňovanie zákonov v iných členských štátoch OBSE.
- Ako súčasť svojej politiky zámerne nehlási polícii vážne kriminálne činy, ktoré pozná.
- Kryje zločincov pred stíhaním, niekedy tým, že ich presunie zo súdnej právomoci štátu v ktorom sa dopustili zločinu.
- Neuplatňuje žiadne kroky na ochranu ľudských práv tých, ktorí boli poškodení spomenutými zločincami
- Zasahuje do vnútorných záležitostí vlád, ktoré potrebné rozhodnutia prijímajú.

Ten členský štát OBSE je Svätá stolica a jej obchádzanie zákonov sa týka zväčša, hoci nie vždy, problému ustavičného sexuálneho násillia jej kňazov páchaného na deťoch.

Teraz nechcem širšie rozvádzať, ako Svätá stolica celkom obchádza dodržiavanie Dohovoru o právach detí, na čo sa aj primerane poukazovalo v Medzinárodnej humanistickej a etickej únii (IHEU) i v Rade OSN o ľudských právach. Nebudem sa tiež rozširovať o samotných týchto zločinoch, lebo tie hrôzy boli úplne opísané v tlači. Namiesto toho sa chcem zaoberať tým **ako sa Svätá stolica stavala k tomuto škandálu.** Možno pochybovať, že Svätá stolica bola prekvapená po prvých zverejneniach o týchto zločinoch v USA v r. 2002 – veď írsko (katolícka) hierarchia uzavrela poistku na krytie súdnych nákladov v procesoch, v ktorých poškodení žiadali náhrady už v r. 1987. Svätá stolica prvýkrát prijala zákon proti sexuálnemu zneužívaniu detí už v r. 306 n. l.

V moderných časoch vytýčila v r. 1922 procedúry, ktoré treba dodržiavať

a v r. 1962 ich revidovala vo svojich inštrukciách nazvaných Crimen Sollicitationis. Tieto inštrukcie boli tajné (až kým neprenikli na verejnosť v r.2003). Trest za ich prezradenie bola exkomunikácia - teda ten najprísnejší trest, aký môže cirkev uvaliť. Je to vážnejší trest, než trest za sexuálne zneužitie dieťaťa. To znamená, keď sa začalo vyšetrovanie – každý, vrátane sťažovateľa, musel odprisahať mlčanlivosť pod hrozbou exkomunikácie za nedodržanie mlčanlivosti. Takže **obet' sexuálneho zneužívania, ktorá sa obrátila so svojou sťažnosťou na cirkev, sa ihneď dozvedela, že nesmie to hlásiť polícii, inak bude exkomunikovaná.** To všetko napriek tomu, že šetrenie v rámci cirkvi bolo nedostatočné. A šetrenie v cirkvi muselo byť nevyhnutne nedostatočné, pretože procedúra podľa kanonického práva stanovila:

- Neprijateľnosť súdno-lekárskeho šetrenia, nepripúšťala domovú prehliadku páchateľa, ani lekársku prehliadku obeť.
- Odporca (predpokladaný páchateľ) nemusel prisahať, že bude vypovedať pravdu.
- Cirkevné vyšetrovanie spočívalo na posúdení charakterových čŕt (poškodeného) navrhovateľa a odporcu (predpokladaného páchateľa).
- Všetci oficiálni účastníci súdu museli byť kňazi.
- Predseda súdu bol biskup, ktorého vzťah k obžalovanému bol ako vzťah otca a syna; nebol pripravovaný ako viesť súdny proces.

V prípadoch keď súd uznal obžalovaného vinným, trest bol neprimeraný; napríklad, istý počet dní musel robiť v nejakom kláštore „duchovné cvičenia“. A popritom nesmel slúžiť omšu. Iba najťažší trest ukladal zbavenie funkcie kňaza. Aj to však podliehalo súhlasu Vatikánu, ktorý sa vždy nedosiahol.

Uvedený postup bol zdôvodňovaný tým, že ide o hriechy kňazov, pre ktorých je pokánie najlepším východiskom. Vôbec sa nespomína, že ide o trestný čin spáchaný na dieťati a že cirkev má záujem o obeť trestného činu alebo že vinník musí byť potrestaný. Veď kňazi by mohli rovnako robiť pokánie aj vo väzení. **Cieľom takéhoto postupu cirkvi je dosiahnuť, aby sa ľudia nikdy nedozvedeli o trestnom čine kňazov a aby sa obišiel zásah**

polície. Prioritou vždy bolo predísť verejnému škandálu, ktorý by poškodzoval reputáciu rímskokatolíckej cirkvi. Nič sa nezmenilo ani vtedy, keď v r. 2001 bola vydaná dodatková inštrukcia - Sacramentorum sanctitatis tutela. Tá znovu ustanovila, že prípady treba vyšetrovať v najväčšej tajnosti počnúc od chvíle, keď sa o nich cirkev dozvedela. To znemožňovalo ohlásenie na políciu. **Verejný zločin spáchaný na deťoch sa tu opäť „prefarbil“ na súkromný hriech spáchaný voči cirkvi** – teda niečo podobné, ako keď niekto svätokrádežne (neprimerane) narába so svätenou vodou alebo s oltárnym vínom. Ešte horšie bolo, že procedúry sa predlžovali tým, že obžaloby boli hlásené Vatikánu, pod zámienkou rozhodovania Vatikánu, či sa má prípad pojednávať miestne alebo vo Vatikáne.

Rozhodovanie Vatikánu trvalo niekedy celé roky. Medzitým obžalovaný kňaz mohol pokračovať vo svojej neakej činnosti. Keď americkí biskupi navrhovali spoluprácu v týchto prípadoch

s civilnými orgánmi – teda s políciou, Kongregácia pre doktrínu a vieru vo Vatikáne to odmietla. Zdôvodnili to tak, že „Cirkev znovu potvrdzuje svoje právo prijímať zákony, záväzné pre všetkých jej členov vo veciach cirkevných, akými sú delikty týkajúce sa sexuálneho zneužívania detí. Podobne aj biskupi z Veľkej Británie žiadali dišpenzu od Svätej stolice dovoľujúci rešpektovať viac záujmy poškodených detí; po niekoľkých rokoch to Vatikán odmietol. Vo vrcholných cirkevných orgánoch vždy prevládala dôraz na utajenie. Jeden americký biskup, ktorý mal aj právnické vzdelanie navrhoval, aby spisy vo veciach zneužívania detí kňazmi boli zasielané pápežskému nunciovi, lebo takto sa zabezpečí diplomatická imunita pred svetskými zákonmi i pred zverejnením. Aj po vykonaní „súdu“ majú byť dokumenty navždy tajné. V prípadoch, že trest podľa kanonického práva nemožno uložiť, má byť trest podmienený.

Murphyho komisia v Írsku dokonca našla v kanonickom práve z r.1395 a 1321 ustanovenie, podľa ktorého **kňazov nemožno pokladať za vinných, ak sú „návykovo pedofilní“, pretože to vylučuje zámer páchateľa.**

Jeden kanadský biskup napísal pápežskému nunciovi, nech preloží kňazov- páchateľov mimo Kanadu, aby sa tým vylúčil škandál pri ich súdnom stíhaní. V skutočnosti prekladali mnohých páchateľov iba z jednej farnosti do druhej. V najlepšom prípade však preložili aj do novej oblasti, napr. do Afriky; skrátka robili všetko, aby sa prípad nedostal do rúk polície.

Vo Francúzsku biskup z Bayoux nenahlásil páchateľa - kňaza polícii, hoci sa o ňom nedozvedel v spovednici, teda nebolo to „spovedné tajomstvo“. Tento kňaz bol neskôr odsúdený na 18 rokov väzenia pre sexuálne zneužitie desiatich chlapcov. Aj biskup, ktorý to neohlásil, hoci o tom vedel, dostal podmienený trest tri mesiace väzenia. Zarážajúce však je, že ten istý biskup dostal v r. 2001 gratulačný list z Vatikánu, ktorý ho vychvaľuje ako „vzorového pátra“, pretože nenahlásil kňaza, páchateľa trestného činu, civilnej správe. List bol schválený pápežom Jánom Pavlom II. a jeho kópia bola rozoslaná všetkým biskupom na svete.

V apríli tohto roka sa objavila správa, že Vatikán prijal nové procedúry. Tlačová správa Vatikánu o tom napísala: „Civilný zákon týkajúci sa oznamovania zločinov príslušným orgánom sa musí vždy plniť.“ To však bol úskok. Nielenže mnohé štáty nemajú zákony, vyžadujúce ohlasovanie zločinov – je to iba uskutočňované v praxi, ale Vatikán ani nepristúpil k novej procedúre; bolo to iba chytráčenie v oblasti verejných vzťahov. Vysvitlo to v júli, keď vyšli nové inštrukcie Vatikánu pod názvom: De gravioribus delictis. Vtedy hovorca Vatikánu, otec Lombardi priznal, že požiadavka hlásiť údajné trestné činy polícii bola diskutovaná, no bola zamietnutá. Nové inštrukcie iba rozšírili procedúru týkajúcu sa sexuálne zneužívajúcich kňazov – patrí sem aj držba detskej pornografie a sexuálne zneužívanie mentálne retardovaných dospelých. Jediný spôsob ako možno pochopiť celé správanie Svätej stolice je, že si osobuje právo paralelne s civilnými zákonodarstvom zavádzať svoj vlastný právny systém všade, kde má svojich kňazov, ignorujúc tým súdy týchto štátov, ktoré sú členskými štátmi OBSE

a iných členských štátov OSN. Je to **pokus vyňať katolíckych kňazov z právomoci občianskeho právneho systému.**

Svätá stolica nielenže sa pokladá za osobitý štát so svojim vlastným právnym systémom – kanonickým právom, hoci sa ono zaoberá výhradne hriechmi, nie zločinmi. Na rozdiel od všetkých iných štátov, Svätá stolica si osobuje právo aplikovať tento právny systém na všetkých svojich zamestnancov bez ohľadu na to, že majú inú štátnu príslušnosť a bývajú na území iného štátu. Ako by ste na to pozerali, keby Rusko alebo Taliansko si osobovali právo tajne súdiť v zmysle svojho domáceho práva cudzích štátnych príslušníkov, ktorých zamestnávajú v iných suverénnych krajinách a zaviedlo by sankcie proti každému, kto hlási polícii zločiny týchto zamestnancov? Bolo by to nazaj groteskné!

Nie menej groteskné to je, ak to robí Svätá stolica. Iba zakorenený zvyk nepoužívať normálne štandardy a pokorne skláňať hlavu pred náboženstvom, bránia niektorým ľuďom, aby to jasne videli. Nanešťastie to nie je jediný prípad zneužívania štatútu štátnosti Svätou stolicou. Tá štátnosť je veľmi pochybná, keďže sa vzťahuje iba na jeden palác, záhradu a baziliku v Ríme, nemá stálych občanov ani kontrolu hraníc, nemá svoju samostatnú menu, a nepridriava sa medzinárodného práva vo veciach prania špinavých peňazí. Je to útvar odkázaný vo všetkom, okrem riadenia katolíckej cirkvi, na Taliansko. Táto štátnosť bola získaná na základe Lateránskej zmluvy, čo je skreslený názov, pretože zmluvy sa uzatvárajú medzi štátmi a čas uzavretia tejto nečistej politickej dohody spadá do obdobia vlády protisocialistického pápeža a fašistického vodcu Mussoliniho. Vatikán celkom iste nie je štát, ako to už zistil taliansky súd v r. 1938. Avšak podľa článku 24 tejto „zmluvy“, Svätá stolica sa zaviazala dištancovať sa od všetkých sporov medzi štátmi a vždy byť neutrálna. Toto je v súlade so zásadou, že štáty nemajú zasahovať do vnútorných vecí iných štátov. Napriek tomu Svätá stolica iba zriedka kedy nezasahuje, marí nie len súdnu spravodlivosť aj v iných prípadoch než je sexuálne zneužívanie detí kňazmi.

Napríklad v Taliansku **pod falošnými menami ukrývala kňazov z Rwandy, ktorí boli neskôr usvedčení a odsúdení pre genocídu.** V tomto

roku pápež vyzval anglických biskupov, aby oponovali novému zákonu o rovnosti. Ešte horšie je, že Svätá stolica sleduje správanie sa katolíckych politikov pomocou svojho pápežského nuncia a vyhrožuje sa im exkomunikáciou – napríklad za to, že podporujú plánované rodičovstvo, práva homosexuálov alebo prerušenie tehotenstva. Ustavične presadzuje stredovekú doktrínu „prirodzeného práva“, aby atakovala štáty dovoľujúce istú slobodu v sexuálnych vzťahoch. Táto prax zasahovania do suverenity iných štátov je vyjadrená explicitne v pripomienke Kongregácie pre doktrínu a vieru v dokumente: *The Participation of Catholics in Public Life* (slovensky: Účasť katolíkov vo verejnom živote), kde sa kladie veľký dôraz na „povinnosť“ hlasovať o vymáhateľnej exkomunikácii podľa morálneho diktátu cirkvi. Iba v poslednom roku boli biskupi inštruovaní **odmietnuť rozhršenie politikom**, ktorí silne zhršili tým, že hlasovali inak ako žiadala cirkev.

V Salvadore Svätá stolica naviedla politikov, aby prijali zákon, podľa ktorého každý balík kondómov musí byť označený ľživým nadpisom, ktorý tvrdí, že kondóm nechráni pred AIDS. V Brazílii podobne pretlačila Svätá stolica zákon, podľa ktorého lekári musia hlásiť polícii každú ženu, ktorá príde do nemocnice, aby si zachránila život po zle vykonanom potrate. Teda **Svätá stolica podporuje policajné stíhanie žien v núdzi kvôli nemocničnému ošetrovaniu, ale je proti stíhaniu kňazov za znásilňovanie detí.**

Kvôli využívaniu svojho politického vplyvu Svätá stolica sa votrela do OSN získaním postavenia ako nečlenského štátu – pozorovateľa, ktorý má všetky privilégia ako riadny člen okrem práva hlasovať. Použila svoj vplyv na zmarenie iniciatív na kontrolu populácie a na zlepšenie postavenia žien (konferencie v Káhire a v Pekingu v r.1995). Napadala každého a všade, kto sa odváži mať iný názor než úzkoprse cirkevné názory na sex, hoci ich nedodržiavajú ani jej vlastní prívrženci. Napadli aj UNICEF, ktorý vydal brožúru o plánovanom rodičovstve pre ženy v utečeneckých táboroch.

Štát, ktorý zasahuje do vnútorných záležitostí iných krajín a do platnosti ich zákonov porušuje Viedenský dohovor a Deklaráciu OSN, ktoré som citoval pri odkaze na členstvo v medzinárodných organizáciách; robí tieto orga-

nizácie zraniteľné voči jeho nátlaku – namiesto toho, aby bola Svätá stolica platformou pre morálnu autoritu a aby usmerňoval iných. **Organizácia, ktorá pokladá sexuálne násilie spáchané na deťoch viac za vec svedomia jej kňazov – páchatel'ov, než za odporné zranenie a poškodzovanie dieťaťa si nezaslúži, aby ju uznávali ako morálneho sudcu na tomto svete.**

Európska humanistická federácia vyzýva vlády ostatných členských štátov, aby využili svoje diplomatické vzťahy so Svätou stolicou na to, aby ju varovali pred zasahovaním do vyšetřovania zločinov a zasahovania do zákonov v ich krajinách. Ktorá vláda dovoľuje a trpí podobné zásahy iným krajinám? Kňazi, ktorí sa dopustili tohto zločinu sú podľa Kanonického práva iba odsúdení na to, aby sa na istý čas utiahli do kláštora a tam „meditovali“ o svojom „hriechu“. Patrílo by sa, aby sa Svätá stolica uvažovala o morálnych defektoch, ktoré pripisuje iným, nikdy nie sebe a aby prehodnotila svoje priority a svoje postavenie v medzinárodnom spoločenstve, ktoré ju zaväzuje plniť už uvedené povinnosti.

Pre OBSE a jej členské štáty by bolo dobré **vypracovať jasné a striktné definície slobody náboženstva a viery**, zrevidovať povinnosti členských štátov OBSE a potvrdiť vrcholnú dôležitosť legality a platnosti zákona. To by privítali nielen humanisti, medzi ktorých sa rátam aj, ale pravdepodobne aj väčšina laikov, rímskokatolíkov v európskych krajinách, ktorí sú teraz rozčarovaní zo škandálov, ktoré v poslednom čase vyvolala katolícka cirkev. Úprimne dúfame, že OBSE tieto naše očakávania nesklame.

David Pollock
28. septembra 2010

Časti textu zvýraznila redakcia.
Dostupné na internetovej stránke:
<http://www.humanistfederacion.eu/download/506-Speech%20re%20Holy%20See.pdf>

Preložil: A. Rehák

Zo života Spoločnosti Prometheus

Activities of the Prometheus society

Abstract:

Reports of the discussions of the executive and board committees of the Prometheus society.

Ocenenie Za vernosť humanizmu preberá Doc. Oľga Blašková

6. novembra 2010 zasadalo **Predsedníctvo Spoločnosti Prometheus** v Banskej Bystrici. Na programe bola kontrola uznesení, finančná situácia a kontrola rozpočtu za rok 2010, príprava decembrového rokovania Ústrednej rady SP a príprava kampane k sčítaniu ľudu 2011.

Predsedníctvo schválilo informatívnu správu o finančnej situácii SP a o čerpaní rozpočtu v r. 2010; uložilo rozpracovať nový scenár udeľovania Cien humanistov roka 2011; spracovať návrh plánu práce SP i návrhov plánov práce jednotlivých klubov na r. 2011; pripraviť návrh aktivít SP k sčítaniu ľudí a domov v r. 2011; spracovať návrhy na projekty k žiadostiam o granty z MK SR, resp. z Úradu vlády SR; spracovať informáciu pre IHEU o doterajšej činnosti SP, ako aj o problémoch, ktoré stále pretrvávajú zo strany štátu, voči veľkej skupine občanov bez náboženského vyznania; pripraviť tlač SPRAVODAJCU č. 2/2010 a súbor ateistických básní a piesní od P. J. Béranggera; termín a program rokovania Ústrednej rady SP.

4. decembra 2010 zasadala **Ústredná rada Spoločnosti Prometheus** – združenie svetských humanistov v Bratislave.

V programe zasadania ÚR bolo ocenenie zaslúžilých členov spoločnosti pri príležitosti 20. výročia založenia Spoločnosti Prometheus; kontrola uznesení z predchádzajúcich zasadaní ÚR; správa o činnosti Predsedníctva ÚR SP; správa o hospodárení a plnení rozpočtu za rok 2010; plán práce na rok 2011; návrh aktivít v kampani k sčítaniu ľudu; návrh rozpočtu na rok 2010;

diskusia a prijatie uznesení.

Ústredná rada Spoločnosti PROMETHEUS – združenie svetských humanistov vzala **na vedomie**: správu o plnení uznesení Ústrednej rady Spoločnosti Prometheus, konanej 22. 5. 2010; správu o činnosti Predsedníctva Ústrednej rady Spoločnosti Prometheus od zasadnutia Ústrednej rady Spoločnosti Prometheus, konanej dňa 22. mája 2010.

ÚR SP **schválila**: správu o plnení rozpočtu Spoločnosti Prometheus za obdobie január až október 2010; návrh plánu práce na rok 2011 s pripomienkami; návrh rozpočtu SP na rok 2011; návrh plánu aktivít ku sčítaniu ľudu v roku 2011 s pripomienkami; výšku členského príspevku na rok 2011 v členení: pre ekonomicky neaktívnych 7 € a pre ekonomicky aktívnych 15 €. Uložila vedeniu SP zabezpečiť plnenie jednotlivých úloh.

redakcia

Pohľad na účastníkov rokovania Ústrednej rady a ďalších pozvaných hostí

Dvojaký meter pápežstva

Sara Flounders: *Double standards of the pope*

Translation of selected parts of an article by Sara Flounders „Pope, pedophilia, class struggle“ published in the magazine of German free-thinkers Freidenker (Issue 2/2010).

Abstract:

lo, že vedenie cirkvi desaťročia, ak nie stáročia, krylo zneužívanie detí a maloletých, aby chránilo svoj inštitucionálny imidž a imidž kňazstva.

Scahill priznal, že začal hovoriť, keď počas odhaľovania mnohoročného sexuálneho zneužívania v Bostone roku 2002 za ním. prišli jeho vlastní veriaci a povedali mu, že treba niečo urobiť.

A medzitým prichádzali ďalšie a ďalšie odhalenia. Reverend Lawrence C. Murphy bol obžalovaný z pohlavného zneužívania vyše dvesto chlapcov zo slepeckej školy v Milwauke.

Z Talianska hlásili prípad 67 bývalých žiakov školy pre hluchých, z Nemecka 250 prípadov, aj v okresoch, spadajúcich pod právomoc vtedajšieho biskupa, dnešného pápeža Benedikta XVI. V USA obžalovali od roku 1950 zo sexuálneho obťažovania maloletých vyše 4 000 kňazov, čo katolícku cirkev stálo vyše 2 miliardy dolárov na odškodnom.

Ale obeťami neboli iba deti. Štúdia bádateľov z univerzity v Saint Louis odhaduje, že nejaký druh sexuálnej traumy utrpelo najmenej 34 000 katolíckych mníšok, 40 % všetkých mníšok v USA.

Vyjadrujúc mienku aspoň časti svetovej verejnosti vyslovil Geoffrey Robertson, člen internej súdnej rady OSN názor, že je na čase nastoliť otázku imunity pápeža.

Hodno dodať, že kardinál - štátny sekretár Tarcisio Bertone prisúdil vinu za pedofiliu homosexualite, ktorú nazval „chorobným javom“. V liste biskupom z roku 1986 opísal terajší pápež homosexualitu ako „vnútorné morálne zlo“. Podľa neho v tomto ohľade „ani cirkev, ani spoločnosť nemá prekvapovať to, že pribúda iracionálnych a násilných reakcií“ keď sa homosexuáli domáhajú občianskych práv.

V súvislosti s problematikou sexuálnych deliktov niektorých katolíckych duchovných S. Floundersová poukazuje aj na v katolíckom učení represívny pomer k akejkoľvek sexualite, pričom sa cirkev zároveň pokúša vnútiť svoje zákony sexuálneho správania celej spoločnosti. Pritom nejde iba o verbálne alebo formálne odmietanie - takíto ľudia sú vylúčení z udeľovania tzv. sviatostí alebo sú exkomunikovaní.

Pápežstvo zoči-voči sociálnym problémom

Dvadsaťpäť rokov ako hlava všeobecnej Kongregácie pre vieru vystupo-

Sara Floundersová

Časopis Nemeckého zväzu voľnomyslienkarov Freidenker č. 2/2010 uverejnil stať Sary Floundersovej pod názvom *Pápež, pedofília, triedny boj, z ktorej prinášame niekoľko častí.*

Tisíce obetí kňazskej pedofílie boli lojálni veriaci z robotníckej triedy, v tom čase celkom bezmocní, než aby sa vedeli brániť páchaným zločinom alebo sa aspoň zverili vlastným rodinám. Zneužívali ich ako deti v sirotincoch, školách pre postihnutých, obecných školách a kostoloch. Keď po rokoch začali hovoriť, kňazov, ktorí sa ich zastali, umlčali alebo zbavili úradu. Napriek tomu nebola cirkevná hierarchia napokon schopná toto hnutie umlčať alebo zastaviť. Takmer každé odhalenie bolo dielom údajne bezmocných katolíkov, ktorí už nechceli dlhšie mlčať.

Výsledný škandál, otriasajúci cirkvou, zahŕňa presné dôkazy o desiatkach tisícov prípadov znásilnenia a zneužívania detí tisíckami kňazov počas desiatok rokov. Najprudšie sa tento boj rozohrel v mestách s najväčším zastúpením veriacich v USA. Nasledovalo Írsko, potom Taliansko a silno katolícke časti Nemecka.

Najodsudzujúcejšie slová prišli od tých, ktorí sa sami ešte vždy považujú

za členov katolíckej cirkvi. Liberálny katolícky teológ Hans Kung opisuje úlohu Benedikta XVI. pri zakrývaní sexuálneho zneužívania: „V celej cirkvi nebolo jediného človeka, ktorý o prípadoch takého zneužívania toľko vedel, a to z titulu svojho úradu... Pápež predsa nemôže hroziť prstom iba biskupom, on sám dával inštrukcie – ako šéf Kongregácie pre vieru a potom znova aj ako pápež“.

Podľa komentára National Catholic Reporter „je Svätý Otec teraz povinný vierohodne a priamo odpovedať na otázky - ako mníchovský arcibiskup (1977-1982), ako prefekt Kongregácie pre vieru (1982-2005) a ako pápež (od 2005) - o svojej úlohe pri chybnom riešení krízy okolo problému klerikálneho sexuálneho zneužívania“.

Na chabé ospravedlňovania odpovedal dlhoročný kritik cirkevného zatusovávania vecí, farár James J. Scahill, v kázni v Springfiede v štáte Massachusetts: „Musíme jednotlivo i spoločne vyhlásiť, že veľmi pochybujeme o úprimnosti pápeža a cirkevných hodnostárov, ktorí ho obhajujú a dokonca sa preňho obetujú. Medzitým sa ukáza-

Freidenker
Deutscher Freidenker-Verband

val terajší pápež Benedikt XVI. proti kňazom, biskupom a iným duchovným, ktorí sa nejakým spôsobom angažovali pri obrane práv a dôstojnosti chudobných a utláčaných ľudí. Takýmto katolíckym teológom, učiteľom a intelektuálom znemožňovali v cirkevných inštitúciách písať, publikovať, vyučovať. Biskupom, ktorí sa pokúsili uplatniť svoju autoritu v prospech sociálnych zmien, skúmali lojalitu a nútili ich k odstúpeniu z úradu. Nahrádzali ich duchovní, zameraní na udržanie náboženskej autority a dogmatiky.

Išlo predovšetkým o to, skončiť s progresívnym náboženským prúdom, nazývaným teológia oslobodenia, šíreným najmä v Južnej Amerike. Pod tlak oficiálnej cirkvi sa dostali duchovní ako Camillo Torres v Kolumbii, ktorý napokon padol v boji proti diktatúre. Ako kazateľ a spisovateľ bol šikanovaný významný teológ Leonardo Boff z Brazílie; Jean-Bernard Aristide z Haiti, za „glorifikáciu triedneho boja“ bol donútený odstúpiť. „Usmerný“ bol aj biskup Samuel Ruiz z Chiapas v Mexiku.

Ťažko veru nájsť presvedčivejší dôkaz pre naozaj dvojaký meter pápežstva a Vatikánu pri posudzovaní - a stíhaní - vinných a „vinnych“ kňazov...

V čitateľskej rubrike toho istého čísla časopisu Freidenker píše PhDr. Hans-Bernad Spies: „V celej debate o prípadoch sexuálneho zneužívania v katolíckej cirkvi doteraz nezohľadnili jeden bod, totiž krajne veľkorysé sexuálne trestné právo vo Vatikánskom štáte, členovi Európskej únie a Eurozóny: Podľa tamojšieho právneho stavu sexuálne vzťahy medzi mužmi a dievčatmi, ako aj medzi ženami a mladíkmi nie sú trestné, keď mladší partner - rovnako je to pri mužských a ženských homosexuálnych vzťahoch - dosiahol vek aspoň 12 rokov; od tohto veku je tiež beztrestné nenásilné sexuálne zvedenie, pričom minimálny vek pre sexuálne vzťahy, ak ide o vzťahy, kde hrá úlohu autorita, je 15 rokov.

Tento vek platí aj pre vzťahy incestu, ale tie s vyše pätnásťročnými sú trestné iba vtedy, ak kvôli nim vznikol verejný škandál. ...Vzhľadom na tieto vo Vatikáne platné ustanovenia vzniká otázka: Sú pre katolícku cirkev terajšie prípady škandalom iba preto, že vyšli najavo? Preto mlčí pápež?“

Spracoval: Miroslav Horácky

Poučenia z dejín voľnomyšlienkarstva

Heiner Jestrabek: *The lesson from the history of free-thinking*

Abstract:

Translation of selected parts of an article of the same title from the Freidenker magazine (Issue 2/2010).

Ku koncu Weimarskej republiky bolo voľnomyšlienkové hnutie v Nemecku silné a priamo masové. So svojimi 600 000 členmi bol Zväz voľnomyšlienkarov významnou socialistickou kultúrnou organizáciou, v ktorej boli zastúpené všetky prúdy silno diferencovaného robotníckeho hnutia. Zároveň však v ňom dochádzalo k rozhorčeným ideologickým bojom.

Rok 1928 silno poznačili veľmi prudké konflikty medzi Sociálnou demokraciou Nemecka (SPD) a Komunistickou stranou Nemecka (KPD). Antikomunizmus vládnucej strany na jednej strane a „téza o sociálfašizme“ na druhej strane viedli v nasledujúcich rokoch k rozštiepeniu odborov, kultúrnych zväzov, robotníckych športových organizácií a aj Zväzu voľnomyšlienkarov.

Klíma vo Zväze voľnomyšlienkarov sa prudko zmenilo od roku 1929 v dôsledku aktivít funkcionárov KPD. Podľa direktív Komunistickej internacionály sa aj v KPD rozhorel boj proti sociálnodemokratickým „sociálfašistom“, čo sa prenieslo aj do Zväzu voľnomyšlienkarov. Avšak aj v ňom sa niektorí komunisti, aj keď s opozičnými výhradami, usilovali o jednotu Zväzu, nevyhnutnú podmienku úspešného boja proti kultúrnej reakcii.

Po prevzatí moci fašizmom boli voľnomyšlienkarí zakázaní a brutálne prenasledovaní. Mnohí skončili v exile alebo v koncentračnom tábore.

Pokiaľ išlo o Sovietsky zväz, reakciou mladého revolučného štátu na vplyv pravoslavia v cárskom Rusku bola aj radikálna protináboženská propaganda. Roku 1925 vznikol Zväz bojujúcich ateistov ako masové hnutie, pracujúce nie v zamatových rukavičkách.

Leopold Grünwald (1901-1992), vtedy tajomník československého Zväzu voľnomyšlienkarov, vo svojich spomienkach na cestu do ZSSR v roku 1932 opisuje aj stretnutie s vtedajším predsedom Zväzu ateistov ZSSB profesorom A. Lukačevským: „Viacere roz-

hovory s ním boli mimoriadne zaujímavé, lebo mi tento nesporný vodca Zväzu ateistov stručne a jasne povedal, že primitivizmus protináboženskej propagandy nielen nevedie k svojmu cieľu, ale ťažko uškodil aj veci vedeckej osvety.“ Grünwald si z tejto sebakritiky vyvodil, že Lukačevský zamýšľal zmenu orientácie Zväzu na dialóg s veriacimi.

Roku 1936 Lukačevský zrazu zmizol, rovnako aj jeho meno zo sovietskeho lexikónu a on sám zomrel v gulagu. Grünwald uzatvára táto spomienku s tým, že krátko nato Stalin Zväz ateistov bez akéhokoľvek zdôvodnenia rozpustil.

Podľa state v časopise Freidenker aj v otázke vzťahu k cirkvi nasledovala v ZSSR po fáze netrepezlivej, „ultraľavicovej“, fáza oportunistická. Roku 1943 - uprostred Veľkej vlasteneckej vojny - došlo k určitým zmenám v postoji sovietskeho štátu k pravoslávnej cirkvi, a na druhej strane k zastaveniu vydávania časopisov Bezbožník a Antireligioznik. Podľa časopisu Freidenker sa takýto model preniesol aj do niekdajších európskych ľudovodemokratických krajín, čo malo za následok oportunistický pomer tamojších štátov voči cirkvám, zatiaľ čo voľnomyšlienkarске organizácie boli zakázané.

Potiaľ uvedená stať v časopise Freidenker. Možno dodať, že by nebolo od veci takisto kriticky, ale podstatne komplexnejšie i presnejšie spracovať problém ďalšieho vývinu protináboženskej, resp. ateistickej propagandy v bývalom ZSSR, najmä od roku 1954, a následne v ďalších krajinách sovietskeho bloku, z nášho hľadiska vrátane najmä vtedajšieho Československa, a to v duchu záverečného hesla recenzovanej state „Učiť sa z chýb“.

Z časopisu Freidenker č. 2/2010 spracoval: Miroslav Horácky - krátené

Freidenker
Deutscher Freidenker-Verband

Ste humanista?

Test britských humanistov / Are you a Humanist?

Abstract:

Translation of a self-assessment published by the British Humanist Association.

Na stránke britských humanistov <http://www.humanism.org.uk/humanism/are-you-a-humanist?> je krátky test, ktorým si každý záujemca môže pomerne ľahko a rýchlo zistiť svoju základnú svetonázorovú orientáciu. Ak si ho chcete vyskúšať, tu je jeho preklad.

Ktoré z nasledujúcich výrokov sú najbližšie vášmu názoru? (Na každú otázku môžete dať aj viac odpovedí.)

1. Existuje Boh?

- Som si istý, že existuje Boh, ktorý vládne vesmíru.
- Záleží na tom, čo myslíte pod pojmom Boh, ale myslím, že áno.
- Neviem.
- Nie je dôkaz, že existuje nejaký Boh, takže usudzujem, že nijaký Boh neexistuje.

2. Keď zomriem...

- Moja duša pôjde niekam inam, kde, ak som bol dobrý, dostanem odmenu a trest, ak som bol zlý.
- Prežijem to v nejakom druhu záhrobia.
- Bude to môj koniec.
- Budem žiť v spomienkach ľudí v dôsledku toho, čo som urobil, alebo v spomienkach mojich detí.

3. Ako vznikol vesmír?

- Stvoril ho Boh.
- Extrémne inteligentní mimozemšťania z iného vesmíru ho nastavili ako experiment. Občas sa prichádzajú pozrieť, ako sa nám darí.
- Neviem.
- Najlepšie sú vedecké vysvetlenia – bohov sa to netýka.

4. Teória, že život na Zemi sa vyvíjal postupne počas miliárd rokov, je...

- Iba teória. Moje náboženstvo podáva hodnoverné vysvetlenie.
- Pravdepodobne je pravdivá, no myslím si, že aj Boh mal na tom účasť.
- Pravdepodobne je pravdivá, pretože môj učiteľ biológie povedal, že je pravdivá.
- Je pravdivá. Existuje množstvo dôkazov prostredníctvom skamenelín, DNA a iných prameňov, ktoré dokazujú, ako sa to stalo.

5. Keď sa pozerám na niečo veľmi pekné, myslím si:

- Že to musel stvoriť Boh.
- Že by to bolo pekné miesto na dialnicu.
- Že o tom je život a cítim sa dobre..
- Že by sme mali robiť všetko možné, aby sme to zachovali pre budúce generácie.

6. Viem rozlíšiť správne od nesprávneho...

- Čítaním nábožných kníh alebo počúvaním kázni duchovného.
- Naozaj na to veľmi nemyslím – nech si ľudia robia, čo sa im chce.
- Na základe toho, čo vravia moji učители a rodičia.
- Intenzívne myslím na pravdepodobné dôsledky činov a ich dopadov na iných ľudí.

7. Najlepšie je byť čestný, pretože:

- Radí mi to moje náboženstvo.
- Byť nečestný je spravidla protizákonné alebo sa prieči pravidlám.
- Ak ste dôveryhodný, ľudia si vás viac vážia.
- Ak som čestný, som šťastnejší a cítim sa lepšie.

8. Na iných ľuďoch záleží a treba s nimi zaobchádzať s úctou, pretože...

- Boh nás stvoril všetkých na svoj obraz.
- Sú pre mňa užitoční.
- Sú to ľudia s pocitmi aké mám aj ja.
- Všetci budeme šťastnejší, ak budeme s inými zaobchádzať dobre.

9. So zvieratami treba zaobchádzať:

- S rešpektom, pretože sú časťou božieho tvorstva.
- Ako sa nám zapáči – nemajú dušu a boli stvorené pre náš úžitok.
- Láskavo, pretože sú milúcké, mäkučké a lepšie ako ľudia.
- S rešpektom, lebo aj zvieratá cítia bolesť.

10. Najdôležitejšia vec v živote je:

- Mať dobrý vzťah k Bohu.
- Zarobiť veľa peňazí.
- Zachovať našu planétu pre budúce generácie.
- Zvýšiť všeobecné šťastie a blahobyt ľudstva.

Interpretácia vašich odpovedí

Toto je viac či menej seriózny rad otázok, ktoré vám majú pomôcť myslieť na to, či máte náboženský svetonázor a ako to ovplyvňuje vaše morálne predstavy. Mnohí ľudia však majú súbor rôznorodých náboženských predstáv, z ktorých len niektoré sú dostatočne súdržné, takže je možné, že ani jeden z nasledujúcich profilov verne nezodpovedá vášmu svetonázoru. Naznačujú však, čo väčšina humanistov verí – a neverí.

Všetky alebo väčšina vašich odpovedí sú a): Zaručene ste nábožensky veriaci a humanizmus nie je pre vás – hoci v niektorých ohľadoch môžete súhlasiť s humanistami, najmä ak máte pár c) alebo d).

Všetky alebo väčšina vašich odpovedí sú b): máte niektoré náboženské názory alebo len preverujete rozličné názory a ešte ste si nevytvorili vlastný názor. Niektoré vaše voľby nie sú veľmi etické – pravdepodobne teda nie ste humanista!

Všetky alebo väčšina vašich odpovedí sú c): Vaše názory sú neutrálne, možno byť trochu závislé na autorite, na iných ľuďoch alebo na čistých emóciách. Humanisti sa snažia myslieť, myslieť sami za seba. Môžete byť agnostikom alebo humanistom, ale aj neurčito nábožným človekom – to závisí od vašich ďalších odpovedí.

Všetky alebo väčšina vašich odpovedí sú d): Ste humanista alebo máte veľmi blízko k humanistickému zmýšľaniu. Mnohí ľudia sú takí bez toho, žeby to vedeli! Humanisti nemajú na všetko rovnaký názor a aj vy ste dali pár iných odpovedí; ale ak sú typu a) alebo b) pravdepodobne nie ste humanista.

Informácia pre učiteľov

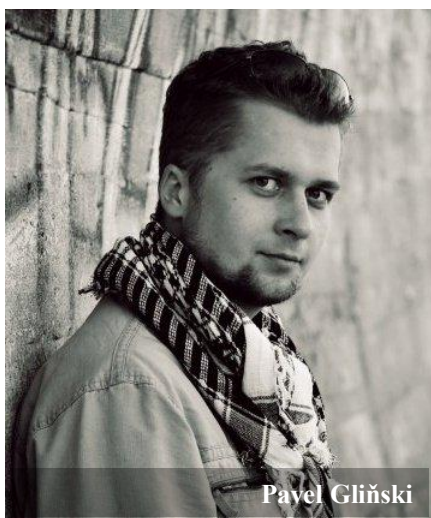
Rozšírenú verziu tohto testu s inými učebnými aktivitami a hrami, s mnohými poznámkami pre učiteľov nájdete v **knihе**: Jeremy Hayward, Gerald Jones and Marilyn Mason, *Exploring Ethics*. John Murray, ISBN 07195 71812.

Iné testy o humanizme nájdete v *Humanist Perspectives 1 a Humanist Perspectives 2* (BHA), a to spolu s inými stranami pre žiakov a učiteľov, ktoré sa dajú kopírovať. Navštívte našu stránku *Humanism for schools*.

Preložil: R. Škoda

Poľskí racionalisti o etickej výchove v Poľsku

P. Gliński: Polish rationalists about ethic education in Poland

Pavel Gliński

Jedným z cieľov Spoločnosti poľských racionalistov je podporovať učiteľov, mládež a rodičov v oblasti „občianskej výchovy“, osobitne pomôcť v príprave materiálov na vyučovanie. Našu pomoc v prvom rade smerujeme učiteľom etiky. Ponúkame im spracovanie materiálov, ktoré by potrebovali na jej vyučovanie. Vedie nás k tomu skutočnosť, že existujú školy, kde sa etika nevyučuje, hoci o jej výučbu prejavujú záujem aj žiaci.

V druhom rade by sme sa chceli bližšie dostať k rodičom detí, ktoré nemajú možnosť chodiť na vyučovanie etiky a pomôcť im toto vyučovanie organizovať. Naším hlavným cieľom je poskytovať zásady a rady, na základe ktorých možno organizovať vyučovanie etiky v školách.

Ďalej plánujeme spracovať učebnicu etiky a bezplatne ju sprístupniť na našej internetovej stránke.

Etika v škole je projektom otvoreným, neutrálnym a nekomerčným. Do

projektu sa môže zapojiť každý Poliak, ktorému je problematika vyučovania etiky v poľských školách blízka, zaujíma a svojimi myšlienkami by chcel prispieť k jej realizácii.

Na našom portáli neuvádzame nijakú politickú stranu, náboženský či iný svetonázor. V strede záujmu je etika bez ohľadu na náboženské alebo iné presvedčenie. Základnou podmienkou nezávislosti výučby etiky je nekomerčnosť. Portál je dielom jeho tvorcov a sympatizantov, pričom všetky náklady s ním spojené idú z ich „vlastných vreciek!“

Pavel Gliński, Spoločnosť poľských racionalistov

Preložil: Peter Prusák

Vyučovanie náboženstva vo Švajčiarsku

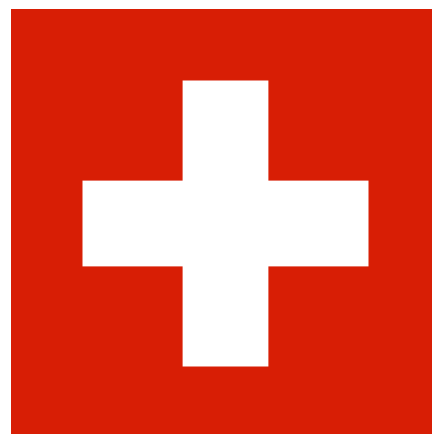
Religious education in Switzerland

Abstract:

A brief informational article about current organization of religious education in Switzerland.

Na E-zine EHF je informácia o výučbe náboženstva vo Švajčiarsku. Opísať ho nie je jednoduché, pretože organizácia náboženskej výchovy sa vo Švajčiarsku líši podľa jednotlivých kantónov a pravidlá sa budú meniť v r. 2011. Kantóny s prevahou istého jazyka národnosti majú podobné systémy (závislosť systému výučby od prevahy národnosti kantónu).

Švajčiarsko pozostáva z 26 kantónov (nezávislých oblastí) so štyrmi jazykmi (závislými na podiele národnosti

občanov): nemecké, francúzske, talianske a románske kantóny (iba okrajové a s malými počtami občanov).

Nemecky hovoriace (60%):

Vyučuje sa predmet náboženstvo a kultúra v základných i v stredných školách. Etika sa vyučuje iba v niektorých kantónoch.

Francúzsky hovoriace (39%):

Vyučuje sa história náboženstva v základných i v stredných školách.

Taliansky hovoriace (10%):

V súčasnosti sa vyučuje katolícke náboženstvo. Dejiny náboženstva budú zavedené pravdepodobne až od r. 2011. Zatiaľ nie je predmet oficiálne zavedený.

Vo všeobecnosti Kresťanské vplyvy sú vo všetkých kantónoch. Je iba málo kantónov, kde sa možno z náboženstva odhlásiť.

V Kantóne Grisons, ktorý je čiastočne taliansky a čiastočne nemecký, bola etika zavedená od r. 2007 vďaka spoločnej požiadavke Strany mladých socialistov a Asociácie voľnomyšlienkarov.

Redakcia

Genocídy a zločiny proti ľudskosti spáchané (zväčša) katolíckou cirkvou – 2. časť

A. Rehák: *Genocides and crimes against humanity committed (mostly) by the Catholic Church Part 2*

The author, citing relevant sources, presents the Catholic church's share on the rise of antisemitism and concludes that Hitler's antisemitism and related genocides were the result of many centuries' long smouldering church antisemitism.

Abstract:

Genocídy Židov a katolícka cirkev

Tento bod je zvlášť významný v analýzach katolíckej cirkevnej genocídy a to aj pred aj po holokauste. Treba tu rozlišovať počinanie cirkvi. Mohlo to byť „poverenie konat“ alebo zanedbanie odsúdenia neľudských činov zameraných proti Židom. V mnohých ohľadoch napätý vzťah panujúci medzi katolíckou cirkvou a židovskou menšinou rozptýlenou v početných európskych krajinách v tridsiatych rokoch pochádzal zo starších čias. Mnohí dokonca tvrdia, že to bola práve katolícka cirkev, ktorá v minulých storočiach nabádala, alebo rozduchavala plamene antisemitizmu, ktorý si napokon vyžiadaval veľa obetí počas holokaustu. Pri posudzovaní „poverenia konat“ treba brať do úvahy, že antisemitizmus je tesne zviazaný s učením katolíckej cirkvi tým, že vinu za Kristove ukrižovanie pripisuje Židom. To, že Židia boli v Európe izolovaní v getách v tridsiatych a štyridsiatych rokoch, možno pripísať horlivosti, s ktorou boli židovské spôsoby života a viera posudzované cirkvou. Je to zachytené aj v materiáloch Tretieho lateránskeho koncilu v r. 1179 - v tom istom roku ako pápež Alexander III. vydal povestný edikt pre portugalského kráľa o jeho právach kolonizovať. (Išlo o stretnutie 302 biskupov pod patronátom pápeža na obnovenie cirkevnej disciplíny.)

Štvrtý lateránsky koncil v r. 1215 pokročil ešte ďalej vydaním protizhídovských dekrétov, obsahujúcich o. i. aj

požiadavku nosenia špeciálneho označenia odlišujúcich Židov od ostatných občanov. Cirkev tiež nabádala monarchov, aby vypovedali Židov z ich krajiny. Pozoruhodným príkladom bol kráľ Ferdinand a kráľovná Izabela, ktorí v r. 1492 vyhnaní Židov zo Španielska. V Benátkach si vynútila cirkev, aby

Upaľovanie Židov, drevoryt so Schedelovej Kroniky sveta (1493)

Židia mali zakázané bývať medzi kresťanmi. Uskutočnilo sa to s odkladom až v r. 1516. Židia však počas celého toho obdobia boli vystavení hnevu katolíckeho duchovenstva, ktorí sústavne navrhovali ich vykázanie - najmä vo veľkonočných aktivitách.

Ak to dáme do súvislosti s holokaustom, cirkev je morálne spoluzodpovedná za ukotvenie antisemitizmu v európskej histórii a za to, že nevystúpila proti nemu, keď naberal hrozivé rozmery. Mnoho sa popísalo o úlohe cirkvi počas holokaustu. Vyzdvihuje sa aj činnosť pápeža Pia XII., ktorú sa usilujú niektorí prezentovať ako obhajobu práv Židov. Iní zasa tvrdia, že tento pápež robil veľmi málo proti holokaustu. Žiada sa teda aj analýza protirečení v činnosti tohto pápeža, aby

sme pochopili úlohu cirkvi počas II svetovej vojny.

Zaobchádzanie so Židmi v histórii

Už v 4. a 5. storočí boli synagógy zbúrané. Počet zabitých Židov nebol známy. Uprostred štvrtého storočia bola prvá synagóga zbúraná na rozkaz biskupa Innocenta z Dertonu v severnom Taliansku. Prvá známa vypálená synagóga bola blízko rieky Eufkrat na rozkaz biskupa Kallinikona v r. 388. Z rozhodnutia Koncilu v Toledu bolo 694 Židov vzatých do otroctva, ich majetok bol skonfiškovaný a ich deti nasilu pokrstené. Biskup v Limoges (Francúzsko) v r. 1010 prikázal, aby Židia, čo sa nechcú pokrstiť, boli z mesta vyhnaní alebo zabití. Pri prvej krížovej výprave boli masakry na Židov v mestách Worms (18.5.1096), Mainz

(27.5.1096); spolu 1 100 zabitých v Kolíne, Nussse, Altenahr, Wevelinghoern, Xanten, Moers, Dortmund, Kerpen, Trier, Metz, Regensburg, Praha a inde. Počet obetí sa odhaduje na 12 000.

Druhá krížiacka výprava - rok 1147: stovky Židov bolo zabitých v Ham, Sully, Carentan a Rameru (miesta vo Francúzsku).

Tretia krížiacka výprava: Anglické židovské spoločenstvá vyhnané r. 1189. Vo Fulde (Nemecko) v r. 1235: 34 židovských mužov

a žien zabitých. Medzi r. 1257-1267 boli židovské spoločenstvá v Londýne, Canterbury, Northampton, Lincoln, Cambridgi a v iných mestách vyhubeené. V r. 1290 v Česku a v Poľsku údajne bolo pobitých 10 000 Židov.

V Nemecku počnúc pogromom v meste Deggendorf (r. 1337) sa vražedná vlna proti Židom rozšírila na 51 ďalších miest v Bavorsku, Rakúsku a Poľsku. V r. 1348 všetci Židia v Bazileji a Štrasburgu (dve tisíce) boli zaživa upálení. (Iba v tomto jednom roku viac Židov bolo zabitých ako kresťanov za 200 rokov prenasledovania kresťanov v starej rímskej ríši.) V r. 1389 v Prahe bolo zavraždených 3 000 Židov. V r. 1391 v Seville pod vedením arcibiskupa Martineza bolo zabitých 4 000 Židov a 25 000 predaných do otroctva. Bolo

ich ľahko nájsť, pretože všetci Židia museli mať farebný „znak hanby“, počnúc desiatym rokom veku. V roku 1492, keď sa Kristof Kolumbus vydal na plavbu za objavením nového sveta, zo Španielska bolo vyhnaných viac než 150 000 Židov, veľa z nich pomrelo na ceste. V r. 1648 Chmielniczkého masaker v Poľsku spôsobil zabitie asi 200 000 Židov, a tak to pokračuje storočie za storočím, až po spaľovacie pece v Auschwitzi.

Pápež Pius XII

Mnohí si predstavujú pápeža Pia XII. (vlastným menom Eugenio Pacelli) ako obhajcu židovskej nezávislosti voči nacistickým útokom. Veď vytvoril aj Komisiu pápežskej pomoci, ktorej cieľom bolo pomôcť obetiam II. svetovej vojny. Niektorí si aj myslia, že uvoľnil prístup židovským utečencom do Svätej stolice po nacistickej okupácii Ríma v r. 1943. Odhadujú dokonca, že udelením vatikánskeho občianstva zachránil 1,5 miliónov utečencov, vrátane Židov. Tvrdia tiež, že pápež Pius XII. organizoval sieť kňazov, ktorí pomáhali Židom utiecť do bezpečia počas vyvrcholenia nacistického holokaustu. Židovské pomocné nadácie, ktoré dali veľké dary katolíckej cirkvi na konci vojny formálne potvrdili pápežovu humanitárnu pomoc. Izraelská vláda uverejnila dokument „Spravodlivý Nežid“ (Righteous Gentile), ktorým ho poctila po jeho smrti. Golda Meirová (v tom čase izraelská vyslankyňa) predniesla o ňom na valnom zhromaždení Organizácie spojených národov dojemnú reč.

Na druhej strane však bol pápež Pius XII. aj kritizovaný za to, že nezabránil genocídam počas II. svetovej vojny. Mnohí tvrdia, že ako duchovný vodca katolíckej cirkvi počas toho búrlivého obdobia mal morálnu povinnosť zaujať pevné verejné stanovisko a výslovne zamietnuť vývoj v Európe. Také vyhlásenie by bolo zabrzdiť podporu pre nacistov vo veľkej a vplyvnej katolíckej populácii Nemecka. Mal výslovne odsúdiť nacistickú kampaň za genocídu Židov.

Existujú však aj obhajoby tohto správania Vatikánu počas holokaustu. Jedna z nich tvrdí, že pápež si nebol vedomý rozmerov tejto tragédie, pokladal to vraj za náhodné protizidovské príhody, nie za zámernú štátnu politiku zameranú na vykynoženie etnickej a náboženskej skupiny. Je však historicky dokázané, že Pius XII. nielenže vedel o podrobnostiach tých hrozných výčinov, ale dostal aj rad petícií od jednotlivcov a skupín; žiadali ho, aby zakročil uverejnením odsudzujúceho verejného prejavu. Zo známych ľudí, ktorí sa obrátili na pápeža Pia XII. a petíciu podpísali, zaslúžia si pozornosť: Isaac Herzog (hlavný rabin Palestíny) v r.1940, Theodor Innitzer (kardínal vo Viedni) v r. 1941, Harold Tittman (pomocný predseda delegácie OSN vo Vatikáne) v r. 1941, Andrej Septyckyj (metropolita Ukrajiny) v r. 1942, Myron Taylor (reprezentant USA

Priateľské vzťahy katolíckej cirkvi s Hitlerom

vo Vatikáne) v r. 1942 a Wladislaw Raczkiewicz (prezident poľskej vlády v exile) v r. 1943. V každom z týchto prípadov bola žiadosť ignorovaná alebo zamietnutá, niekedy popísané fakty sa vyhlásili za nedokázané.

V rozhlasovom vysielaní na Vianoce r. 1942 pápež pripustil, že „stotisíce ľudí bez vlastnej viny, alebo iba pre svoju národnosť alebo náboženstvo bolo odsúdených na smrť alebo na postupné vykynoženie“ - ale opäť sa nezmielil konkrétne o európskych Židoch.

Druhá obhajoba vysvetľuje, prečo pápež Pius XII. otvorene neodsúdil genocídu, tvrdí, že katolícka cirkev musela zachovať neutralitu. Podporovatelia tohto tvrdenia sa domnievajú, že každé vyhlásenie o ukrutnostiach spáchaných proti Židom by bolo kompromitovalo cirkev v očiach medzinárod-

nej diplomacie, ako aj v očiach ich vlastných stúpcov. Je to zvláštne keď uvážime, že cirkev protestovala v prípadoch iných krutostí, napríklad spáchaných v bývalom Sovietskom zväze. To dokazuje, že cirkev rozlišovala, kedy má prehovoriť a kedy mlčať.

Uznanie viny

Po druhej svetovej vojne sa vytvorili viaceré komisie, ktoré mali za cieľ preskúmať vzťahy katolíckej cirkvi a Židov. (Najdôležitejšou z nich bola Medzinárodná katolícko-židovská historická komisia - ICJHC v r.2000, patri- li k nim aj Komisia Svätej stolice pre náboženské vzťahy so Židmi a Medzinárodná židovská komisia pre medzi náboženské konzultácie.) Tieto orgány mali medzi iným aj za cieľ preštudovať údajnú spoluúčasť katolíckej cirkvi v genocídach počas druhej svetovej vojny. Jedným z kľúčových nálezov

bolo zistenie, že pápež Pius XII. bol oboznámený s rozsahom a hĺbkou nacistických krívd počas druhej svetovej vojny. Správa tiež spochybnila, že cirkev urobila čo mohla, aby pomohla Židom emigrovať do Palestíny a Južnej Ameriky. Bola skúmaná aj opodstatnenosť zdôvodnenia, že cirkev musela zachovať neutralitu. Prišlo sa k záveru, že cirkev postupovala selektívne, t. j.

v prípade Hitlerovských genocíd bola neutrálna, avšak voči krutostiam proti ľudskosti páchaných Červenou armádou nebola neutrálna.

Komisia žiadala od Vatikánu prístup do archívov s cieľom zistiť zodpovednosť za tieto chyby, čo však Vatikán odmietol. Takto, bez očakávaného výsledku, skončila práca ICJHC - Medzinárodnej katolícko-židovskej historickej komisie - pretože pokračovanie zmaril Vatikán.

Ponúka sa záver, že Hitlerov antisemitizmus a s ním súvisiace genocídy boli pokračovaním po celé storočia tlejúceho cirkevného antisemitizmu. Hitler sa sám cítil „vykonávateľom Božej vôle“.

Podľa

<http://www.enotes.com/genocide-encyclopedia/catholic-church> vybral a preložil MUDr. Alexander Reháč

Ako zanikol časopis ATEIZMUS

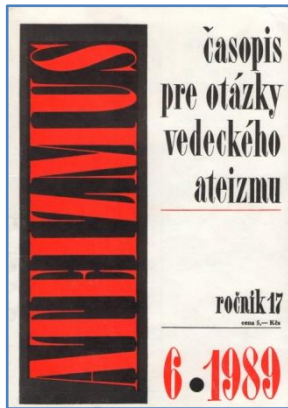
J. Čelko: *The magazine ATHEISM and its demise*

The former editor of ATHEISM magazine reflects on its founding, periodicity, content focus and ending of its publication. The magazine was published by the Slovak Academy of Sciences between the years 1972 and 1989.

Po nadviazaní písomných stykov s ústredím Svetovej únie humanistov a etikov dostalo vedenie Spoločnosti Prometheus (SP) pozvanie na rokovanie jej exekutívy, ktoré sa konalo v polovici júla 1991 v Prahe. Boli sme pozvaní ako hostia s tým, že tam máme informovať o profile a zámeroch našej spoločnosti. Do Prahy som išiel ako predseda SP a Michal Czupil, ktorý vykonával funkciu tajomníka. Po prednesení našej informácie rozvinula sa živá a zaujímavá diskusia. V jej rámci sme dostali mnohé otázky. Týkali sa aj problematiky našich možností pôsobiť prostredníctvom tlačeného slova. Vtedajší spolupredseda IHEU profesor Paul Kurtz sa opýtal, ako v novej situácii bude vyzerat' časopis Ateizmus, ktorý už poznal. Musel som s farbou von a oznámiť, že časopis Ateizmus už nevychádza, lebo bol zrušený. Zdalo sa mi, že toto konštatovanie zapôsobilo ako nečakaná studená sprcha. Prejavilo sa to aj v údive profesora P. Kurtza, ktorý sa vyslovil, že zrušenie takéhoto vedeckého časopisu je v našej dobe neslýchané. Zrejme to považoval za dočasnú anomáliu, lebo nám odporúčal, aby sme sa usilovali o nápravu. Poradil nám, aby sme v tejto súvislosti požiadali o pomoc Alexandra Dubčeka, ktorému IHEU udelila v roku 1990 vyznamenanie.

Pre súčasníkov a pre budúcnosť preto treba stručne zdokumentovať, ako sa udalosti okolo časopisu Ateizmus, ktorý vydával Ústav vedeckého ateizmu SAV, vyvíjali od jesene 1989. Počas prevratu aktívne vystúpil na politickú scénu politický katolicizmus. Predstavovali ho ľudia, od ktorých sa to dalo čakať. Súčasne sa zmobilizovali aj kryptoklerikáli, teda ľudia, ktorí pred prevratom skrývali svoje skutočné pozície. Po prevrate sa vynorili na povrch diania na mnohých úsekoch spoločenského diania, vrátane Slovenskej akadémie vied. A naozaj operatívne začali konať. V takomto kontexte sa dá pochopiť neobyčajne pohotový postup Edičnej rady Slovenskej akadémie vied, ktorá už 7. 12. 1989 rozhodla „o pozastavení vydávania vedeckého časopisu SAV Ateizmus na rok 1990“.

Ako hlavný redaktor som sa o tomto kroku dozvedel z listu riaditeľa Vedy, vydavateľstva SAV, zo dňa 20. 12. 1989. Toto rozhodnutie sa stalo dňa 17. 1. 1990 predmetom rokovania redakčnej rady časopisu. Bolo to rokovanie dosť kontroverzné. Utvorili sa dve skupiny so značne protichodnými názormi. Silnejšia skupina, zdôrazňujem, že ide o môj subjektívny názor, zaujala pozíciu príliš poplatnú vtedajšej atmosfére. S tým korešpondovali aj závery, prijaté hlasovaním. Mal sa zmeniť názov časopisu a aj jeho zameranie. V tomto smere padli už počas rokovania viaceré návrhy, ale mali sa zväziť aj ďalšie predstavy. Tak napr.

prišiel podnet členov redakčnej rady z Ústavu pro výskum spoločenského vedomí

a vedeckého ateizmu ČSAV v Brne, aby sa časopis orientoval „na teoretické a metodologické otázky zkoumání duchovní kultury“.

Názory väčšiny a aj stanovisko z Brna zjavne smerovali k podstatnému pretrhnutiu väzieb medzi dovtedajším zameraním časopisu a jeho prípadným nástupcom. Preto som sa na uvedenom zasadaní redakčnej rady vzdal funkcie hlavného redaktora časopisu a urobil tak aj zástupca hlavného redaktora - Peter Prusák. No, ani návrhy na zmenu orientácie časopisu, ani naše kroky personálneho charakteru nepomohli. Tak zostal bez odzvy aj protestný list, ktorý som napísal predtým, ako som sa vzdal funkcie hlavného redaktora, vtedajšiemu predsedovi Slovenskej akadémie vied. Čoskoro sa ukázalo, že nešlo o administratívny nedostatok, alebo o iné nedopatrenie. Na zasadaní Predsedníctva SAV dňa 21. 6. 1990 totiž- v nadväznosti na spomenuté po-

zastavenie vydávania časopisu Ateizmus - prijali uznesenie č. 100-1, ktorým „s platnosťou od 1. 1. 1990 zrušilo časopis Ateizmus“.

Vývoj ukázal, že toto uznesenie nebolo dočasné, ktoré by sa - ako predpokladal profesor P. Kurtz - dalo zmeniť. V zmysle jeho odporúčania napísali sme list Alexandrovi Dubčekovi, ktorý bol predsedom vtedajšieho Národného zhromaždenia, s prosbou o pomoc. Avšak bez kladnej odzvy. Neochotu pomôcť, prejavil veľmi zaujímavou. Poveril svojho tajomníka, aby napísal dva riadky s oznamom, že to je vec, ktorá sa má riešiť na Slovensku.

Takto zaniklo jediné periodikum v oblasti ateizmu. Treba pripomenúť, že bolo zamerané na jeho teoretické a metodologické otázky. Vedeckopopularizačný časopis, alebo iné periodikum pre širšie čitateľské kruhy u nás ani v socialistických časoch neexistoval. Časopis Nová cesta, zameraný na problematiku občianskych obradov, plnil v tomto smere len parciálnu úlohu. V iných periodikách sa o ateizme písalo len sporadicky a bez nesytemovo. Príspevky s takýmto zameraním boli od autorov dosť často požadované s podivným „chladom“, akoby na zaslepovanie očí vrchnostiam. Tak sa dialo aj v Novej ceste, ktorej šéfredaktor sa po prevrate, ako jeden z prvých, opätovne venoval náboženskej poézii a napísal oslavné verše o Andrejovi Hlinkovi. Takto to vyzeralo v socialistických časoch, ktoré mnohí označujú ako „nadvládu ateizmu“.

Od rozhodnutia Predsedníctva SAV zrušiť časopis Ateizmus prešlo 20 rokov. Pre mladých stúpenecov slobodomyselnosti je jeho voľakedajšia existencia neznámou kapitolou. Aj pre mnohých z nás starších je počínom, zapadnutým prachom zabúdania. Zdá sa mi, že **treba pripomínať, čo časopis Ateizmus znamenal**. Nie ako prejav nostalgie, ale z vecných dôvodov. Prvým je zaradenie časopisu Ateizmus do historického rámca nedávnej histórie úsilí snáh, zameraných na šírenie slobodomyselnosti u nás. Po druhé, v časopise je nemalá časť štúdií a iných materiálov, aktuálnych aj v súčasnosti, a to v teoretickom i praktickom kontexte. Pravda, vyžiada si to úsilie a nemálo času. Potrvá teda, kým sa vynoria výsledky takéhoto zámeru.

Nateraz aspoň niekoľko základných informácií o časopise Ateizmus, ktorý vznikol vďaka neúnavnému úsiliu Feli-

xa Vašečku. **Nulté číslo vyšlo v roku 1972.** V nasledujúcom roku vyšlo 6 čísiel a táto periodicita sa zachovala počas celej jeho existencie. Vychádzanie **končilo číslom 6 v roku 1989.**

Existoval teda 17 rokov. Félix Vašečka ho viedol od začiatku až do konca januára 1986, teda približne 13 rokov. Po ňom funkciu hlavného redaktora vykonával Jaroslav Čelko. Zástupcom hlavného redaktora bol po celý čas Peter Prusák. Časopis vychádzal síce na Slovensku, ale mal pôsobnosť v celom vtedajšom Československu. V takomto kontexte bola kreovaná jeho redakčná rada a umiestňované príspevky českých autorov. Pomerne skoro sa časopis Ateizmus stal známym aj v zahraničí. Autori z iných krajín posielali jeho redakcii cenné príspevky. Úspešne sa rozvinula medzinárodná výmena. Dostávali sme periodiká so slobodomyselným zameraním (ateistickým, racionalistickým, skeptickým atď.) zo ZSSR, Poľska, Maďarska, Nemecka, Rakúska, Belgicka, Francúzska, Veľkej Británie aj z USA. V roku 1987 sa začala výmena časopisov medzi Ústavom vedeckého ateizmu SAV a Sekretariátom pre neveriачích (neskôr sa premenoval na Sekretariát pre dialóg) vo Vatikáne. Za náš časopis sme dostávali časopis *Athéisme et Dialogue*, ktorý uvedená vatikánska inštitúcia vydávala. Napokon sa treba zmieniť, že ústav a redakcia časopisu Ateizmus iniciovali organizáciu prvej porady hlavných redaktorov ateistických (a blízkych) časopisov socialistických krajín (10. – 12. 6. 1987 v Dolných Vozokanoch).

Časopis Ateizmus sa stal súčasťou systému spoločenskovedných periodík. Jeho zrušenie nebolo vecne oprávnené. **Išlo o hrubý, byrokratický zákrok,** neadekvátny demokratickému systému, o ktorom protagonisti prevratu neustále hovorili. V tejto súvislosti ešte jedna spomienka na už spomenuté zasadanie vedenia IHEU v Prahe. Počas prestávky v rokovaní jeden z účastníkov si u prekladateľa overoval, či časopis Ateizmus naozaj vydávala Slovenská akadémia vied. Keď sa mu to potvrdilo, zostal chvíľu ohromený. A až po dobrej chvíli povedal, že nevie pochopiť, ako mohli vedci zrušiť časopis, ktorý pomáhal vymaňovať ľudí spod vplyvu mýtov i legiend a formovať ich vedomie na báze vedeckých poznatkov. Nuž ale na Slovensku je to tak!
prof. Jaroslav Čelko

Náboženské falzifikáty

A. K.: *Religious falsifications*

On the basis of internet sources the author presents falsification as a common method, used by religions toward increasing their own authority.

Abstract:

Na stránke

http://www.caslon.com.au/forgeryprofil_e4.htm sú opísané náboženské falzifikáty a iné podvody týkajúce sa náboženských textov a predmetov. Stránka obsahuje: úvod, ostatky svätých, rasizmus, súčasné problémy, predmety zo „svätej zeme“, písomnosti mormonov, falošné Sionské protokoly a iné.

V tomto príspevku sa obmedzíme iba na úvod a falošné ostatky svätých. V ostatných bodoch odkazujeme na uvedený prameň.

Turínske plátno – známy falzifikát

Úvod

Falšovanie bola bežná metóda podpory názorov, že cirkev a náboženstvo predstavuje pozemskú duchovnú autoritu.

Prielomom bola deklarácia od Lorenza Valla (*Declamatio de falso credita et ementia donatione Constantini* = slovensky približne: *Deklarácia o falošnosti darovacej listiny Konštantína*) a renesančné odhalenie rovnakého podvodu - *Darovacej listiny Konštantína*. V nej bol falšovaný odkaz cisára Konštantína, podľa ktorého zveruje kontrolu nad Talianskom a Východnou Európou pápežskému stolcu ako vďaka za to, že bol vyliečený z malomocenstva (lepry).¹

O tejto falošnej donácii sa hovorí aj v knihe Anthony Graftona² *Výmysly a neúprimnosť západných učencov*

a v knihe Richarda Landesa³ *Apokalypsa a podvody v dejinách*. Podrobnosti sú aj v diele Alfreda Hiatta⁴ *Ako sa vyrábali stredoveké falzifikáty*.

Menej duchaplná verzia odznela na koncile v Ríme, kde ju prečítal biskup Adalbert. Ten ju označil za „záračný list Ježiša Krista“, ktorý padol z neba, a archanjel Gabriel ho doniesol biskupovi Adalbertovi.

Peter Pustovník (kňaz z Amiensu a kľúčová postava prvej križiackej výpravy - zomrel v r. 1115) ukázal svojim ctiteľom list, ktorý mu dal údajne Ježiš Kristus v chráme Svätej hrobky v Jeruzaleme. Organizátor antisemitskej križovej výpravy pastierov r. 1251 - Jakub - organizátor križovej výpravy Pastierov držal kázeň, ktorú mu údajne Listom z neba dala Panna Mária; nanešťastie mu nedala aj schopnosť čítať. Prozaickejšia je udalosť, keď v Berkeley v Bancroftovej knižnici (Knižnica Kalifornskej Univerzity, ktorú univerzite daroval Hubert Howe Bancroft) našli údajne cenný rukopis - knihu kázní z r. 1328, ktorá bola v skutočnosti vyrobená po r. 1800. Na základe objavu Anthony Blissa, prostredníctvom ktorého je možné analyzovať atrament, papier a pigmenty, sa dokázalo, že falšovatelia knihy kázní použili ako atrament kobaltovú modrú, ktorá sa začala používať až po roku 1800. Pergamen tohto dokumentu bol iba zafarbený papier z 19 storočia.

Falšovanie dokumentov a posvätných predmetov sa neobmedzuje iba na kresťanstvo. Hua Hu Ching, neznáme učenie Lao Tzua, pokladajú mnohí bádatelia za podvod z ôsmeho storočia. O falzifikátoch budhistických dokumentov píše Z. Whitfieldová.⁵

Ostatky

Správa o Turínskom rubáši, často označovanom ako turínske plátno ((ktorým vraj bolo zahalené Kristovo telo)

¹ Deklarácia Lorenza Valla je prístupná v knihe *The Treatise of Lorenzo Valla on the Donation of Constantine*. Ed. Ch. Coleman, Toronto: Uni of Toronto Press 2000.

² GRAFTON, A.: *Creativity & Duplicity in Western Scholarship (Výmysly a neúprimnosť západných učencov)*. Princeton: Princeton Uni Press 1990.

³ LANDES, R.: *Apocalypse, and the Deceits of History*. (Apokalypsa a podvody v dejinách) Cambridge: Harvard Uni Press 1988.

⁴ HIATT, A.: *The Making of Medieval Forgeries*. (Ako sa vyrábali stredoveké falzifikáty) London: British Library 2003.

⁵ WHITFIELD, Z.: *Dunhuang Manuscript Forgeries*. London: British Library 2002.

Crux Vaticana – zlatý Kríž zdobený drahokamami obsahujúci časti pravého Kristovho svätého Kríža. Crux Vaticana pochádza zo 6. storočia. Byzantský cisár Justinián II. ho daroval obyvateľom Ríma niekedy medzi rokmi 565 – 578. Je považovaný za najstaršiu relikviu Spasiteľovho svätého Kríža a je korunou medzi náboženskými a historickými artefaktmi vo Vatikáne. Vo Vatikáne ho používali niekoľko storočí počas osláv Vianoc a Veľkej noci. (Dostupné na internetovej stránke: <http://ukrizovananekonecnalaskamilujemta.sk/workdpress/?cat=26>)

uvádzala, že tento predmet pochádza z čias ukrižovania Ježiša Krista.

V r. 1389 biskup z Troyes ju označil za falzifikát. Potvrdili to aj ďalší bádatelia.⁶

Falšovaný Turínsky rubáš (častejšie označovaný ako Turínske plátno) patrí medzi najznámejšie falšované ostatky na západe. Pred francúzskou revolúciou už poznali tieto falzifikáty:

- Asi 14 verzií „svätej predkožky“ (Antverpy, Coulombs, Chartres, Charroux, Metz, Conques, Langres, Anvers, Fécamp, Puy-en-Velay, Auvergne, Hildesheim, Santiago de Compostela a Kalkata).
- Tri „sväté pupočné šnúry“.
- Štyri „Longinove oštep“ (Longinus bol rímsky vojak, ktorý oštepom pi-

chol do Kristovho boku, aby sa presvedčil, či už je mŕtvý)

- Tri trňové koruny.
- Veľké množstvo Kristových odstrihnutých nechto.
- Mojžišove a Aronove paličky.
- Pozostatky jedla, ktoré ostalo po „näkmení“ 5 000 Kristových poslucháčov.
- Tri ruky sv. Xavera.
- Košeľa sv. Jána Krstiteľa a iba tri jeho pokrývky hlavy.
- Ampulky s mliekom Panny Márie.
- Množstvo Kristovej krvi.
- Mliečne zuby Kristove.
- Asi 204 kusov tiel zmasakrovaných Herodesom.

Kalvín vyhlásil, že klinec, ktorým bol údajne Kristus pribitý na kríž bolo toľko, že by naplnili množstvo sudov. Úvaha o ostatkoch z r. 1543 oznamuje, že úlomkov z kríža, na ktorom bol údajne ukrižovaný Kristus je toľko, že každé opátstvo môže mať z nich jeden kus. Veľké kúsky kríža sú vo Svätej kaplnke v Paríži, v Poitiers a v Ríme. Keby sa všetky úlomky kríža zozbierali, tvorili by náklad veľkej lode.

Guilbert de Nogent vo svojom spise o ostatkoch spomenul, že Odo, biskup z Bayeux túžil po ostatkoch sv. Exuperia, svojho predchodcu, ktorého uctievali v meste Corbeil. Preto správcom sakristie kostola, ktorý údajne mal takéto ostatky, zaplatil sumu sto libier. Ale správca sakristie rafinovane vykopal kosti jedného sedliaka zvaného Exuperius a dal ich biskupovi. Biskup sa neuspokojil s tvrdením, že sú to pravé ostatky a žiadal prísahu. Správca sakristie na to prisahal takto: „Prisahám, že sú to kosti Exuperiove; pokiaľ ide o to či bol svätý, nemôžem to odpriahať, pretože mnohí čo sú vysvätení majú ďaleko od toho, aby boli svätí.“ Takto klamár uspokojil biskupove podozrenie.

„Lentulov list“ (Publius Lentulus je fiktívna osoba; bol údajne predchodcom guvernéra Judey Pontia a napísal, vraj, list Rimanom.) bol schválený Vatikánom ako pravý v r. 1454, obsahuje korešpondenciu Lentula s rímskym senátom. Popisuje, ako Kristus vyzeral: Bol vraj modrooký blondín. Lentulus tiež napísal, že Kristus „vstal z mŕtvych“. Je to jeden z mnohých podvodov, odhalených v monografii Edgara Goodspeeda⁷ *Moderné apokryfy. Povestné biblické podvody*. Po-

dobné odhalenia obsahuje aj kniha Guiberta z Nogentu *De Sanctis Et Eorum Pigneribus* z r. 1126 a kniha Jána Husa *De Sanguine Christi* z r. 1405.

Obchodovanie s ostatkami a zbožné podvody osobnosťami akou bol napríklad Rainald z Kolína, ktorý našiel ostatky „mágov“ v Miláne v r. 1162 a dopravil ich do Kolína, čím veľmi potešil cisára Fredericka Barbarossu, odzrkadľujú vtedajšiu hrabivosť a snahu docieľiť uznanie autenticity ostatkov. Tieto však neboli také účinné ako sa o nich hovorilo.

O mnohých falzifikátoch sa to čoskoro zistilo, pretože nevyzerali tak, ako sa to očakávalo. Inokedy sa ostatky prestali používať, pretože nemali žiaden efekt.

V r. 2006 znalec súdneho lekárstva vyvrátil tvrdenia o ostatkoch Johanky z Arcu z r. 1431. Ohorené kosti a časti spálených šiat, ktoré vraj boli vylovené zo Seiny v Rouene, ktoré veriaci uctievali od čias keď boli dané do arcidiecezy v Tours v r. 1867. Ten kus ohorených šiat nebol ohorený ale sfarbený a sčernené kosti pochádzali z mačky.

Vzácné relikvie - časť kosti prsta (ukazováka) sv. apoštola Tomáša, ktorým sa chcel dotknúť Spasiteľových oslávených najsvätejších Rán; kameňky z Božieho hrobu, jaskyne narodenia v Betleheme a zo stĺpa, pri ktorom bol Ježiš Kristus bičovaný; dva trne z Ježišovej trňovej koruny; časti z dreva Jeho sv. Kríža; klinec, ktorým bol pribitý na Kríž; a časť nápisu I.N.R.I., ktorý na kríži visel.

Dostupné na internetovej stránke: <http://ukrizovananekonecnalaskamilujemta.sk/workdpress/?cat=26>

Pripravil: A. K.

⁶ Pozri: Real Story of the Turin Shroud. London : Bloomsbury 1995; HELLER, J.: Report on the Shroud of Turin. Boston : Houghton Mifflin 1983; najpresvedčivejšia je práca: NICKELL, J.: Inquest on the Shroud of Turin. Buffalo : Prometheus 1983.

⁷ GOODSPEED, E.: Modern Apocrypha: Famous „Biblical“ Hoaxes. Boston : Beacon Press 1956.

Sú humanisti naozaj agresívni?

B. Bury: Are humanists truly aggressive?

Translation of an article where the author reflects on the idea that every disagreement or criticism of religion is considered „aggressive“ by the faithful.

Bob Bury

Všetko čo poviem o náboženstve je agresívne a je to nesprávne, avšak nič čo hovoria stúpenci náboženstva o svojej viere nie je agresívne, pretože to je podľa nich pravda. Je naozaj ťažké diskutovať s takým druhom arogantnej sebaistoty.

V posledných týždňoch sme veľa počuli o „agresívnom ateizme“. Aj mňa obvinili; to znamená, že každý ateizmus, ktorý sa k tomu priznáva je podľa veriacich agresívny.

Náboženski veriaci si už natoľko zvykli na ochranu, ktorú im dáva váhivosť médií a iných zodpovedných činiteľov, že pokladajú každý nesúhlas s ich názormi alebo kritiku za „agresívne“.

Prečo by sme mali byť iní než sme (bez ohľadu na to, že nás zaujatí veriaci biľagujú ako „agresívnych“)?

Náboženski evanjelisti propagovali svoju vieru po celé stáročia všetkými prostriedkami - počnúc hrozbami o večnom zatratení až po hrôzy uväznenia a mučenia. Dnes, keď sa konečne nesúhlasu uvoľnila cesta, nie je azda ani prekvapujúce, ak sú naše pripomienky ostré. To je v poriadku, inkvizícia už nefunguje, ale hrozby veriacich pretrvávajú naďalej. Aj mne hrozili iba nedávno prostredníctvom E-mailu. Bolo to vtedy, keď som sa zapojil do diskusie o lekárskych problémoch, ktorá skĺzla do nebezpečných a zahmlených stanovísk. Zažil som,

keď mi hrozili večným zatratením v plameňoch pekla, pretože som neuveril, že zemeguľa je stará iba 6000 rokov. Tvrdenie, že veriť tomu čo napísali nevedomí ľudia v staroveku nepatrí už do 21. storočia, stavia každého do svetla „agresívneho“ diskutéra. Aj jeden lekár na tom fóre sa vyjadril, že ten vyhrážajúci nebol agresívny, pretože údajne konštatoval iba fakty. Inými slovami všetko čo poviem o náboženstve je agresívne, ale nič z toho čo oni vravia o svojej viere, agresívne nie je a je to pravda.

Naozaj je ťažké diskutovať s takým druhom arogantnej sebaistoty a pocitom, že iba oni majú pravdu. A to je práve problém každého náboženstva. Ak je niekto presvedčený, že chlieb podaný kňazom sa premení v ňom na Kristove telo a robí ho to šťastným, mne je to jedno. Viem aj prijať fakt, že niekto tomu môže pevne veriť a byť pri tom úspešný lekár (alebo hocičo iné - pilot lietadla, účtovník, inštalatér, atď.) Je to preto, že ľudia inak celkom rozumní, nevedia zatriediť náboženské presvedčenie, teda nežiadajú racionálne dôkazy a overenie náboženských téz; keď však ide o iné tvrdenia o tomto svete a o ich práci - žiadajú ich a používajú. Napokon aj so mnou to bolo tak celých štyridsať rokov, kým sa mi neotvorili oči.

Tento problém motivuje ich absolútna istota, že majú pravdu. V extrémnych prípadoch to môže viesť aj k tomu, že mladý moslim je celkom šťastný, keď sám zomrie a zoberie so sebou aj „neveriaceho“; alebo radikálny kresťanský evanjelista verí, že verejne spáliť Korán je dobrá vec. Skutoční humanisti však (a ja som presvedčený, že k nim patrí) neváhajú aj zapochybovať. Mať pocit neistoty a pochybovať je dobrá vlastnosť. Práve týmto sme pokročili od viery, že boh slnka každý deň ťahá slnko dolu z oblohy, až po stav, že vysielame vesmírne sondy až po planétu Jupiter a aj ďalej.

Pochybovať je spôsob rozširovania našich vedomostí. Preskúmali sme aj náboženské presvedčenia a aplikovali sme pri tom tie isté kritéria dôkazu a rozumovej úvahy ako sa používajú pri

všetkých iných aspektoch života. Výsledok je ten, že koncepcia boha, ktorý sa stará o naše životy je taká nepravdepodobná, že je až nemožná. Samozrejme, keby sa z neba vynorila ruka a dala mi kozmickú facku, potom by som svoj názor zrevidoval. Rovnako keby som zomrel a prišiel k nebeskej bráne, kde sa na mňa bude povýšenecky škeriť sv. Peter, privítam to pokrčením ramien.

Racionalizmus je preto taký lákavý, lebo s ním je spojená neobmedzenosť možností a otvorenosť. Toto dáva vedeckým objavom nádhernú črtu, prevyšujúcu všetky magické kúzla biblie. Je príznačné, že webová stránka, na ktorej som on-line diskutoval, bola čoskoro po tom, ako som mal na nej výmenu názorov, vymazaná. Je to osud väčšiny spojení šíriacich posvätné taraniny. Skupiny diskutujúce na tom webe sa skladali aj z veľkého počtu nelekárov. Predtým tam bolo náboženské fórum, ktoré obsahovalo cenné diskusie medzi veriacimi a neveriacimi. Teraz tam už nie je. Ich správcovia boli donútení ich stiahnuť kvôli hrozbám, že sa proti nim zakročí podľa zákona. Ako sa pamätám, tieto hrozby nepochádzali od ateistov. Bola to teda zo strany teistov agresia: ak niekto nebol ochotný prijať ich názory, nedovolili mu vyjadriť sa o svojich námietkach. Podľa nich iba náboženski propagandisti majú právo šíriť svoje myšlienky. Nemožno sa ubrániť podozreniu, že náboženská precitlivosť proti kritike je priznanie, že ich viera je veľmi „krehký kvietok“, preto ju tak úzkostlivo chránia pred agnostikmi; ináč by vyschla a zahynula.

Bob Bury

Autor je konzultantom rádiológie v Leedsi. Blíži sa dôchodcovskému veku a teší sa, že bude mať viac času na svoje záľuby - horolezectvo, rybárčenie a písanie.

Z internetovej stránky:

<http://www.humanistlife.org.uk/2010/09/aggressive-atheism-anyone/>

Preložil A. K.

Alexander Matuška - slobodomyselný umelec a vedec

J. Čelko: Alexander Matuška – free-thinking artist and scientist

Abstract:

Profile of a Slovak humanist – secondary school teacher, artist, journalist, editor, literary critic, scientist, civil servant and publicist on the occasion of the 100th anni-versary of his birth.

Alexander Matuška

Uplynulo 100 rokov od jeho narodenia a 35 rokov od naplnenia jeho životného údelu. (nar. 26.2.1910 vo Vlkanovej, zomrel v Bratislave 1.4.1975 a pochovaný je vedľa svojej matky v Banskej Bystrici na cintoríne v Lazovnej ul.). Stal sa známym ako stredoškolský učiteľ, popredný kultúrny pracovník, žurnalista a redaktor, literárny kritik, vedec, verejný činiteľ a publicista. V našom časopise mu venujeme spomienku preto, lebo už v mladosti sa stal stúpencom slobodomyselnosti, hoci si uvedomoval, že „je ľahšie veriť, ako byť ateistom.“⁸

V pražskom kotle myšlienkového vrenia

Po absolvovaní gymnázia v Banskej Bystrici stál pred problémom - nastúpiť do zamestnania alebo pokračovať v štúdiu na vysokej škole. Jednoznačne vyhrala druhá možnosť. Ale čo študovať? Matka sa videla v teológii, otec uprednostňoval právo. On sám si zvolil filozofiu.

Do Prahy odchádzal so zámerom intelektuálne a svetonázorovo dozrieť. Zrejme predpokladal, že v tomto úsilí sa bude môcť oprieť o významné vzory. A našiel ich. V kontexte so štúdiom to

boli najmä nemeckí filozofi, pričom ho viac zaujali F. Nietzsche a A. Schopenhauer ako I. Kant a G. W. F. Hegel. So záujmom študoval a vážil si práce K. Marxa. Napríklad o Osemnástom brumaire Ľudovíta Bonaparte napísal, že to „nie je len tak nejaká publicistika, je to esej...“⁹. Pozorne si všimol profesorov. Vážil si prácu všetkých a prejavoval im potrebnú úctu, no na základe viacerých svojských hľadísk si spomedzi nich starostlivo vyberal svoje vzory.

Z hľadiska „dozrievania“ ako aj neskoršieho pôsobenia sa stal veľkým a trvalým vzorom A. Matušku nemecký osvietenec, filozof, teoretik umenia, dramatik, kritik a publicista G. E. Lessing. Priťahoval ho „rovným, priamym štýlom“ ako „hrdý a zároveň skromný“ človek. Osobitne si ho obľúbil ako polemika, ktorý sa nebál „púšťania za pasy“ na rôznych frontoch, vrátane nábožensko-cirkevnej sféry. „Protestant Lessing napísal svoje najskvelejšie polemiky proti jednému radcovi a dvom protestantským pastorm“ - konštatoval A. Matuška.¹⁰

Praha bola bohatá na popredné osobnosti, pôsobiace v rôznych sférach spoločenského diania. Ideovo-politicky boli rôzne diferencované. Alexander Matuška našiel cestu k pokrokovým osobnostiam, predovšetkým ľavicovo orientovaným. Nadviazal styky aj s mnohými žurnalistami, básnikmi, prozaikmi, dramatikmi a inými s umelcami. Pozornosť si zasluhuje jeho začlenenie sa do šíku ľavicovo zmýšľajúcich slovenských študentov, čo zrejme súviselo nielen s jeho sociálnou situáciou, ale aj s ideovou orientáciou.

Na základe nevšedne usilovného štúdia a tiež pod vplyvom prostredia, v ktorom sa v Prahe pohyboval, malo svetonázorové „dozrievanie“ A. Matušku rýchly spád. Možno povedať, že už v prvej polovici svojho štúdia sa stal

uvedomelým stúpencom slobodomyselnosti.

Kritika klerikalizovania kultúry a školstva

Verejne ju deklaroval už vo svojich prvých článkoch, ktoré začal uverejňovať ako vysokoškolák v roku 1930. Bolo zrejmé, že ich tvoril na báze materialistického chápania dejín a materialistickej dialektiky.

Objektom jeho kritických pohľadov bol klerikalizmus. Presnejšie – jeho zasahovanie do literárnej tvorby. Upozornil, že v tomto smere sa angažuje aj vysoká cirkevná hierarchia. Napísal: „...treba vedieť, že u nás biskupi vedľa písania pastierskych listov márnia svoje sily aj ako sudcovia literatúry“.¹¹

S dávkou sarkazmu charakterizoval vydavateľskú činnosť Spolku svätého Vojtecha, ktorý priam chrľil brožúry i knihy, plné naivít a banálností. A o pisačkách hlavných ľudáckych novín o kultúre uviedol: „Vývolať viac tmárstva, tuposti, ako vyvolal Slovák, hanba 20. storočia, je nemožné.“¹²

O podstate a cieľoch zámerov klerikalov v oblasti kultúry písal v článku s výstižným názvom *Ľudácki senátori a literatúra*, uverejnenom v roku 1932.

Už vtedy kriticky poukazoval aj na snahy klerikalizovať školstvo. Napríklad s dobovými zápasmi o bratislavskú univerzitu, napísal: „Patri u nich k dobrému tónu obtrieť sa vlastenecky o bratislavskú univerzitu. Ani nám sa nemusí práve pozdávať - po inej stránke však ako im - ale takisto sa nám nepozdáva to, akú ju chcú mať oni. Lebo oni si ju predstavujú takto: viala by na nej národná zástava, bol by na nej dvojité kríž a pred vchodom socha napríklad sv. Antona. Na chodbách by viseli sväté obrázky a paloše z tureckých čias. Prednášky by sa začínali modlitbou alebo recitovaním: „Nitra milá, Nitra, kodi si ty kvitla.“ „...Končilo by sa to všetko hymnou“.¹³

Tvorivý umelec a vynikajúci vedec

V literárnom svete pôsobil Alexander Matuška ako umelec i ako vedec.

„Umenie a veda stáli v erbe Matuškovho mena. Vstúpili do neho ako dobrí spojenci dobrej a spoľahlivej služby

⁸ Slovenská minulosť. In: Za a proti. Bratislava, Slovenský spisovateľ 1975, s. 26.

⁹ Moje zdroje sú známe. Osobne a neosobne. Bratislava, Slovenský spisovateľ 1983, s. 18.

¹⁰ Lessing. Tamtiež s. 155-156.

¹¹ Hra na fujaru a pokrok. In: Za a proti. Bratislava, Slovenský spisovateľ 1975, s. 10.

¹² Tamtiež, s. 10.

¹³ Znova o našich otcoch. In: Za a proti. ... s. 36.

národu a spoločnosti...“ zdôraznil túto symbiózu akademik V. Filkorn.¹⁴

A. Matuška v jednom svojom televíznom vystúpení uviedol, že nikdy nepísal básne ani umeleckú prózu. A predsa sa stal národným umelcom. Prečo? Stanislav Šmatlák to objasnil, keď napísal, že Alexander Matuška „*bol v dejinách slovenskej literatúry prvým tvorcom, ktorý sa bytostne, to znamená výlučne a celkom, oddával literárnokritickej tvorbe... A práve v tejto oblasti a cez ňu sa stal Alexander Matuška autentickým literárnym tvorcom ktorý vedel autorsky zrovnoprávniť tvorivú osobnosť kritika s osobnosťami básnika, prozaika či dramatika*“.¹⁵

Ako vedec venoval sa literárnohistorickému výskumu. Aj tu bol novátorom. Svoje bádateľské a teoretické úsilie pevne oprel o vedecký historizmus a uplatňoval v nich dialektické princípy. Literárne diela skúmal a hodnotil zo všetkých strán a v ich rozličných podobách. Prehodnocoval všetky dovtedajšie poznatky, ukazoval, ktoré z nich naďalej platia a ktoré treba nahradiť novými. Prekonával zidealizované predstavy a zdôrazňoval, že literatúru treba vidieť v reálnych súvislostiach spoločenského života. Všetky jeho vedecké diela sa stali významným a originálnym prínosom do fondu poznatkov o literárnej minulosti i o súdobom literárnom dianí.

Nesporne novátorským bolo jeho otvorené a smelé úsilie o „*odteologizovanie*“ našich literárnych dejín. Ako prvý predstavil štúrovcov nielen ako koryfejev slovenského jazyka, ale aj ako riešiteľov základných spoločenských problémov tých čias. Ukázal, že aj za mnohými nábožensky znejúcimi formuláciami sa „*skrývali*“ svetské sociálne, alebo politické ciele.

Odklínač legend o našej literatúre

Veľmi zaujímavý je Matuškov výklad rozpornosti života a tvorby Janka Kráľa. Je známe, že mnohí ho chápali ako človeka, ktorý sa nevie „zaradiť do normálu“ a pripisovali mu epitetá, na základe ktorých ho nazvali „divným Jankom“. Až A. Matuška dal veci na pravú mieru, keď napísal: „*Protirečivá a rozporná bola doba, v ktorej sa naro-*

dil, plná rozporov bola v jeho časoch i stredná Európa, tá triešť a zmäť národov a jazykov, vedúca prirodzenou silou vecí ku konfliktom národným, politickým, triednym, plný rozporov bol on sám“.¹⁶

Mnoho sa napísalo s cieľom vykresliť J. Kráľa ako pesimistu, ktorý podlieha fatalizmu a zostáva „bokom“ od spoločenského diania. Matuška však ukázal, že bedlivo sledoval, čo sa v spoločnosti deje. K spoločenskému daniu ale zaujímal protirečivé postoje. Boli v nich pesimizmus i fatalizmus, ale aj revolučnosť. A tá bola v určitých obdobiach dominantná. Svedčí o tom, napríklad, jeho ponímanie cieľa revolúcie 1848-1849, odlišné od ostatných štúrovcov.

Napríklad J. M. Hurban v reči na Myjave zdôrazňoval, že ide o boj za „*národnú pravdu*“. Na adresu nespokojenca, ktorý sa opýtal „*A, čo naše hry, ktoré nám páni pobrali?*“ reagoval výzvou, aby bolo čo najviac „*poriadnych občanov*“ a čím menej tých, čo majú vôľu pánov zabíjať.“ J. Kráľ postupoval celkom opačne. Nielen slovom. V marci 1848 prišiel so svojim druhom Rotaridesom do Príbeľ. Netíšil ľud, aby nechal pánov na pokoji, ale volal: „*Vešajte pánov!*“ Vyzýval ľud, aby si vzal späť hory a pasienky. Takto J. Kráľ ukázal, že občasná „*vychyľovanie*“ či „*porušovanie*“ spod revolučnosti nie sú jeho trvalou vlastnosťou. Ukázal, že revolučnosť je jeho „*duchovnou konštantou*“ a že v „*rozhodnom dejinnom okamihu je neúchylná, nezmierniteľná a neúprosná*.“ V takomto kontexte A. Matuška napísal: „*Keby sme v našej minulosti hľadali čin, situáciu, osobu, na ktorú by sa najodôvodnenejšie mohli oprieť náš pocit revolučnej národnej hrdosti... máme túto osobnosť v Jankovi Kráľovi*“.¹⁷

Nemálo atramentu sa minulo na tvrdenia, že J. Kráľ bol hlboko nábožným človekom. V tejto súvislosti Matuška uvádza, že J. Kráľ písal o modlitbe, o kríži, o spáse a o nebi, ale jeho vieru prirovnal k ľudovej viere. Je to „*naštrbená*“ viera, ktorá je viac náboženskofťou, ako ozajstným náboženským presvedčením. J. Kráľ o nej neraz zapochyboval. Od pochybností prešiel aj ku kritike kresťanstva. V niektorých súvis-

lostiach zapochyboval aj o bohu a jeho nadvláde nad človekom.

A. Matuška prekonal jednostranné pohľady našej historiografie o svetonázorovom a ideovo-politickom profile J. Kráľa. Prejavilo sa to aj vo vzťahu k Hviezdoslavovi, Jesenskému, Timrave, Vajanskému a iným tvorcami literárnych diel. Významne zasiahol nielen do vývinu kritiky, ale do literatúry ako celku. Stal sa dôstojným reprezentantom vedy i celej kultúry.

Demokrat a antifašista

A. Matuška slúžil pravde, cez ňu mravným hodnotám a cez ne spoločnosti. V takomto kontexte sa vyvinul aj jeho vzťah k politickému daniu. Pozorne sledoval, čo sa skutočne skrýva za rečami politikov, vrátane demagógov s bombastickými frázami. Hodnotil, čo je v politike pokrokovej a čo reakčné. Takto včas rozpoznal podstatu fašizmu a jeho nebezpečenstvo pre demokraciu. Zaujal voči nemu jednoznačne odmietavý postoj, vrátane fašizačných tendencií hlinkovcov. Stal sa príslušníkom vtedajšieho protifašistického frontu, čo aj verejne deklaroval. Nie náhodou mu po vzniku „*farskej republiky*“ znemožnili pôsobenie na Štátnom reálnom gymnáziu v Bratislave a poslali ho do Michaloviec, o ktorých sa hovorilo, že sú „*akousi trestaneckou kolóniou pre nespôahlivých učiteľov*“.

A. Matuška sa nepoddal klérofašistickému režimu. A keď nadišiel čas, stal sa aktívnym bojovníkom proti nemu priamou účasťou v Slovenskom národnom povstaní. Po vojne o našom boji proti fašizmu písal. Jeho publicistika bola fundovaná, pútavá a presvedčivá.

Vzor pre súčasnosť i pre budúce generácie

Alexander Matuška síce „*poznal svoju cenu*“, ale vždy bol skromný človek. Keby mu bol ktosi povedal, že bude raz príkladom pre iných, ostro by ho zahriakol. Ale nemohol tomu zabrániť. Jeho vysoko cenné charakterové vlastnosti, bohaté životné skúsenosti a neoceniteľné teoretické dedičstvo tvoria a dlho budú tvoriť významný zdroj myslenia a praktického konania stúpencov spoločenského pokroku. Teda aj nás, stúpencov slobodomyselnosti. A je na nás, aby sme ho aktívne využívali.

prof. Jaroslav Čelko

¹⁴ In memoriam Alexandra Matušku. Bratislava, Slovenský spisovateľ 1976, s. 17.

¹⁵ In: In memoriam Alexandra Matušku...s. 28-29.

¹⁶ Janko Kráľ. In: Profily a portréty. Bratislava, Slovenský spisovateľ 1972, s. 206.

¹⁷ Tamže s. 214-215.

Boj o myslenie detí – 9. časť

The War for Children's Minds – Part 9

V tomto čísle pokračujeme 9. časťou (8. časť sme priniesli v č. 2/2010) výťažku z knihy anglického filozofa S. Lawa *Boj o myslenie detí (The War for Children's Minds)*, ktorú vydalo Vydavateľstvo Routledge v Londýne a v New Yorku v r. 2006.

Čo je zlé na morálnom relativizme?

V predošlej časti sme upozornili na konzervatívcami ustavične opakované tvrdenie, že úpadok západnej kultúry je výsledkom relativizmu, ktorý súvisí so vzostupom liberálnych postojov.

V podstate je na vine osvietenstvo a 1960-te roky.

V tejto časti sa pozrieme, prečo treba relativizmus odmietnuť – najmä jeho „politicky korektnú“ formu, ktorá má na úpadku najväčšiu vinu. Najprv sa však bližšie pozrieme na tvrdenie, že z morálneho hľadiska je situácia skutočne oveľa horšia, ako bola pred päťdesiatimi rokmi. Táto mantra o „mravnej skaze“ sa opakuje tak často, že sa pritom ľahko zabúda na oblasti, v ktorých sa morálne postoje občanov západu podstatne zlepšili.

Pozrieme sa, napríklad, na **naše postoje voči rasizmu a rasovej segregácii**. V 1950-tych rokoch dozreli rasistické postoje. V USA existovala segregácia čiernych od bielych. Mnohí to považovali za morálne celkom prijateľné. Pre mnohých to bolo biblicky

ospravedliteľné. Situácia sa na temer na celom Západe podstatne zlepšila. Nezabúdajme, že práve v 1960-tych rokoch sa dosiahol veľký pokrok v zabezpečení rovnakých práv pre černochoch.

Pozrieme sa na **postoje voči ženám**. Až do 1950-tych rokov považovali mnohé západné spoločnosti ženy za občanov druhej triedy. Ženy boli nútené byť finančne závislé na mužoch, z ktorých mnohí si mysleli, že majú morálne právo považovať svoje manželky len za o čosi viac ako sexuálne a pracovné nevoľníčky. Ženy boli odrádzané od vstupu do zamestnania. Kým od synov sa očakávalo, že pôjdu na univerzitu, dievčatá boli odhovárané od zvládnutia čohosi viac ako vedenie domácnosti a výnimočne jednoduchú prácu sekretárky. Vo všetkých veľkých inštitúciách boli opraty moci pevne v rukách mužov. Aj táto situácia často nachádzala náboženské ospravedlnenie. V ostatných päťdesiatich rokoch sa tieto postoje veľmi zlepšili. Ženy sú oveľa bližšie k dosiahnutiu ozajstnej rovnosti a v každom prípade počuť ich hlas. Iróniou je, že mnohé z týchto ženských sociálnych komentátoriok, čo si tak hlasne sťažujú na „stratu hodnôt“ v poslednom období, môžu to robiť práve na základe revolúcie, týkajúcej sa práve týchto hodnôt.

Zmenil sa aj náš **postoj k homosexualite**. V 1950-tych rokoch bola homosexualita trestným činom. Už ten, kto bol z homosexuality podozrivý, mohol byť slovné urážaný, vydieraný, fyzicky napádaný, trestne stíhaný atď. Ospravedlnenie diskriminácie voči homosexuálom bolo podložené, samozrejme, v prvom rade nábožensky. Ako sa táto starodávna náboženská konštrukcia rúcala, strhávala so sebou aj mravne skrachované presvedčenie o hriešnosti aktívnej homosexuality. Bola to zmena k lepšiemu.

K veľkej zmene došlo aj v našom **mravnom zmýšľaní o životnom prostredí** a iných druhoch, čo ho spolu s nami obývajú. Najmä mladí ľudia sú v tomto ohľade prísni. Mnohí uznávajú, že majú morálnu povinnosť ochraňovať ho. Rastie aj počet vegetariánov a ľudia to robia zväčša z morálnych dôvodov.

Nezabúdajme, že mnohé nedávne zmeny v našom mravnom konaní zna-

menali zlepšenie. Tento pokrok prinášali najmä osvietení jednotlivci, rozhodnutí pochybovať o autorite a tradícii.

Ďalej autor spomína, že v januári 2003 sa zúčastnil konferencie usporiadanej organizáciou Encounter (Stretnutie), založenej spoločne britskou a írskou vládou. Konferencia mal provokatívny názov: „Postkresťanská spoločnosť“. Väčšina pozvaných a prítomných boli kresťania a ako sa dalo čakať, začali sa valiť sťažnosťami na „morálny úpadok“. Prvé diskusie boli pochmúrne a preplnené nárekom nad „stratou hodnôt“.

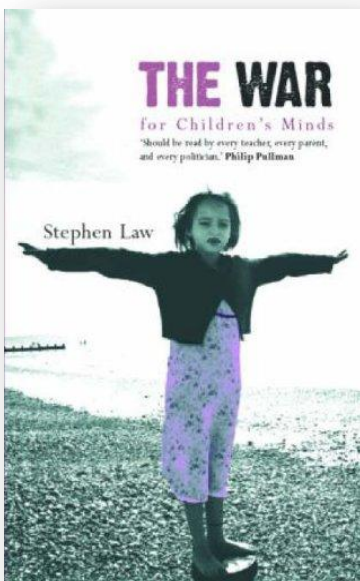
No atmosféra sa začala meniť. Postupne si účastníci začali spomínať, že hoci je situácia v niektorých ohľadoch horšia, v iných je lepšia. Začali vymenúvať, aké strašné boli naše morálne postoje voči ženám, čiernym a homosexuálom. Po dvoch dňoch diskusií sa predseda spýtal účastníkov, čo si myslia: zlepšili, či zhoršili sa pomery oproti situácii pred päťdesiatimi rokmi? Mnohí z prítomných síce stále videli „stratu hodnôt“, ale cítili, že v morálnom zmysle bola situácia lepšia ako pred polstoročím.

Iste, v určitom ohľade si dnes ceníme iné hodnoty. „Chvalabohu!“ Každý, kto predstavuje zmeny v našich morálnych hodnotách za posledné polstoročie v spomínaných tmavých farbách, je vinný z hrubého prekrúcania skutočnosti.

Zlé argumenty pre relativizmus

Iste, sú oblasti, na ktorých sme na tom, morálne povedané, horšie. Zmeny sú aspoň čiastočne zapríčinené vzostupom mravného relativizmu. Povedali sme už, ako šírenie morálneho relativizmu podmieľá mravné tkanivo spoločnosti. Predpokladá sa, že **morálny relativizmus sa stal dominantnou obľúbenou filozofiou tejto doby**, a to s katastrofálnymi následkami. Preto venujme teraz viac pozornosti relativizmu.

Najprv pripusťme, že autoritári majú v niečom pravdu. Majú pravdu, keď odmietajú morálny relativizmus, resp. celkom iste tú surovú formu neposudzujúceho morálneho relativizmu, ktorá je obviňovaná z morálneho úpadku. Bežné politicky motivované argumenty pre morálny relativizmus a neposudzovanie sú chabé.

Relativisti pravidelne zdôrazňujú, že my západniari sme vždy arogantne tvrdili, že všetko vieme lepšie a že máme právo každému nanútiť náš osobitný druh morálky. V tomto ohľade má z minulosti mimoriadne úbohý záznam cirkev. Dnes uznávame, že sme mali byť menej zaujatí a väčšmi tolerantní. Zisťujeme, že robíme chyby. Teraz už vieme, že od iných kultúr sa môžeme veľa naučiť. Ale ak všetko toto uznávame, nepredpokladá to, že súhlasíme s relativizmom?

Nie. Všetky tieto dobré liberálne vlastnosti môžeme prijať bez prihlásenia sa k morálnemu relativizmu. Ten má **štyri nasledovné problémy**:

Po prvé, môžeme uznávať, že sme omylní vo veciach dobra a zla a že sa môžeme veľa naučiť od druhých aj bez prijatia relativizmu. Ironiou je, že ak pripustíme možnosť omylu, vyžaduje to, aby sme odmietli relativizmus. Pretože ak relativizmus platí, pravda o tom, čo je dobré a čo zlé, závisí od toho, čo si myslíme. Ak si myslíme, že to a to je zlé, potom je to pre nás zlé. Ale z toho vyplýva, že sa nemôžeme pomýliť pri určovaní, čo je dobré a čo zlé. Relativizmus nás robí morálne neomylnými. Ak chceme späť svoju omylnosť, musíme odmietnuť relativizmus.

Po druhé, relativisti vedia byť notoricky pokryteckí. Relativista, ktorý prstom ukazuje na **západniara** odsudzujúceho ženskú obriezku slovami „Nemáš právo to posudzovať!“ a berie mu právo súdiť, skončí odsúdením seba samého. Ved' robí práve to, čo vám robíť zakazuje. Súdi vás a vraví, že robíte morálne zlo, ak súdite. Politicky korektné dvíhanie prsta je celkom pokrytecké.

Po tretie, politicky motivovaní morálni relativisti majú tendenciu aplikovať svoj relativizmus veľmi nekonzistentne. Stáva sa, že nejaký ďaleký exotický kmeň v dažďových pralesoch má rituály, ktoré väčšina západniarov považuje za barbarské a zlé. „Nemáte právo súdiť ich“ zamieša sa do toho relativista. „V ich kultúre je tento spôsob konania morálne úplne v poriadku. Ich morálka je rovnako platná ako vaša.“ Ak však príde veľký nadnárodný koncern, vyženie kmeň z jeho sídla a kľučuje prales, ten istý relativista naraz prísnosť súdi: „Stop! Zle robíte! Na to nemáte právo.“ Takto by nemal hovoriť. Keby chcel ostať verný svojmu relativizmu, mal by uznať, že aj kon-

cern má právo na vlastné presvedčenie, nech je to hoci aj zničenie pralesa a usmazenie jeho obyvateľov. Kto ste, aby ste mohli súdiť?

Nakoniec si všimnime, že len ak odmietneme morálny relativizmus, získame slobodu na toleranciu a nezaujať ako univerzálne cnosti. Vezmime si ako príklad nejaký náboženský kult, ktorý považuje za správne byť silne netolerantný. Relativista povie: ak si títo náboženski fanatici myslia, že je správne brutálne vraždiť tých, s ktorými nesúhlasia, tak je to pre nich správne; kto sme aby sme súdili? Relativista nemôže konzistentne odsúdiť intoleranciu druhých. Slobodu urobiť to má iba ten, kto odmietne relativizmus.

Takže bežné, politicky motivované argumenty pre relativizmus v skutočnosti nenajú veľkú podporu. Môžeme byť dobrými, súhlasiacimi liberálmi, súhlasiacimi s relativizmom. Ak si však myslíte, že sme morálne omylní a že tolerancia je univerzálna cnosť, musíte tento druh relativizmu odmietnuť, nesmiete ho schvaľovať. V najhoršom prípade je relativizmus politicky korektné tárание najhoršieho druhu.

Liberáli, ktorí odmietajú relativizmus

Súhlasme teda s autoritatívnymi kritikmi liberálnej výchovy, že relativizmus neslobodno podporovať. Rozhorčene odmietnime relativizmus (celkom iste ten druh „politicky korektného“, neposudzujúceho morálneho relativizmu, ktorý má byť príčinou západného morálneho úpadku). Ale to robia mnohí liberáli.

To je záhada. Mnohí liberáli na jednej strane odmietajú relativizmus. No mnohí vinia z morálneho marazmu relativizmus, ktorý zas sa viní ich z vyvolávania liberálnych postojov. Liberáli si musia často vypočúť obžalobu, že šíria rakovinu morálneho relativizmu.

Niektorí má pomotané. My liberáli? Alebo naši žalobcovia?

Preklad R. Škoda

Výber a odborná redakcia M. Beňo

Pokračovanie v budúcom čísle

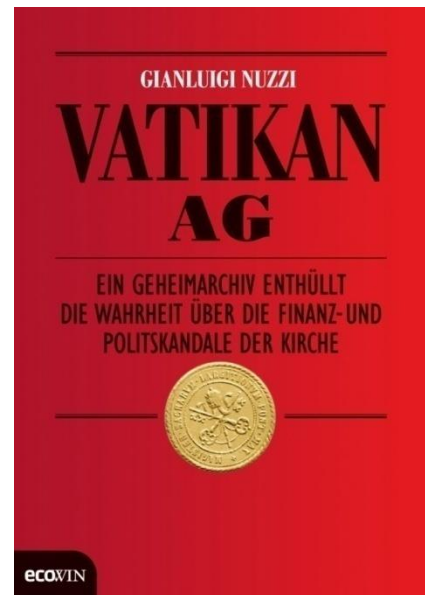
Z nových kníh

Book recommendations

Vatikán, a. s.

Stredobodom rovnomennej knihy talianskeho novinára Gianluigiho Nuzziho je pápežský (takzvaný) Ústav pre diela náboženstva (Istituto per le Opere di Religione), lepšie známy ako **Vatikánska banka**.

Z Nuzziho výskumov vyplýva, že oficiálny peňažný ústav Vatikánskeho štátu je už roky zapletený do početných národných i medzinárodných finančných a politických škandálov. Od 70-tych rokov minulého storočia prepierajú

politici, podnikatelia a mafianski bosovia vedome a systematicky vo vatikánskej banke mnohomiliónové sumy.

Podľa štatútu IOR a dohôd s talianskym štátom totiž pre túto banku neplatia medzinárodné kontrolné ustanovenia na ochranu proti praniu špinavých peňazí. Na ilegálne finančné transakcie preto stačí založiť si konto vo Vatikáne - s jedinou podmienkou: Formálne musia byť vložené peniaze určené na náboženské alebo charitatívne účely. V zložitých prevodoch peňazí, opisovaných v knihe, napokon zmizne aj stopa k pôvodnému trestnému činu.

A zrejme vďaka Nuzziho knihe odvolali prekvapujúco a predčasne od roku 1989 úradujúceho prezidenta Vatikánskej banky Angela Caloia, jednu v knihe najviac spomínaných osobností.

Tolko nemecký časopis Diesseits, č. 2/2010. Uvedení knihu recenzuje aj nemecký časopis Freidenker, č. 2/2010, podľa ktorého z prostriedkov spomínanej banky boli financované aktivity polskej Solidarity, nikaragujských kontrast a akcie proti Kube.

Posledný „nový začiatok“

Tak znie titul knihy nemeckej autorky Katrin Rohnstockovej, v ktorej **starší ľudia, seniori, vo veľmi osobne ladených rozhovoroch opisujú svoj rozchod s mnohoročným životným prostredím a svoje rozhodnutie žiť v zariadení pre seniorov.** Jednotlivé opisy sú neraz mimoriadne dojemné, človek s ich rozprávaním prežíva ich obavy, starosti, pochybnosti. Asi iba

pre máloktorých z nich bolo jednoduché vzdať sa mnohoročného domova, ale predsa je každý z týchto príbehov príkladom vydareného nového začiatku. Odvaha „ísť ešte raz do toho“ je obdivuhodná. Na zamyslenie je však otázka, či si každý muž a každá žena môže takúto zvolenú zmenu finančne dovoliť. Tí, ktorí v knihe rozprávajú, sú totiž dobre zabezpečená seniori, alebo ide o manželský pár s ešte vlastným domčekom ako tichou rezervou. S takýmto zabezpečením je ľahšie odovzdať sa do opatrovateľských rúk.

A to už nehovoríme o tom - dodáva autorka recenzie o zariadeniach, aké si chudobní dôchodcovia nemôžu dovoliť. Potom už ostáva iba sociálny úrad, do

chodieb ktorého sa už mnohým vôbec nechce. (Diesseits, č. 3/2010)

Pozor na šarlatánov!

Nechali by ste sa operovať niekým, kto nemá vedomosti chirurga, ani neštudoval medicínu - ale vraj vďaka svojmu spirituálnemu nadaniu vie, kde treba rezať? No, podľa všetkého by ste si to asi rozmysleli. Ale pokiaľ ide o duševné utrpenie, veľa ľudí hľadá pomoc u **samozvaných liečiteľov** a tým si iba sami škodia.

Aké sú **typické znaky metód týchto liečiteľov?** Po prvé, takmer vždy sa tvrdí, že ich ošetrením všetky psychické problémy zmiznú. Po druhé, ponúkajúci zväčša nemajú žiadne odborné vzdelanie. Po tretie, súčasťou ich techník bývajú nadprirodzené prvky a, po štvrté, v prípade neúspechu je na vine pacient sám.

Derbach Heike: Die Seelenpfuscher... Rowohlt, 2009. Diesseits, č. 2/2010

Pripravil: M. Horácky

AISCHYLOS: Prikovaný Prometheus

EURIPIDES: Trójanke

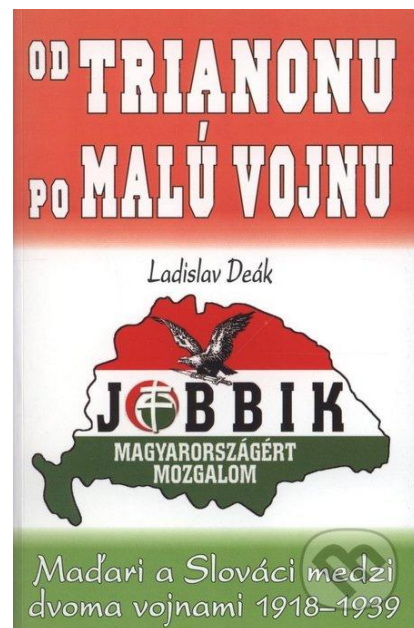
MENANDROS: Odľud

Preklad z gréckych originálov Miloslav Okál – dedičia, Martin, THETIS 2010. 266 s.

Preklad dvoch tragédií a komédie Odľud patria k najlepším prácam uvedení autorov. Texty dopĺňajú štúdie prekladateľov M. Okáliho a A. Polgára, ktorí sa venovali charakteristickým črtám gréckej drámy. Postava Prometheusa je jednou z najlepších nielen Aischylových postáv, ale všetkých starovekých tragédií. V Aischylovom Prometheusovi sa po prvýkrát stretávame s realistickým ponímaním vývoja ľudskej spoločnosti, ktorý kontrastuje s Hesiodovými predstavami o zlatom veku, šťastí prvotných ľudí, vyplývajúcom z ich nevedomosti.

ČAPLOVIČ, M. – FERENČUHOVÁ, B. – STANOVÁ, M.: Milan Rastislav Štefánik v zrkadle prameňov najnovších poznatkov historiografie. Bratislava, Vojenský historický ústav 2010. 288 s.

Tradícia a pamiatky na M. R. Štefánika. Pohľad historikov na osobnosť Štefánika, ako aj jeho priateľov.

DEÁK, L.: Od Trianonu po „Malú vojnu“. Bratislava, EKO-konzult 2010. 144 s.

Maďari a Slováci medzi dvoma vojnami 1918-1939.

20. výročie Nežnej revolúcie. Zost. P. Jašek. Bratislava, Ústav pamäti národa 2010. 256 s.

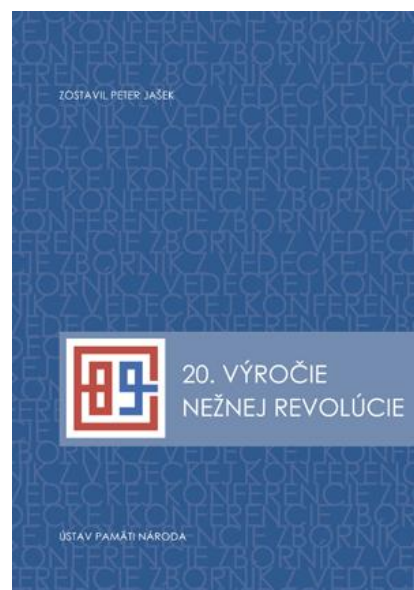
Súbor príspevkov z vedeckej konferencie (2009).

KNOPP, Q.: Uchopenie moci. Z nem. orig. prel. E. Linzbothová. Bratislava, Ikar 2010. 206 s.

Prehľad procesu preberania moci nacistami začiatkom roku 1933.

KNOPP, Q.: Wermacht. Z nem. orig. prel. J. Dömök. Bratislava, Ikar 2010. 279 s.

Autor približuje históriu wermachtu

a jeho postavenia v systéme Hitlerovej moci.

LETZ, R. – MULÍK, P.: Pohľady na osobnosť Andreja Hlinku. Martin, Vydavateľstvo Matice slovenskej 2009. 278 s.

Monografia o kňazovi, politikovi a o jeho pôsobení na spoločensko-politickej scéne.

Moja pamäť – živá kniha. Moje poslanie vo Varšave 1936-1937. Zost. J. Němeček. Bratislava, Veda 2010. 486 s.

Pamäti diplomata J. Slávika.

Národný populizmus na Slovensku a slovensko-maďarské vzťahy 2006-2009. Zost. K. Petöcz. Šamorín, Fórum inštitút pre výskum menšín 2009. 381 s. *Analýza, ktorá pomôže nájsť východiská na zlepšenie interetnických vzťahov.*

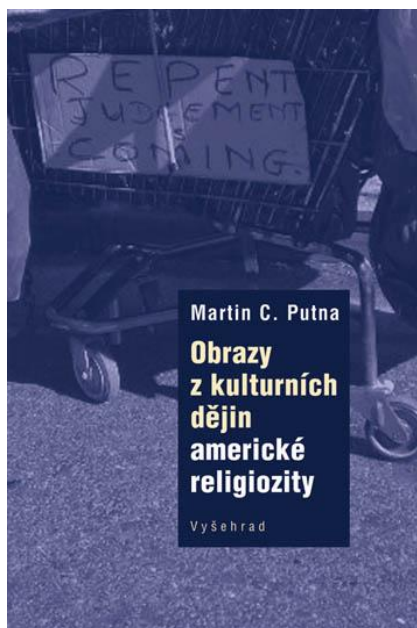
PAUER, J.: Od médií k tragédi.

Bratislava, Infopress 2010. 195 s.

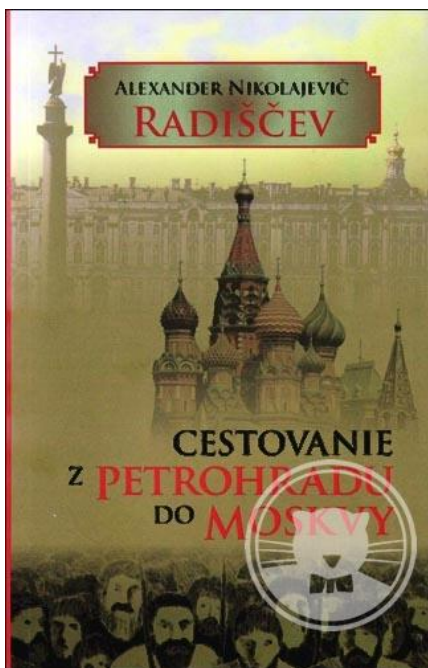
Kritické úvahy filozofa o televízii, demokracii, tragédii a ďalších formách kultúry v zlomových krízových časoch.

PUTNA, M. C.: Obrazy z kultúrnych dejín americkej religiozity. Praha, Vyšehrad 2010. 333 s.

Literárny historik, ktorý prednáša na Karlovej univerzite, sa dlhodobo zaoberá vzťahom kultúry a náboženstva. V tejto práci predstavuje hlavné americké cirkvi a duchovné prúdy. Prináša o. i. charakteristiku puritánov, quakerov, mormonov, slobodomurárov, vzťahy ku katolicizmu, budhizmu, judaizmu, formy religiozity černochovej a pod.

v americkej spoločnosti. Text dopĺňa bohatý fotografický materiál z autorovho ročného študijného pobytu v USA.

RADIŠČEV, A. N.: Cestovanie z Petrohradu do Moskvy. Z rus. orig. prel. Vladimír Komorovský. Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2010. 200 s.

Kniha z pera šľachtica a vojenského prokurátora Radiščeva vyvolala v cárskom Rusku nevôľu a jej autora stihol trest – odsúdenie na smrť, ktoré neskôr zmenili na vyhnanstvo na Sibír. Takúto ostrú reakciu si vyslúžil Radiščev za svoje názory a postrehy, ktoré zverejnil vo svojom najdôležitejšom diele – svojrážnom cestopise. Autor v 25 zastávkach (kapitolách) na ceste z Petrohradu do Moskvy načrtnol nelichotivý obraz vtedajšieho Ruska (od zastávky Sofia po Čornuju Griaz), v ktorých bije na poplach proti nepravostiam, útlaku, zlobe, zaostalosti. Radiščevov kritický pohľad a výstižná analýza situácie v Rusku je zároveň aj akousi osobnou svedčnosťou intelektuála, ktorý sa z osvieteneckej cudziny vracia späť. Vnímavé postrehy a úvahy z cestovania, za ktoré Radiščev zaplatil krutú daň, sú skvelým dokumentom doby a príjemným čítaním pre milovníkov britkého slova i dejín.

Reflexie holokaustu. Zost. M. Vrzgulová, P. Salner

Bratislava, Ústav etnológie SAV 2010. 151 s.

Zborník štúdií.

ROUSSEAU, J. J.: O spoločenskej zmluve alebo O princípoch politického práva. Z franc. orig. prel. M. Marcelli. Bratislava, Kalligram 2010. 167 s. *Spis významného osvieteného filozofa, ktorý patrí k základným dielam politickej filozofie a teórie.*

Slovensko 2009. Zost. M. Kollár, G.

Mesežnikov, M. Bútor. Bratislava,

Inštitút pre verejné otázky 2010. 647 s.

Súhrnná správa o stave spoločnosti na Slovensku a východiskách na rok 2010.

SYRNÝ, M.: Slovenskí demokrati '44-48. Banská Bystrica, Múzeum SNP 2010. 403 s.

Príspevok k dejinám Demokratickej strany na Slovensku v rokoch 1944-1948.

ŤAŽKÝ, L.: Lovci ľudských tvárí.

Martin, Matica slovenská 2010. 221 s.

Faktografické náčrty politických udalostí ostatných desaťročí.

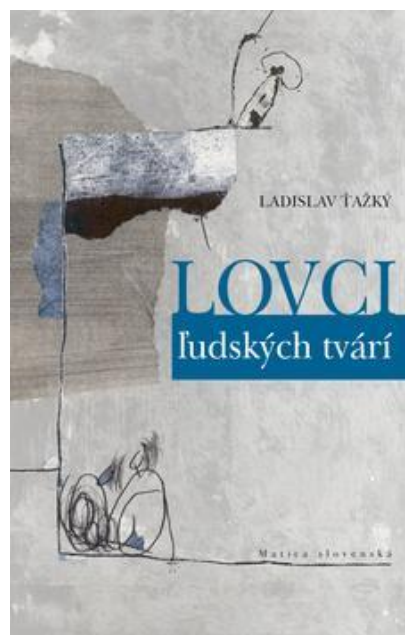
VARINSKÝ, V.: Pešo z nemeckého Hamelnu do slovenskej Kremnice.

Banská Bystrica, Múzeum SNP 2010.

112 s.

Zápisky vojnového zajatca.

Pripravila: L. Č.

ZÁPAS O DUŠE

Jaroslav Hašek: *Battle for souls*

Short story from a classic author of Czech literature and author of the world famous *The Good Soldier Švejk*.

Abstract:

kom po obchodnícky do zápisníka:

„Bočan, štyridsať otčenášov, Krišpín, dvadsať otčenášov, a ľaľa, Anton Dlo-uhý, teraz sa zahnal na starostu, dostaneš päťdesiat otčenášov a neodpustím ti ani amen. A pozrime, Černouch, nuž áno, nebi sa, nedostaneš, dávam ti iba pätnásť zdravasov!“ Tak to pokračovalo; farár Michalejc svedomito zapisoval mená drevorubačov a pri budúcom pokání dostal každý horal už svoj lístok, na ktorý pán farár zo zápisníka vypisoval určené množstvo modlitieb aj ich druh.

A išlo to všetko vždy pekne po poriadku. Prichodili pokľaknúť na kľa-

Jaroslav Hašek

kadlo prastarej, už črvotočinou prežratej spovednice a jeden po druhom spúšťal dojatým hlasom: „Spovedám sa bohu všemohúcemu i vám, ctihodný otec, že som sa po svätom prijímaní pobil v Obedňajšej krčme.“ To bol ten hlavný hriech, ale bolo i mnoho iných, vždy rovnakých pokleskov, že meno božie brali nadarmo, že bohovali, hromžili a povraveli, čo im slina na jazyk priniesla a „aj dajaký ten klátik z panského“ a na dôvažok „nejaké oko v zlom úmysle“.

Za všetkých pätnásť rokov po štyrikrát v roku sa všetko opakovalo. Iba raz sa stalo za ten dlhý čas, že Bočan pri spovedi vynechal „nejaké oko v zlom úmysle“. Farár Michalejc s jemnou výčitkou oslovil kajúcnika: „A čo oká. Bočan, oká!“

„Márna námaha, velebný pán,“ povedal Bočan, „oká tentoraz neboli, ktorými lump mi ukradol dróty a ja som nestihol zájsť do mesta ku kupcovi po nové. Veru tak, velebný pán, u nás sa kmíni na každom kroku.“

To bol teda jediný prípad, keď v poradí hriechov aspoň u jedného niektorý chýbal, ale pri nasledujúcej spovedi Bočan už nevybočil z obvyklého vyznania a pán farár sa akosi upokojil, keď znova počul obvyklé ľútostivé priznanie: „...nejaké oko v zlom úmysle.“

Vravím, že pán farár sa upokojil, lebo pán farár miloval pokoj i svojich hranatých horalov a jeho skúsenosti boli také, že keď sa už ani oká nezjavujú na programe, dotýčný upadá duševne i telesne a melie už z posledného.

Také sú teda pätnásťročne skúsenosti duchovného pastiera. Prestali oká, vystali klátiky, hriešnik sa po vykonanej pobožnosti v Obedňajšej krčme ani len nezastavil a namáhavo stúpil domov do lesnatých kopcov. A keď s jokaním pribehla jeho žena na faru, že muž včera po celý deň nezabohoval, pán farár s kostolníkom sa naskutku vybral do hôr, aby s posledným pomazaním zastihol ešte neboráka nažive.

Za tých dlhých pätnásť rokov spoznal pán farár Michalejc, že jeho horalské duše z ôsmich prifarených osád nepolepšia ani tie najkrajšie kázne, ani najzápalistejšie dohovárania, aj keby sa hriešnici zúfalo rozplakali, usúdiac, že je to aj tak všetko márne.

Spočiatku sa im usiloval vysvetliť, čo je to dobré a úprimné predsavzatie, a keď im to všetko pekne vyložil, Vallušek z Černkova mu povedal: „Velebný pán, to dobro a úprimné predsavzatia necháme už tým mladým; veď keď to takto pôjde ďalej, zveri ubudne a do ôk nechybíme ništ ani za uhorský mesiac.“ A pred desiatimi rokmi mu Chudomel, podávajúc mu ruku, povedal tak úprimne, ako len vedel: „Velebný pán, márna snaha, my sa už nepolepšíme, nás predsa len čerti budú vidlami obracať na pekelnom ohni. Nuž ale, nech sa stane božia vôľa.“

A tak si pán farár zvykol na všetko. Mal tam hore vo vrchoch za Benkovom vo „Vlčej jame“ kus lesa a jedného dňa mu Pavlíček v spovednici povedal:

„Velebný pane, potom ešte dajaký ten klátik z panského a ešte aj z toho lesa, velebný pán, už ako z toho ich lesa tiež dajaký klátik... Veď vedia, tohto roku bola tuhá zima, tak som si v lese velebného pána vyťal štyri smrečky a pri

Farár Michalejc bol svätec s tritisíc korunami ročného príjmu popri celom rade iných prebend z ôsmich osád patriacich do jeho farnosti v Slobodných Dvoroch. Tieto osady ležali dookola v horách, stratené v starých lesoch a žili v nich zväčša drevorubači, ktorí dole do kostola v Slobodných Dvoroch prichádzali raz za štvrt' roka.

Potom sa však výdatne pomodlili do zásoby na ďalší štvrt'rok, spovedali sa, s nevýslovne blaženým strachom prijímali telo Pána a s dôležitou tvárou činili pokánie. Nato zašli do Obedňajšej krčmy za farou a tam sa im pomaly rozviazali jazyky. Zbavení hriechov a uveličení tou tajomnou premenou sakramentu, boli čoraz bujnejší, a to väčšmi než vedeli stripieť veriaci zo Slobodných Dvorov.

I strhla sa vše v Obedňajšej krčme ruvačka medzi chlapmi z doliny a chlapmi z ôsmich horských osád, zbavených štvrtročného hriechu. Drevorubači z hôr, obťažaní novými hriechmi pre poškodenie Obedňajšej krčmy a hláv ľudí zo Slobodných Dvorov, ustúpili potom so sinkami na chrbtoch do svojich lesov a štvrt' roka bol pokoj.

O tri mesiace znova zostupovali dlhé, hranaté postavy horalov s kajúcnymi pohľadmi z horských úbočí do doliny a štvrtroční hriešnici naplnili kostol mocnými hlasmi, ktoré sa ozývali až na pláč, a keď sa modlili otčenáš, z dialky sa zdalo, akoby na seba kričali zo stráne na stráň.

„Václav, čo robíš?“ ozývalo sa mohutné volanie kajúcnikov, keď farár Michalejc hrmel z drevenej kazateľnice jednu zo svojich ôsmich kázni, ktorými prenasledoval veriacich zo všetkých deviatich dedín.

Ale všetko bolo márne. Je pravda, hockomu stiekla slza dojatia a zbožnosti po ohorenej tvári, ale horalské lomidrevo sa po vykonanom pokání predsa len pobralo do krčmy chytiť sa s domácimi za pasy.

Farár Michalejc sa počas výtržnosti zatváral v svojej izbe s vyhlídkou na Obedňajšiu krčmu a spoza záclony pozoroval svojich veriacich. Podľa toho, ako sa drevorubači správajú pred Obedňajšou krčmou, zapisoval si cel-

každom som sa za nich pomodlil otčenáš. A tak zrazu, akoby všetka vina zo mňa spadla, uľahčilo sa mi okolo srdca, a tak som si vyťal ešte tri.“

Za panské drevo dostal Pavlíček desať otčenášov a za farárovo tridsať za pokánie, a ešte aj poučenie, že duchovný pastier je zástupcom božím tu na zemi a keď niekto okráda svojho farára, to je priam taký hriech, akoby vytínal smrečky samému pánu bohu.

Po týchto skúsenostiach požiadal pán farár Michalejc patronát, aby mu láskavo vymenil les vo vrchoch za les pri Slobodných Dvoroch, ale po márných pokusoch sa vzdal a zvykol si aj na to, že ho veriaci okrádali pri plnom vedomí, že si počínajú, akoby samému pánu bohu vytínali stromy.

Ako sa míňal rok za rokom medzi tými hriešnikmi, pán farár Michalejc sa postupne vzdával úmyslov, že sa poušľuje tých ľudí polepšiť. Nech hockedy stretol niektorého z nich, na všetky dohovárania počul iba jednu odpoveď spojenú s bolestným beznádejným vzdychom: „Veru, veru, velebný pán, aj ja si myslím, že s nami je to už všetko márne. My už sme takí nemóresní oplani.“

Bolo v tom toľko sentimentality, že po pätnástročnom zápase s touto „moral insanity“ horalských duší pán farár odložil zápisník, prestal si zaznamenávať pre jednotlivcov otčenáše na pokánie a v štvrtročných obdobiach celkom mechanicky vkladal do kázní stereotypné výklady o hriechu a jeho účinku; jeho reči stratili farbitosť mladších čias a rozohnil sa iba vtedy, keď sa povedzme Povondra začal jednať o množstve otčenášov. Ale Povondra sa nedal. Neoblomne, ani židovský obchodník, ponúkal polovicu: „Ale, velebný pane, len pätnásť otčenášov, to je dosť. Ten šestnásty by už nešiel tak vrúčne a ten tridsiaty, to by som si na dušu uvalil nový smrteľný hriech. Vedia, velebný pán, ja som to už skúsil, ale od pätnásteho do tridsiateho som to už len od dudral a bol som s nimi hotový, akoby dlaňou pľasol.“

Aj na to si už zvykol pán farár Michalejc a už sa ani neškriepil, keď mu Bočan tvrdil, že milostivý pánbožko odpustia všetko už pri treťom otčenáši, pretože do tretice všetko dobré, a to ostatné by aj tak išlo do vetra.

Pán farár sa cítil slabý. Ustal z toľkého zápasu o blaho horských farníkov, a keď raz Mareš z Kořenkova na otázku, aké má hriechy, ľútostivo odpovedal: „Ako predošlé, velebný pane,“

nespytoval sa na podrobnosti a stoicky mu dal rozhrešenie bez akýchkoľvek ponaučení a bol by azda aj zabudol uložiť pokánie, keby mu Mareš nepripomenul: „A otčenáše, ako obyčajne, však, velebný pán.“

Niekedy sa mu vracala jeho bývalá energia, s ktorou pred rokmi prišiel do Slobodných Dvorov, a pred štvrtročným príchodom kajúcnikov z hôr otvoril niektorý starý ročník „Dušpastiera“, aby si stadiaľ vybral pramene na novú kázeň, ktorá by premenila duše hriešnikov, ale potom pozrel na tvrdé obrysy hôr, také tvrdé, ako boli zásady jeho horských farníkov, „Dušpastiera“ zatvoril a pokojne šiel hrať taročky do Obedňajšej krčmy.

Nakoniec ustupoval na ceľ čiare. Keď horali pri spovediach pobádali, ako sa odovzdal osudu, pomaly začali zamlčovať svoje hriechy. Postupne vynechávali klátiky i „...nejaké oko v zlom úmysle“, i bohovanie a hromženie, i tú ruvačku v Obedňajšej krčme a raz sa dokonca stalo, že Zámečníček z Horného Bourova po formule: „Spovedám sa bohu všemohúcemu i vám, dôstojný otče...“ dodal povznesene: „...že som čistučky ako alabaster, velebný pánko.“

Ešte ten istý deň napísal zdrvený pán farár žiadosť na konzistórium, aby mu poslali energického kaplána.

II

Energický kaplán sa volal Müller. Bol vycivený ako tí askéti, ktorí pre slávu božiu vydržali stáť po celý týždeň na štípe bez jedla. Z bledej tváre mu nebolo možno uhádnuť vek, ale bolo isté, že v tých prísnych, suchých črtách sa jeho mužný vek strácal bez stopy radosti. Z očí mu však nežiarilo nijaké nadpozemské nadšenie. I v najväčšom horlení ponášali sa jeho oči na vodovú, šedivú, pôstnu seminársku polievku. A čo sa týka spôsobu jeho reči, vyrážal jednotlivé hlásky tak, akoby hovoril cirkevnou aramejštinou.

Energický kaplán sa zajakával. Pán farár Michalejc zdúpnel nad touto zásielkou slávneho konzistória a jeho sestra gazdiná chodila ako bez duše po celý prvý deň. Po príchode im energický kaplán vysvetlil v reči, ktorá vzhľadom na jeho napodobňovanie aramejštiny trvala vyše dvoch hodín, že bol po dva roky misionárom v Port Saide a že za tie dva roky obrátil na kresťanskú vieru „je-je-dné-dné-ho mu-mu-mula-laha“. Potom sa vrátil na Moravu a osem rokov kapláncil v Tišnove. Tam

e-e-e-ner-gi-gi-cky vykynožil ka-ka-kar-tá-re-re-nie. A teraz je tu.

Pri večeri pán farár Michalejc za ustavičného vzdychania zoznamoval energického kaplána so svojimi pätnástročnými skúsenosťami z tohto kraja. Energický kaplán zjedol iba kústik chleba a odmietol tanier s udeným mäsom: „Ja, ja, ja mä-mäso ne-nejem,“ povedal. „Ja, ja, ja to tu-tu vy-vy-vyky-nožím. Ja, ja, ja im pre-pre-pre-ho-ho-hovorím do, do, do du-du-duše, ja, ja, ja ich o-o-osvietim du-du- duchom svä-svä-svätým.“ Pritom pozdvihol svoje polievkové oči k povale, uprel pohľad na hák pre visiacu lampu a prorocky zvolal: „Ja, ja, ja ich o-o-obrátim.“

Pán farár odišiel hrať taroky a energický kaplán sa začal modliť z breviára.

Čert vie, ako sa mohlo stať, že už na druhý deň, keď energický kaplán vyšiel do lesa s akousi teologickou knihou, počul z krovia detský hlas: „Obrátil mu-mu-mulaha.“ Potom sa mihla v lese nejaká detská postava a s výkrikom „hó“ bežala k cintorínu.

„Mr-mr-mrcha mra-mra-mravy,“ povedal si energický kaplán. Sadol si na medzu pri lese a začal si robiť poznámky: Spovedal som sa naposledy s patričnou prípravou a úmyslom? Nezamlčal som nijaký hriech? Vykonal som pokánie? Myslím na výstrahy a poučenia, ktoré som dostal? Neprehrešil som sa viacej?

Energický kaplán pozrel na kopce, pohrozil im päšťou a zvolal: „Ja, ja, ja, ja im u-u-ukážem!“

O týždeň sa už po vrchoch vedelo, že „kapláno obrátil mulaha“. Bočan, ktorý s Fanfulikom práve vytínal za „Babou“ sosnu, povedal Fanfulikovi: „Má ti ten vzácnu výrečnosť. Vlni na Vianoce ešte na Morave začal spievať ‚Narodil sa Kristus pán‘, ale to ‚radujme sa‘ dospieva až nám na budúce Vianoce.“

„On vraj nás chce priviesť na dobrú cestu,“ odplul si Fanfulik pohrdavo.

„Nech si robí, čo vie,“ povedal Bočan pokojne, „nás už veru neprerobí.“

A čože si povedal Chudomel a Valoušek z Černkova? „Reku, keď nám starý velebný pán nevzali naše hriechy, len ‚obrátil mulaha‘ nám ich vôbec nevezme.“

Po horách panovalo nezvratné presvedčenie, že nečakaný príchod kaplána do Slobodných Dvorov je zásahom

do ich práv. Preto sa aj začali množiť lesné krádeže.

Keď sa o tom energický pán kaplán dozvedel, hlboko presvedčený zvolal: „O-o-obrátim i-ich!“ a znova sa ponoril do teologických spisov.

No kajúcnici z vrchov sa len tak nedali. Najprv s dojatím vypočuli jeho všeobecné, vrúcne a presvedčivé napomenutie trvajúce celú hodinu, že „ti-ti-ti-síee ľu-ľudí je v-v-vo ve-več-nom za-za-zatratení a na,na,na nich to ča-ča-čaká“, smutne pokyvovali hlavami, prisviedčali, že veru tak, ale potom s nevinnou tvárou pristupovali k spovednici a napospol hlásili, že sú bez hriechu, nevinní, čistí ako Zámečníček z Horného Bourova.

Jachtavo im odopieral dať rozhrášenie, vyhrážal sa im večnými trestami a zo spovednice sa podchvíľou ozývalo: „A čo klá-klá-klátky? A o-o-oká? Pa-pa-pamätajte na,na,na večnosť“, no vzápätí i nevinná, ale rázna odpoveď: „Nijaké oká, žiadny klátik, mladý velebný páňko!“

Kdeko z nich mal vo vrecku predvolanie k okresnému súdu, aby po duchovnej spovedi predstúpil o pár dní pred svetského sudcu, ale tu s nebesky jasnou mučeníckou tvárou odmietali oká i kláty s plným vedomím, že proti večnému zatrateniu „ništ sa nedá robiť“. „Je to márne,“ hovorili si kajúcnici z vrchov, „aj keby prišiel k nám pán arcibiskup a nielen taký, obrátil mulaha!“

III

Po celé dva roky trval zápas energického kaplána o duše farníkov z vrchov na nemalé uspokojenie pána farára Michalejca. Statočný kaplán sa im márne usiloval vštepiť nejakú morálnu zodpovednosť.

Raz stretol Bočan v lese pána farára, a tlmočil mu mienku horských farníkov: „Vedia, velebný pán, to je ťažká vec. My sa o naše hriechy nedáme okradnúť. Statočnosť je pre bohatých ľudí a u nás sa ešte žiadny poriadny človek nenarodil.“

„Ale prečo sa nekajáte, Bočan?“

„Kajáme sa, kajáme, velebný pane, ale keď on nás chce obracať a oni, velebný pane, vedia, že sme oplani. A keby on, už ako mladý velebný páňko, nehovorili ustavične čosi o večnom zatratení; to oni, velebný pán, nám pekne povedali, že čerti nás budú na pekelnom ohni smažiť, ale o zatratení nepadlo slovo. Zatratenie, to je pre boháčov, ale pre nás, pre chudobu,

stačia tie kotlíky so sírou. A keby on, už ako ten mladý velebný páňko, nám aspoň nehovorili, že sa už nabudúce nesmieme biť a nesmieme kradnúť a bohovať; nech veria alebo neveria, len čo sa tu ohriali, už aj nám to začali zakazovať.“

Bočan si oddýchol a s jemnou vrúcnosťou blažene pozrel na pána farára Michalejca a pokračoval: „To, prosím, oni, velebný pán, boli inakší dobrák; oni nám po celých tých pätnásť rokov nikdy nepovedali: ‚Nabudúce to už nerobte!‘, oni nám hovorili len o tom starom, ale od toho, čo budeme stvárať po spovedi, nás neodrádzali.“

Po tomto vyjadrení si musel pán farár sadnúť na vyvrátený peň. Prišlo to z čistá jasná, a bola to smutná pravda. Spomínal si, že naozaj po tých pätnásť rokov ich nikdy nevystrihal pred budúciimi hriechmi. Lútosťivo zdvihol oči k nebu a Bočan zatiaľ pokračoval dôverne ďalej: „Ništ sa nedá robiť, my sme už od narodenia takí. To bolo tak, ako keď človek odovzdá robotu. Prišli sme lútosťivo a spovedali sme sa, tak a tak, vrchnosť sme okradli, aj sme sa bili, aj sme bohovali; potom nám oni, velebný pán, povedali, že máme mať úprimné predsavzatie a tie činy olútovať. My sme všetko olútovali, kľaciačky sme prosili: ‚Panebože, odpusť nám naše viny‘ ale o tom, čo potom vykonáme, nám ništ nepovedali. Tie otčenáše sa každý rád pomodlil, tie boli za to staré, a nie za nové, ba dokonca za staré i za nové, ako chcú mladý velebný páňko; ved' nám hovoria, že za staré dvadsať a za nové, čo sa ešte stane, tiež dvadsať. A to predsa nejde, velebný pán. Aj nám platí vrchnosť len za vyfáté a popílené drevo a nie za to, čo urobíme pozajtra. Mladý velebný páňko, keď nám takto hovoria, berú nám naše hriechy vopred, a to veru nie je nijaké pokánie. A keď my si vopred odpykáme hriechy, ktoré ešte len urobíme, tak teda pri spovedi musíme byť ako to slovo božie čisté, a on, už ako mladý velebný páňko, nám nie a nie uveriť, a predsa nám už vopred odpustili. A preto my musíme hovoriť ‚neboli oká, neboli kláty‘ ved' sme si už všetko odmodlili do foroty.“

Bočan po kresťansky pozdravil a stúpал so sekerou po ceste nahor, kým pán farár ešte dlhú chvíľu lútosťivo obracal oči k nebu. Potom sa smutne poberal oznámiť Bočanove názory kaplánovi Müllerovi.

Energický kaplán so smutným pokyvaním hlavy počúval, čo mu farár Michalejca rozprával a nakoniec len poznamenal: „Ja, ja, ja už tiež vi-vidím, že je to čvar-čvar-čvarga.“ A večer napísal úctívú žiadosť konzistóriu, aby mu dovolilo vrátiť tunajší úrad a povolilo mu odísť znova na misie do Malej Ázie.

„O-o-obracať mu-mu-mulahov!“

IV

O dva mesiace sa na fare v Slobodných Dvoroch zjavil nový kaplán. Mladý, veselý chlapík, ozajstný poklad pre pána farára Michalejca, pretože vedel hrať taroky.

O štvrt' roka sa o ňom po horách rozprávalo, že je anjel. Ba jedného dňa vošiel na faru Zámečníček z Horného Bourova, úctivo pobožkal ruku páňkovi farárovi a oddane spustil:

„Pochválen buď Ježiš Kristus, velebný pán; ej, či nám s tým novým velebným páňkom udreli na nôtu. On sa nás nespytuje ani na staré, ani na nové, on už vie, že je to všetko márne. On je anjel, on nás tak pekne vyhreší pri spovedi, že plačeme jak staré baby.“

Len čo dopovedal, vovliekol do izby vrece, ktoré pri príchode nechal za dverami, a v priateľskej dôvere povedal páňkovi farárovi:

„Sú taký dobrý, velebný pán, a dajú túto srnu mladému velebnému páňkovi. Lapil som ju v noci do nástrahy, je to pekný kus a povedia mu, prosím, že je to z vďačnosti, za to, že nás vše tak pekne vyhreší a nabrzgá nám do zlo-dejov.“

A kým sa pán farár stačil spamätať, Zámečníček už aj vytriasol srnu z vreca a zmizol ako duch.

A tak ležala pred páňkom farárom Michalejcom na koberci fary pekná srna ako doklad výsledku sedemnásť-ročného zápasu o duše kajúcníkov z vrchov...

V

A keď o tri dni predpoludním prechádzal starosta popod otvorené obloky farskej kuchyne, zastavil sa a maškrtne naberajúc nosom vôňu, vychodiacu z kuchyne, zamrmal:

„Do paroma, tu vonia srňacina!“ A v príjemných predstavách odchádzal od fary, kde už začali prestierať stôl.

In: HAŠEK, J.: Zatvorený lev. Výber z rozprávok. Bratislava, Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1962, Preložili Ladislav Novomeský a Jozef Štefánik, s. 270-279

Komu darovať 2 % zo svojich daní? Prispajte na činnosť Spoločnosti PROMETHEUS!**V Y H L Á S E N I E**

o poukázaní sumy do výšky 2% zaplatenej dane z príjmov fyzickej osoby podľa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, ktorej bolo za zdaňovacie obdobie vykonané ročné zúčtovanie preddavkov na daň z príjmov zo závislej činnosti

Rok : 2010

Uvádza sa zdaňovacie obdobie, za ktoré sa platí daň

I. ÚDAJE O DAŇOVNÍKOVI

Priezvisko a titul

01

Meno

02

Rodné číslo (U cudzích št. príslušníkov dátum narodenia.)

03 / **Adresa****trvalého pobytu alebo****pobytu na území SR, kde sa daňovník obvykle zdržiaval**

Ulica a číslo

04

PSC

05

Názov obce

06

Štát

07

Číslo telefónu

08 **Suma do výšky 2 % zaplatenej dane****09** Zaplatená daň, z ktorej sa vypočíta suma do výšky 2 % zaplatenej dane**10** Suma do výšky 2 % zo zaplatenej dane z r. 09 (min. 3,32 eura)

Na r. 09 sa uvádza daňová povinnosť daňovníka, znížená o daňový bonus, vypočítaná v roku (nie daň na úhradu), v ktorom sa podáva toto vyhlásenie; uvádza sa riadok 03 z potvrdenia o zaplatení dane, ktoré je súčasťou tohto vyhlásenia.

Na r. 10 sa uvádza suma zaokrúhlená s presnosťou na dve desatinné miesta, pričom táto suma nesmie byť nižšia ako 3,32 eura.

Dátum zaplatenia dane**11**

Z riadku 05 potvrdenia o zaplatení dane, ktoré je súčasťou vyhlásenia. V prípade daňového preplatku z ročného zúčtovania preddavkov na daň sa uvedie dátum 31. marec zdaňovacieho obdobia, v ktorom sa toto vyhlásenie podáva.

II. ÚDAJE O PRIJÍMATEĽOVI

Obchodné meno alebo názov

12 **SPOLOČNOSŤ PROMETHEUS – združenie svetských humanistov**

Sídlo – obec, PSC, ulica, číslo

13 **Banská Bystrica, 974 11, Pod Banošom 14**

Právna forma

14 **Občianske združenie**

Identifikačné číslo prijímateľa (IČO/SID)

15 **3 0 8 4 5 7 5 1** / **Vyhlasujem, že uvedené údaje v tomto vyhlásení sú pravdivé.**

V..... dňa.....

.....
Podpis daňovníka

**AK NIE STE VERIACI,
TAK TO UŽ, PREBOHA,
POVEDZTE NAHLAS!**

**{ PRI SČÍTANI V ROKU 2011 SA
PRIZNAJTE: „NIE SOM VERIACI“ }**

PROMETHEUS.SK/SCITANIE.HTML

Spoločnosť Prometheus a redakčná rada d'akujú čitateľom za vernosť nášmu časopisu v roku 2010. Tešíme sa na vzájomnú komunikáciu na jeho stránkach, elektronickou poštou i osobne. Vaše Príspevky, otázky, návrhy a pripomienky k obsahu časopisu zasielajte na e-mailovú adresu: casopis.prometheus@pobox.sk